

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 9-10/2006.
rujan-listopad

GODINA ZVANJA
GODINA
MINISTRANATA

IZDAJE:
Nadbiskupski ordinarijat Zadar
J. Biakinija 2, 23000 Zadar
tel. 023/-208-650, 208-653; faks:
208-640;
e-mail: vjesnikzd@net.hr

ODGOVARA:
Mons. Ivan Prendā,
nadbiskup zadarski

UREĐNIŠTVO:
Mons. Ivan Mustać, don Josip
Lenkić, Ines Grbić, Jadranka
Anzulović, Livio Marijan, Rozario
Šutrin

FOTOGRAFIJE:
Ines Grbić i Srećko Petrov

RAČUNALNI SLOG:
Livio Marijan

TISAK:
MEDIA Zadar

*Ovaj broj ušao je u tisak 24. listopada 2006.
Na koricama:
- Ikone svete Anastazije/Stošije Nadije
Lavrove i Nikolaja Gaverdovskog –koje su
boravile sedam mjeseci u svemiru*

Nadbiskup otvara Međunarodnu izložbu «Sveta Anastazija/Stošija – most između kršćanskog Istoka i Zapada»

Nadbiskupova riječ

KATEHEZA-ODGAJANJE ZA ZRELU VJERU

Čitajući znakove vremena u Crkvi / usp Mt 16,3/ dolazimo do spoznaja da je župna kateheza u velikim teškoćama, štovše u pravoj krizi, posvuda pa i u našoj Nadbiskupiji. To me je potaklo, da osluškujući pitanja i zabrinutosti naših župnika, uputim pastirsko pismo na temu: Župna kateheza temeljno pitanje života župe. To stanje traži raščlambu uzroka takva stanja na svim razinama: od neshvaćanja roditelja, slabog interesa vjeroučenika, zbumjenosti i nesnalaženja vjeroučitelja i svećenika do krivo uvrježenog mišljenja da možda i nije toliko potrebna kateheza u župi. Postoje, reći će neki, mnogo načina kako doći do valjanih informacija o vjeri bilo osobno, preko knjiga, ili preko medija ili u zajednici, pohađanjem nedjeljnih misa i slično.

Na tu temu, čini mi se veoma korisnim čuti glas velikog evangelizatora našega vremena, sluge Božjega Pape Ivana Pavla II. On je na početku svoga služenja na Petrovoj Stolici, 1979. godine sažeо rad IV. Biskupske sinode iz 1977. godine u dragocjen dokument Catechesi tradendae. Njezin smisao sažeо je u ove riječi: «Vjerska pouka je uvijek bila jedna od središnjih briga u mojoj svećeničkoj i biskupskoj službi. Žarko želim da ova Apostolska pobudnica upućena cijeloj Crkvi ojača čvrstoću vjere u kršćanskog života, dade novu snagu sadašnjim pothvatom, potakne stvaralaštvo – s potrebnom budnošću – i da u zajednicama pridonese širenju radosti što donose svjetu Kristovu tajnu» /CT 4/. Te nas riječi upućuju na prebogat sadržaj tog papinskog dokumenta darovana Crkvi kako bi se unaprijedila kateheza u živ otu župa cijele Crkve.

Taj isti, ponizni i uporni sluga Riječi, pri kraju svoga života, u svome svojevrsnom testamentu Crkvi, u knjizi «Ustanite, hajdemo» govoreći o znanstvenim i pastirskim obvezama biskupa kaže o katehezi: «Primili smo nalog da idemo i poučavamo sve narode / usp Mt 28, 19-20/. Tu zadaću u današnjoj društvenoj stvarnosti možemo ispuniti prije svega ketehezom koja mora proizlaziti iz razmišljanja o evanđelju i shvaćanja pitanja ovoga svijeta. Valja shvatiti iskustva ljudi i jezik kojim se među sobom sporazumiđevaju. To je velika zadaća Crkve. Potrebno je prije svega, da pastiri obilno siju, iako će drugi sabirati urod njihova truda. «Gle, kažem vam, podignite oči svoje i pogledajte polja: već se bijelasaju za žetvu. Žetelac već prima plaću, sabire plod za vječni život, da se sijač i žetelac zajedno raduju. Tu se obistarjuje izreka: 'Jedan sje, drugi žanje'. Ja vas poslah žeti ono oko čega se niste trudili: drugi su se trudili, a vi ste ušli u trud njihov» /lv 4, 35-38/.

Znamo dobro da se kateheza ne može služiti samo apstraktnim pojmovima. Oni su neosporno potrebni jer kada govorimo o nadprirodnim stvarnostima, ne mogu se izbjegći filozofski pojmovi. Kateheza ipak postavlja na prvo mjesto čovjeka i susret s njim u znakovima i slikama vjere. KATEHEZA je uvijek ljubav i odgovornost i to odgovornost što nastaje iz ljubavi prema onima koje susrećemo na svom putu.

Novi Katekizam Katoličke Crkve, koji mi je 1992. predložen na odobrenje, nastao je iz želje da jezik vjere bude pristupačniji i razumljiviji današnjim ljudima. Ima svoje veliko značenje i sam lik Dobroga Pastira, stavljén kao biljež na korice svih izdanja Katekizma...Kako je već prije napomenuto, lik «nudi cijelokupno značenje Katekizma: Krist Dobri Pastir koji svojom vlašću /stap/ vodi i štiti svoje vjernike /ovca/, poziva ih milozvučnim suglasjem istine /flauta/ i daje im pokoj u sjeni 'drvra života', njegova otkupiteljskog Kriza, koji otvara Raj. Cijelokupna slika predočuje Pastirov u skrb za svaku ovcu, skrb punu strpljivosti, one strpljivosti što je toliko potrebna da se svakom pojedinom čovjeku pristupi na njemu shvatljiv način. Tu je i dar jezika što znači dar uporabe jezika shvatljiva našim vjernicima. Za taj dar možemo moliti Duha Svetoga...Danas je potrebno mnogo mašte kako bismo naučili razgovarati o vjeri i temeljnim pitanjima za čovjeka. Zato su potrebni ljudi koji vole i misle jer mašta živi od ljubavi i razmišljanja, a sama hrani našu misao i raspiruje našu ljubav», zaključuje Ivan Pavao II. To su misli koje nas ohrabruju u našim koracima navjestitelja i svjedoka Riječi.

Nadbiskup

Dokumentarni dio izložbe «Sveta Anastazija/Stošija – most između kršćanskog Istoka i Zapada» postavljen je u prizemlju Gradske straže

SVETA STOLICA

Poruka pape Benedikta XVI. u povodu 80. svjetskog dana misija, 22. listopada 2006.

Ljubav, duša misije

Draga braćo i sestre!

1. Svjetski dan misija, što ćemo ga proslaviti 22. listopada, prigoda je da promislimo o sljedećoj temi: "Ljubav, duša misije". Misija, ako nije usmjerena ljubavlju, to jest ako ne izvire iz dubokog čina božanske ljubavi, u opasnosti je da bude svedena na običnu filantropsku i društvenu djelatnost. Ljubav, što je Bog gaji prema svakoj osobi, predstavlja doista srce evandeoskog iskustva i navještaja, a oni koji je prihvataju sami postaju njezinim svjedocima. Ljubav Božja koja daje život svijetu ljubav je koja nam je darovana u Isusu, Riječi spasenja, savršenoj slici milosrđa nebeskoga Oca. Poruka spasenja mogla bi se dobro sažeti riječima evanđelista Ivana: "U ovom se očitova ljubav Božja u nama: Bog Sina svoga Jedinorođenoga posla u svijet da živimo po njemu" (1 Iv 4,9). Poslanje širenja navještaja o ovoj ljubavi Isus je nakon svoga uskrsnuća povjerio apostolima, a apostoli su, iznutra preoblikovani na dan Pedesetnice silom Duha Svetoga, počeli svjedočiti Gospodina umrloga i uskrsloga. Otada, Crkva nastavlja to svoje poslanje koje je za sve vjernike neizbjegna i trajna obveza.

2. Svaka kršćanska zajednica pozvana je, dakle, upoznavati druge s Bogom koji je Ljubav. Nad tim sam se temeljnim otajstvom naše vjere zadržao u enciklici "Deus caritas est". Svojom ljubavlju Bog prožima svoje stvorenje i cjelokupnu ljudsku povijest. Na početku čovjek je izašao iz ruku Stvoriteljevih kao plod inicijative ljubavi. Grijeh je potom u njemu zamutio božanski otisak. Prevareni od zloga, praroditelji Adam i Eva izgubili su povjerljiv odnos s Gospodinom, popuštajući napasti zloga koji je u njima

pobudio sumnju da im je Bog suparnik koji želi ograničiti njihovu slobodu. Tako su, umjesto besplatnoj božanskoj ljubavi, prednost dali sebi samima, uvjereni da na taj način učvršćuju svoju slobodnu volju. Kao posljedica toga, izgubili su izvornu radost te su iskusili žalosnu gorčinu grijeha i smrti. Bog ih, međutim, nije napustio, nego je njima i njihovim potomcima obećao spasenje, unaprijed navješćujući da će poslati svoga jedinorođenoga Sina, Isusa, koji će objaviti, u punini vremena, njegovu očinsku ljubav, ljubav sposobnu da otkupi svako ljudsko stvorenje iz ropstva zlu i smrti. U Kristu nam je stoga predan besmrtni život, život samoga Trojstva. Zahvaljujući Kristu, dobrom Pastiru koji ne napušta izgubljenu ovcu, ljudima svakog vremena darovana je mogućnost da uđu u zajedništvo s Bogom, milosrdnim Ocem, koji spremno u svoju kuću prihvata rasipnoga sina. Iznenadujući znak te ljubavi jest križ. U Kristovoj smrti na križu - napisao sam u enciklici Deus caritas est - "ostvaruje se onaj okret Boga protiv sebe samoga u kojem se on daruje kako bi ostvario i spasio čovjeka - to je ljubav u svom najradikalnijem obliku. Ta se istina upravo ovdje može promišljati. Polazeći odatle valja sada odrediti što je ljubav. Počevši od ovog pogleda, kršćanin nalazi put svoga života i svoje ljubavi" (br. 12).

3. Uoči svoje muke Isus je svojim učenicima, okupljenima u Dvorani Posljednje večere kako bi proslavili Pashu, poput oporuke ostavio "novu zapovijed ljubavi - mandatum novum": "Ovo vam zapovijedam: da ljubite jedni druge" (Iv 15,17). Bratska ljubav što je Gospodin zahtijeva od svojih "priatelja" svoj izvor

ima u Božjoj očinskoj ljubavi. Apostol Ivan primjećuje: "Svaki koji ljubi od Boga je rođen i poznaje Boga" (1 Iv 4,7). Kako bi se po Božju ljubilo potrebno je, dakle, živjeti u Njemu i od Njega: Bog je prva "kuća" čovjekova, pa samo tko u Njemu prebiva može gorjeti plamenom božanske ljubavi sposobnim "zapaliti" svijet. Nije li to poslanje Crkve u svakom vremenu? Nije onda teško razumjeti da je istinska misionarska skrb, prva obveza crkvene zajednice, povezana s vjernošću božanskoj ljubavi, što vrijedi za svakog pojedinog kršćanina, za svaku mjesnu zajednicu, za pojedine Crkve i za čitav Narod Božji. Upravo iz svijesti o ovom zajedničkom poslanju svoju snagu uzima velikodušna raspoloživost Kristovih učenika da ostvaruju djela ljudskog i duhovnog napretka koja svjedoče, kao što je to napisao Ibjavljeni Ivan Pavao II. u enciklici *Redemptoris missio*, "dušu čitave misionarske djelatnosti: ljubav koja jest i ostaje pokretačem misije, te je jedinim kriterijem po kojem se sve čini ili ne čini, mijenja ili ne mijenja. To je načelo koje mora voditi svaku djelatnost i cilj prema kojem ona mora težiti. Kad djelujemo zagledani u ljubav ili nadahnuti ljubavlju, ništa nije neprikladno, a sve je dobro" (br. 60). Biti misionarima znači, dakle, ljubiti Boga čitavom svojom osobom sve do davanja, ako je to potrebno, i života za njega. Koliki li su svećenici, redovnici, redovnice i laici, pružili najviše svjedočanstvo svoje ljubavi kroz mučeništvo! Biti misionarima znači prgnuti se, poput dobrog Samarijanca, nad potrebama sviju, osobito

najsiromašnijih i potrebitih, jer tko ljubi Kristovim srcem ne traži vlastiti interes, nego samo slavu Očeva i dobro bližnjega. U tome je tajna apostolske plodnosti misijskoga djelovanja, koje nadilazi granice i kulture, dostiže narode te se širi do najudaljenijih krajeva svijeta.

4. Draga braćo i sestre, Svjetski dan misija dobra je prigoda da još bolje shvatimo kako je svjedočanstvo ljubavi, duše misije, obveza sviju. Služiti evanđelju ne smije biti usamljena pustolovina, nego skupni zadatak svake zajednice. Uz one koji se nalaze na prvoj crti, na granicama evangelizacije - time sa zahvalnošću mislim na misionare i misionarke - mnogi drugi, djece, mladi i odrasli molitvom i svojom suradnjom na razne načine pridonose širenju Kraljevstva Božjeg na zemlji. Nadati se je da će ova suradnja jačati zahvaljujući doprinosu sviju. Rado koristim ovu priliku kako bih iskazao svoju zahvalnost Kongregaciji za evangelizaciju naroda i Papinskim misionarskim djelima, koje zauzeto koordiniraju napore prisutne u svim dijelovima svijeta u korist lakšeg djelovanja onih koji se nalazi na prvim crtama misijskih granica. Djevica Marija, koja je svojom prisutnošću pod križem i molitvom u Dvorani Posljednje večere djelatno surađivala na počecima crkvene misije, neka podrži njihovo djelo te pomogne Kristovim vjernicima da budu još sposobniji za istinsku ljubav, pa tako u duhovno žednom svijetu postanu izvor žive vode. Ovo je moja srdačna želja, dok svima upućujem svoj blagoslov.

Papa Benedikt XVI.

Vatikan, 29. travnja 2006.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

PRIOPĆENJE SA SJEDNICE STALNOGA VIJEĆA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE, 6. rujna 2006.

Pod predsjedanjem kardinala Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkog i predsjednika HBK, u utorak 5. i srijedu 6. rujna 2006. godine, održana je u Tajništvu HBK u Zagrebu, Kaptol 22, redovita sjednica Stalnoga vijeća HBK. U radu sjednice sudjelovali su i ostali članovi Stalnoga vijeća: mons. Marin Baraćić, nadbiskup splitsko-makarski i potpredsjednik HBK, mons. Ivan Devčić, nadbiskup riječki, mons. Marin Srakić, biskup đakovački i srijemske te mons. Vjekoslav Huzjak, generalni tajnik HBK.

Na početku sjednice kardinal Bozanić je s članovima Stalnoga vijeća komemorirao odlazak s ovoga svijeta Gospodinu mons. Gabriela Montalva, nekadašnjega apostolskoga nuncija u bivšoj državi kao i mons. Marka Culeja, prvoga varaždinskog biskupa.

Kardinal Bozanić je spomenuo brzovat sućuti koji je povodom smrti mons. Montalva uputio kardinalu Angelu Sodanu, državnom tajniku Svete Stolice. Mons. Montalvo umro je 3. kolovoza u Rimu a pokopan je 5. kolovoza u Rimu. Svetu misu zadušnicu u bazilici svetoga Petra i sprovodne obrede na rimskom groblju Campo Verano, predvodio je kardinal Sodano. Svi nazоčni naglasili su da je mons. Montalvo, kao apostolski nuncij u Beogradu, a kasnije i kao ravnatelj Papinske akademije u Rimu, za Katoličku Crkvu u Hrvatskoj kao i za sav narod, učinio mnogo dobra. Uvijek nam je iskazivao svoju blizinu i potporu, osobito u najtežim časovima. Stoga mu biskupi HBK kao i sav narod s ponosom i dubokim osjećajima izražavaju svoju zahvalnost.

Biskupi su također komemorirali smrt mons. Culeja koji je umro 19. kolovoza u Varaždinu a pokopan 23. kolovoza u varaždinskoj katedrali. Svetu misu zadušnicu i sprovodne obrede, u nazоčnosti tridesetak biskupa, oko tri stotine i pedeset svećenika i mnoštva vjernika, predvodio je kardinal Josip Bozanić, nadbiskup i metropolit zagrebački i predsjednik HBK. Biskupi su naglasili kako je mons. Culej baš do zadnjega trenutka, dok mu je god to teška bolest dopuštala, nastojao vršiti svoju biskupsku službu s puno ljubavi i jednostavnosti.

Njihove plemenite duše biskupi preporučuju Gospodinu, Gospodaru vjekova, da ih primi i da im nagradi svaki trud i vjerno služenje Crkvi tijekom cijelog njihovoga života.

Glavna točka dnevnoga reda sjednice bila je priprema programa XXXIII. plenarnog zasjedanja HBK koje će se održati u Đakovu od 16. do 19. listopada ove godine. U Đakovu će biskupi, između ostalog, analizirati minuli pohod «ad limina», raspravljati o nekim aspektima ulaska Hrvatske u europske integracije, o ekumenskim gibanjima u Hrvatskoj i šire, o pastoralu sakramenata u župnoj zajednici te o radu Papinskih misijskih djela u Hrvatskoj.

Pridružujući se neprestanim apelima svetoga oca Benedikta XVI., biskupi su uputili poziv svim vjernicima da se mole za Svetu zemlju i mirno rješavanje svih problema na Bliskom i Srednjem Istoku.

Najavljen je godišnji susret predstavnika HBK i Mađarske BK koji će se održati 12. i 13. rujna 2006. godine u Budimpešti.

Biskupi su se osvrnuli na pripremu prijevoda Kompendija Katekizma Katoličke Crkve koji bi trebao uskoro biti dovršen.

Raspravljalo se i o sudjelovanju delegata i predstavnika HBK na međunarodnim skupovima u inozemstvu; o stanju i predstojećim zadacima Nacionalnoga katehetskog ureda s obzirom na Hrvatski nacionalni obrazovni sustav (HNOS) i potrebne promjene u vjeronaučnim udžbenicima; o pripremama za početak rada Katoličkoga sveučilišta u Zagrebu.

Stalno vijeće je također razmotrilo neka pitanja aktualnog trenutka u hrvatskom društvu.

Tajništvo Hrvatske biskupske konferencije

**PRIOPĆENJE S XXXIII. PLENARNOG ZASJEDANJA
HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE,
Đakovo 15. do 19. listopada 2006.**

U Đakovu je od 15. do 19. listopada ove godine održano XXXIII. redovno jesensko plenarno zasjedanje Hrvatske biskupske konferencije. Zasjedanje je započelo svečanom koncelebriranom svetom misom u đakovačkoj katedrali u nedjelju 15. listopada u 18.00 sati, koju je predvodio i propovijedao kardinal Josip Bozanić, nadbiskup i metropolit zagrebački i predsjednik HBK. Neposredno prije svete mise blagoslovljena su dva nova zvona za katedralu: jedno posvećeno blagopokojnom papi Ivanu Pavlu II., a drugo blaženom Alojziju Stepincu. Sveta misa slavlјena je povodom 200. obljetnice sjemeništa u Đakovu.

Zasjedanje, kojim je predsjedao kardinal Bozanić, započelo je radom u ponедjeljak 16. listopada, a održano je u prostorijama Biskupskoga doma u Đakovu, Strossmayerov trg 6. Aktivnim članovima HBK na tom se zasjedanju pridružio mons. Francisco Javier Lozano, apostolski nuncij u RH. Zasjedanju su prisustvovali i mons. Franjo Komarica, biskup banjalučki, i mons. Janos Penzes, biskup subotički.

Predvođeni kardinalom Bozanićem, biskupi su i sa zasjedanja uputili pismo svetome ocu Benediktu XVI. zahvaljujući mu za pohod «ad limina» početkom srpnja ove godine te izražavajući iskrenu sinovsku odanost, kako episkopata tako i cijele Crkve u Hrvatskoj.

Kardinal Bozanić izvijestio je biskupe o plenarnom zasjedanju Vijeća biskupskih konferencija Europe (CCEE) koje je održano od 4. do 8. listopada 2006. godine u Petrogradu u Rusiji. Mons. Marin Baraćić, nadbiskup i metropolit splitsko-makarski i potpredsjednik HBK, u ime svih biskupa, čestitao je kardinalu Bozaniću na ponovnom izboru za potpredsjednika CCEE-a naglasivši da je to osobni uspjeh ali i uspjeh čitave HBK.

Na početku zasjedanja sve je prisutne pozdravio i zaželio srdačnu dobrodošlicu mons. Marin Srakić, biskup đakovački i srijemske, domaćin zasjedanja u Đakovu. Podsetio je biskupe da se ove godine slavi 200. obljetnica sjemeništa u Đakovu te da mu je osobito drago što su biskupi HBK o tako značajnom jubileju odlučili održati zasjedanje u Đakovu.

Kardinal Bozanić uputio je pozdrav svima nazočnima zahvalivši, prije svega, domaćem biskupu na pozivu i dobrodošlici te izrazio želju da zasjedanje HBK u Đakovu bude valjani zalog jačanju crkvenog zajedništva Crkve đakovačke i srijemske te na korist čitave Crkve koja je u Hrvatskoj. Kardinal je podsjetio na pohod «ad limina» koji je bio od 3. do 10. srpnja ove godine te na poseban način istaknuo odanost hrvatskih biskupa svetom ocu Benediktu XVI., osobito ovih dana kad neki «njegovo odgovorno nastojanje na promicanju mira i zajedništva

među narodima i zemljama svijeta, kao i njegovo jasno i radikalno odbacivanje religijske motivacije nasilja, bez obzira s koje strane dolazila, nisu shvatili ili nisu mogli shvatiti».

S posebnom pažnjom pozdravio je predstavnika Svetog Oca u Hrvatskoj mons. Francisa Javiera Lozana, apostolskog nuncija, kao i biskupe goste: mons. Komaricu i mons. Penzesu.

Kardinal Bozanić komemorirao je mons. Gabriela Montalva, nekadašnjeg našeg apostolskog nuncija koji je umro u Rimu 3. kolovoza 2006. godine i mons. Marka Culeja, prvog varaždinskog biskupa, koji je preminuo 19. kolovoza ove godine u Varaždinu. Zahvaljujući Bogu za svjedočenje vjere i ljubavi dragih pokojnika u ovozemnom životu, preporučio ih je svemućem Bogu da ih primi u vječno zajedništvo Kraljevstva nebeskoga.

Zatim je predstavio neke od točaka opširnoga dnevnoga reda i najavio pohod biskupa Vukovaru. Pozdravljujući na poseban način predstavnike medija, najavio je redovitu tiskovnu konferenciju na završetku zasjedanja, u četvrtak 19. listopada u 12.00 sati. Na kraju je istaknuo da je Biskupska konferencija tijelo biskupskoga zajedništva u službi Katoličke Crkve u Hrvatskoj te je rad zasjedanja povjerio zagovoru Marije, Majke Crkve, na duhovnu korist za Crkvu i hrvatski narod.

Mons. Lozano, apostolski nuncij u RH, u svom je pozdravu posebno istaknuo vjernost Crkve u Hrvatskoj Svetoj Stolici i Petrovu nasljedniku u Rimu o čemu će rado posvjedočiti sadašnjem papi Benediktu XVI.

Biskupi su iscrpno analizirali govor Svetoga Oca prigodom pohoda «ad limina» i poruke koje je Sveti Otac uputio episkopatu kao i cijeloj Crkvi u Hrvatskoj. Papine poruke ugradit će se u pastoralna nastojanja kako na nacionalnoj tako i na biskupijskim razinama. Naglasili su kako je Papa s velikom pažnjom i srdačnošću primio hrvatske biskupe i ohrabrio ih u nastojanjima oko čuvanju kršćanskih korijena i vjerničkog identiteta hrvatskog naroda i kulture. Istaknuto je kako Papa podržava Hrvatsku na njezinom putu u Europsku uniju. Biskupi su istaknuli kako Papa upozorava i na opasnosti koje na tom putu prijete, ali im se treba suprotstaviti evandeoskom vizijom čovjeka i kršćanskim vrijednostima koje osiguravaju puno dostojanstvo čovjeka i njegovu sigurnu i mirnu budućnost. Naglašeno je da je i pohod «ad limina» bio učvršćivanje povezanosti s Petrovim nasljednikom kao i učvršćivanje zajedništva među biskupima.

U utorak 17. listopada biskupi su u spomen na 15. obljetnicu stradanja pohodili Vukovar. Predvođeni kardinalom Josipom Bozanićem, pohodili su Ovčaru, pomolili se i zapalili svijeće za žrtve stravičnog zločina srpskog agresora iz 1991. godine. Nakon toga zaustavili su se i na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata. I ondje je kardinal Bozanić predvodio molitvu za žrtve kao i za mir i napredak u Domovini i u svijetu. Nakon toga su u župnoj crkvi sv. Filipa i Jakova slavili sv. misu koju je predvodio i održao homiliju mons. Ante Ivas, biskup Šibenski.

Biskupi su raspravljali o pastoralu sakramenata u župnoj zajednici koji je važan za izgradnju Crkve, Tijela Kristova. Zaključeno je da je potrebno izraditi smjernice koje će pomoći svećenicima i vjernicima u boljoj pripravi i življenju sakramenata.

Boraveći u ravnoj Slavoniji biskupi su se upoznali s gospodarskom i političkom situacijom kao i s problemima koji muče stanovnike toga dijela Hrvatske. Usprkos prirodnim bogatstvima kojima obiluje Slavonija, ljudi nažalost još uvijek teško žive zbog nedostatka jasne gospodarske strategije. Biskupi smatraju potrebnim da sve državne institucije, osobito

one koje su odgovorne za donošenje zakonskih normi, pomognu da se stvore uvjeti kako bi ljudi mogli privređivati i živjeti od svojega rada.

Osvrćući se na javnu raspravu o slobodnoj nedjelji biskupi su ponovili svoje stavove i zaželjeli da se što prije pravno regulira to otvoreno pitanje.

Potvrđeni su dosadašnji mandati: mons. Marinu Baršiću, predsjedniku Vijeća HBK za nauk vjere; mons. Ivanu Devčiću, predsjedniku Odbora HBK za katoličke škole i visoka crkvena učilišta; mons. Slobodanu Štambuku, predsjedniku Vijeća HBK za misije.

Nova imenovanja su: mons. Ivan Prenda - predsjednik Vijeća HBK za kler; mons. Marin Srakić - predsjednik Vijeća HBK za sjemeništa i duhovna zvanja; mons. Đuro Hranić - predsjednik Vijeća HBK za katehizaciju i predsjednik Odbora HBK za pastoral Roma; mons. Juraj Jezerinac - predsjednik Odbora HBK za osobe lišene slobode. Imenovani su i neki članovi pojedinih tijela HBK.

Određeni su delegati HBK na zasjedanjima drugih europskih biskupskih konferencija za 2007. godinu.

Biskupi su razgovarali o Planu i programu katoličkog vjeroučiteljstva u osnovnoj školi s obzirom na Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS). Sa zadovoljstvom je konstatirano da su vjeroučitelji katoličkog vjeroučiteljstva u osnovnim školama dobro osposobljeni za izvođenje nastave po metodama rada koje predviđa HNOS. Biskupi su informirani kako će se vjeroučitelji u vrlo kratkom roku prilagoditi zahtjevima HNOS-a.

Biskupi su raspravljali o nacionalnom liturgijskom kalendaru prilagođavajući ga sadašnjim pastoralnim okolnostima u Hrvatskoj, uzimajući u obzir da je Katolička Crkva u Hrvatskoj u zadnje vrijeme dobila tri nova blaženika: bl. Alojzija Stepinca, bl. Mariju Propetoga Petković i bl. Ivana Merza.

Na zasjedanju su biskupi informirani o tijeku realizacije projekta crkve Hrvatskih mučenika na Udbini.

Na temelju poruka sadašnjega Pape i poruka blagopokojnog pape Ivana Pavla II. izrečenih prigodom pastirskih pohoda Hrvatskoj, biskupi su promišljali o Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj i europskim integracijama te su razmotrili prvi nacrt dokumenta o tom pitanju. Razgovaralo se i o stanju Katoličke Crkve u BiH te o suradnji Hrvatskog Caritasa i Caritasa BK BiH u zajedničkoj brizi za najpotrebnije.

Na dijelu zasjedanja prisustvovao je prof. dr. Milan Špehar, nacionalni direktor Papinskih misijskih djela u Hrvatskoj, koji je podnio izvješće o radu i planovima Papinskih misijskih djela u Hrvatskoj te o brizi za pomoć misionarima iz Hrvatske. Biskupi upućuju apel vjernicima i preporučuju potrebe misija u svijetu, osobito onih u kojima djeluju misionari iz Hrvatske, iskrenim vjerničkim molitvama te velikodušnoj kršćanskoj darežljivosti.

Predsjednici pojedinih tijela HBK, komisija, vijeća i odbora, podnijeli su izvještaj o radu tijela kojima predsjedaju te su odobreni njihovi planovi i programi za iduću godinu. Biskupi su informirani o poduzetom u pripravi za uspostavu Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Biskupi su se osvrnuli na ekumenska nastojanja u Hrvatskoj s osobitim naglaskom na pripravu Trećeg europskog ekumenskog susreta koji će se 2007. godine održati u Rumunjskoj. Na tom susretu sudjelovat će i delegacija HBK.

Biskupi su informirani o pripremama za početak gradnje zgrade HBK.

Određeni su termini za zasjedanja u 2007. godini: susret HBK i BK BiH održat će se u Zagrebu 22. siječnja; izvanredno zasjedanje HBK održat će se 24. siječnja; proljetno zasjedanje HBK održat će se od 16. do 19. travnja u Zagrebu; jesensko zasjedanje HBK održat će se u Gospicu od 16. do 18. listopada. Predviđen je i susret s Hrvatskom konferencijom viših redovničkih poglavara i Hrvatskom unijom viših redovničkih poglavarica te jednodnevni susret s Austrijskom biskupskom konferencijom koji će se održati 31. svibnja prije podne u Zagrebu.

Biskupi su izviješteni o završnim pripremama za Hodočašće povjerenja na Zemlji koje će se, u organizaciji zajednice iz Taizéa, održati u Zagrebu od 28. prosinca 2006. do 1. siječnja 2007. godine. Očekuje se dolazak više desetaka tisuća mlađih iz cijelog svijeta.

Biskupi su informirani o susretu delegacije HBK s predstavnicima Mađarske biskupske konferencije održanom u Budimpešti, 12. i 13. rujna ove godine.

Biskupi su se osvrnuli na aktualnu situaciju u našem društvu potičući sve odgovorne na brigu za opće dobro svih građana Hrvatske.

Tajništvo Hrvatske biskupske konferencije

IN MEMORIAM

Mons . Marko Culej, biskup varaždinski

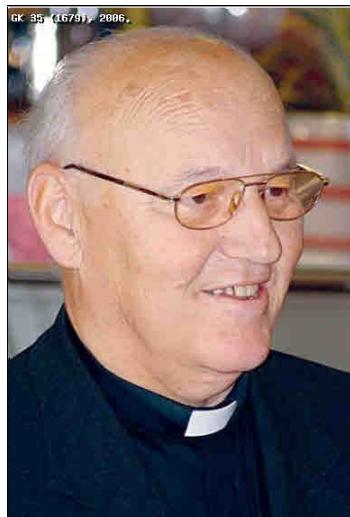
Rođen je 19. siječnja 1938. godine u selu Repnu, u župi Belec u Hrvatskom zagorju, od oca Petra i majke Josipe, rođ. Bočkal. Uz brata i četiri sestre od kojih je s. Greta izabrala redovnički život u Družbi sestara milosrdnica, odrastao je u zdravom vjerničkom i duhovnom ozračju. Četiri razreda osnovne škole završio je u Belcu i kroz to vrijeme bio je ministrant u prekrasnoj župnoj crkvi sv. Marije Snježne. U jesen 1949. g. otisao je u Dječačko sjemenište na Šalati u Zagrebu gdje je završio Interdiiecezansku srednju školu za spremanje svećenika. Nakon mature g. 1957. u jesen je stupio u Bogoslovsko sjemenište na Kaptolu u Zagrebu i započeo svoju neposrednu pripravu za svećeništvo. Od 23. veljače 1958. do 15. kolovoza 1959. bio je na odsluženju vojnog roka. Po završetku studija teologije na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu za svećenika Zagrebačke nadbiskupije zaredio ga je zagrebački pomoćni biskup mons. Josip Lach 25. travnja 1964. godine u Zagrebu. Mladu misu slavio je u rodnoj župi 3. svibnja 1964. Svećeničku službu započeo je kao kapelan u župi Samobor i to od 1. kolovoza do 17. listopada 1964. godine, kad je kao kapelan premješten u župu Desinić. U siječnju 1965. postao je privremen upravitelj desiničke župe, a u srpnju je imenovan upraviteljem župe. U Desiniću je, pastoralno oživjevši župu, učinivši barem malo dobro djelo i radost svakome župljaninu, obnavljajući crkvene objekte i podižući novi župni stan, dovodeći časne sestre dominikanke i okupljajući ministrante iz redova kojih su 11-orica postali svećenici, ostao do 14. rujna 1981. kad ga je nadbiskup Franjo Kuharić imenovao vicerektorom u Bogoslovskom sjemeništu u Zagrebu. Kao desinički župnik od 18. travnja 1965. pa do 16. travnja 1975. bio je i upravitelj župe sv. Ane u Sutlanskoj Poljani. Svećenici ondašnjega Taborskoga dekanata izabrali su ga za delegata u Svećeničkom vijeću Zagrebačke nadbiskupije te je i tu službu obnašao od 1970. do 1977.

Kardinal Kuharić 6. prosinca 1986. imenovao ga je, uz službu vicerektora, kanonikom Prvostolnoga kaptola u Zagrebu i voditeljem Centra za duhovna zvanja u Zagrebačkoj nadbiskupiji, a 23. listopada 1987. i arhiđakonom ondašnjega Vrbovečkog arhiđakonata, danas Zagorskoga. Papa Ivan Pavao II. 7. siječnja 1992. imenovao ga je pomoćnim zagrebačkim biskupom, a 22. veljače 1992. u zagrebačkoj prvostolnici za biskupa ga je zaredio kardinal Kuharić. Mons. Culej je prvi biskup zaređen u samostalnoj i međunarodno priznatoj Republici Hrvatskoj. U akademskoj godini 1992./93. bio je rektor Bogoslovskog sjemeništu u Zagrebu. Kardinal Kuharić razriješio ga je 18. kolovoza 1993. službe rektora i imenovao generalnim vikarom. Kao pomoćni biskup bio je zadužen za personalna pitanja svećenika u Zagrebačkoj nadbiskupiji. Prigodom prvoga posjeta pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj 1994. godine bio je predsjednik crkvenog Odbora za pripremu posjeta.

Osnutkom Varaždinske biskupije, 5. srpnja 1997. godine, papa Ivan Pavao II. imenovao ga je prvim varaždinskim biskupom, a 28. rujna 1997. kada je svećano i službeno proglašeno ustanovljenje biskupije bio je u varaždinskoj katedrali ustoličen kao prvi varaždinski biskup. Za geslo svoga biskupskog služenja kao pomoćni biskup uzeo je riječi »Ostani s nama, Gospodine«, a kao varaždinski biskup riječi »Život i mir«.

U okviru Hrvatske biskupske konferencije bio je predsjednik Vijeća za ustanove posvećenoga života i udruge apostolskog života, predsjednik Odbora za sredstva javnog priopćivanja HBK te Komisije »Justitia et Pax«. Umro je u službi predsjednika Odbora HBK za pastoral Roma, predsjednika Odbora HBK za pastoral osoba lišenih slobode, a bio je i predsjednik Hrvatskog ogranka Svjetske konferencije religija za mir (WCRP). **(I. M.)**

(Glas Koncila, broj 35 (1679), 27.8.2006.)

ZADARSKA NADBISKUPIJA

KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE Zadar, 31. kolovoza 2006.

NADBISKUPOVA HOMILIJA NA MISNOM SLAVLJU

Čitanja: 1 Kor 1,1-9. Ps. 144, 3-7. Mt 24, 42-51.

Braće i sestre, sveto bogoslužje, svojim današnjim čitanjima nadahnjuje me za ovo obraćanje vama, svojim suradnicima u Evanđelju u Zadarskoj nadbiskupiji.

1. «Pavao, pozvan da bude apostol Isusa Krista, po volji Božjoj, Crkvi Božjoj koja je u Korintu, svima koji su posvećeni u Isusu Kristu, pozvani na svetost /1 Kor 1, 1-2/. Zahvaljujem Bogu svome svagda za vas zbog milosti Božje koja vam je dana u Kristu Isusu - u njemu se obogatiste u svemu - u svakoj riječi, u svakom spoznjanju. Kako li se svjedočanstvo o Kristu utvrđilo u vama te ne oskudijevate ni na jednom daru čekajući objavljenje Gospodina našega Isusa Krista.» /r. 4-7/

Treba hrabrosti za obraćanje siromašnom puku ovim riječima: 'Obogaćeni ste svim darovima', dodajući odmah potom: 'Nijedan dar milosti vam ne nedostaje'. Po svetom Pavlu, Božji prodom u srca vjernika po Duhu Svetom, potpun je, obilat i obogaćujući mimo svake mjere. To što Pavao kaže da nam se daje, nadilazi našu neosjetljivost i nesposobnost za divljenje. Uistinu, kao vjernici obogaćeni smo svakim darom da i ne možemo željeti više. Apostol želi uvjeriti kršćane Crkve u Korintu, i sve kroz povijest Crkve, da je sigurna i posljednja istina za onoga koji vjeruje to, da je već posve zahvaćen i ispunjen Božjim darovima. Pavao priznaje da su ti darovi počeli donositi plodove. Nisu to, dakle, nekorisni darovi, neprikladni za ostvarivanje, previše apstraktni za našu svakodnevicu. Pavao gornjim riječima započinje mnoge svoje poslanice. Nakon što su preneseni govor prihvatali vjerom i životom, Pavao ih izaziva da žive po nezasluženo primljenima

darovima. Prihvaćanjem moralnih obveza, život po Evanđelju, u vjeri u Duhu Svetom, daje snagu, neslućene energije za novi život.

2. Zaustavimo se duhom pred odlomkom-početkom Pavlove poslanice Korinćanima. Danas stojimo pred ovom riječi: mi svećenici, pomazanici Božji, odgojitelji i pastiri, nadstojnici i upravitelji Božjih Tajna u ovom Crkvi Božjoj u Zadarskoj nadbiskupiji; s nama su osobe posvećenoga puta, sestre redovnice, vjeroučiteljice, suradnice u našim apostolskim naporima; s nama su danas naša braće i sestre, Kristovi vjernici laici, po krštenju i potvrđeni, odgojeni i spremljeni u Crkvi za suradništvo u Evanđelju, naše vjeroučiteljice i vjeroučitelji. Svi primamo i posjedujemo temeljno, po krštenju, dostojanstvo djece Božje. Umiremo grijehu, a posvećujemo se Bogu /LG 44/, bivamo nova stvorenja, sinovi i kćeri Božje. Povezujemo se s Kristom /LG 15/ s kojim živimo, umiremo i suuskršavamo /SC 6/. Krštenje nas upriličuje Kristu, čini nas dostoјnjima darova Krista svećenika, proroka i kralja. Primamo sve milosti za nadnaravni život. Primamo dar vjere, ufanja i ljubavi. U nas se ucjepljuje dar molitve.

Ta temeljna jednakost i dostojanstvo u Crkvi ugrađuje se u hijerarhijsku strukturu Crkve, svatko prema svome daru, upravo u raznolikosti poziva i službi. **«Obogaćeni ste svim darovima».** To je polazište za svakoga od nas da Bogu živome odgovori na te darove u izgradnji vlastita hrama, nutarnjega, u nama i za izgradnju Crkve njegove koja je u svijetu «znak i sredstvo spasenja». Samo tako ja vidim razlog i smisao postojanja ove svojevrsne zajednice Kristovih suradnika koju okuplja i

povezuje Biskup u ovoj mjesnoj Crkvi kao i svakoj drugoj na svijetu. To vi u vjeri živite, svjesni da samo milosnim darovima možete doprijesti do praga svakoga bića kojemu vas Krist šalje.

3. Odlomak iz Evandelja se nastavlja na temu darova i produbljuje je temom odgovornosti za primljene darove. Uzet je iz Kristove eshatološke besjede u Matejevu evandelju. On nam poglede okreće prema budućnosti, danu u koji će naš Gospodin opet doći. Kristove riječi odjekuju kao pozitivan govor. Označuju put ka spasenju vodeći računa o prilikama u kojima živi Kristov učenik. Očita je nesigurnost časa i dana kada će doći, ali je posve sigurno da će doći. Nesigurnost časa njegova dolaska rađa nekim imperativima: **bdijte, budite pripravni**, a sigurnost dolaska **potiče na vjernost**. Odlomak otkriva dva domaćina, dva upravitelja, dva stava, dva stila odgovornosti: vjernoga slugu i zloga slugu. Vjerni i razumni sluga se brine za svoje ukućane. Povjereni su mu. Odgovoran je za njihov integritet. Hrani ih i brani. Čuva ih. Brine se za njihovo uzdržavanje. Ne da potkopati kuću. Isus ga hvali. On je paradigma, model življene odgovornosti. Baštinik je blaženstva: «Blago onome sluzi kojega Gospodar kada dođe nađe da tako radi.» /r. 46/. Drugi se zabavlja, živi neodgovorno. Okrenut je sebi. Kratkovidan je. Ne očekuje nikoga. Ne gleda u budućnost. Gospodin mu teškim riječima nagoviješta sudbinu.

Riječi Gospodinove tiču se svakoga učenika, a posebno onih kojima je povjerenja služba u njegovoj zajednici. Radi se o učeniku i njegovoj brizi za druge i za drugoga. Ako je to služenje, ako je to ljubav, onda je učenik pozvan živjeti vjerno Gospodinovo povjerenje. Ako nismo trajno uz druge da im se služi, tada nismo vjerni, nismo spremni primiti Gospodina.

Naš Učitelj je mogao tako jasno opisati susret u Njegovu dolasku i blaženstvo za budnost jer je On kao Evandelje Božje išao do kraja: do savršenog predanja Ocu i nama, do žrtve svoga zemaljskog života. Ivan će reći: «Jer je ljubio svoje, ljubio ih je do kraja!»/Iv 13,1/

Kada se u ovaj naš Dan, Katehetski dan, pitamo što znači za biskupa, svećenika, redovnicu-vjeroučiteljicu, Kristova vjernika laika, vjeroučiteljicu i vjeroučitelja, biti budni sluga, onda je odgovor ovaj: *Biti suobličen Kristu u ljubavi za povjerene ljudi: djecu, mlađe, vjeroučenike, u školi, vjeroučenike u župnoj katehezi /usp. Rim 8,29/*. To znači također biti Kristovih *osjećaja* /Fil 2,5/. To znači biti Očevo klanjalac «u duhu i istini» /Iv 4,23.-24/.

To znači moliti s Isusom za spasenje povjerenih mi ljudi: «Oče, dodji Kraljevstvo Tvoje». Sjetimo se sv. Monike, majke moliteljice. Ili sv. Dominika koji je govorio: «Sva se apostolska aktivnost rađa u rastu kontemplacije» jer molitva izražava našu malenost i našu ovisnost o Bogu u našemu djelu. Zato je svaki i svaka od nas pozvan poći za Gospodinom u vjernoj budnosti. Ona se očituje u duhovnosti primjerenoj našem poslanju. *Ta duhovnost rađa revnošću*. Naš Učitelj je u konfuznoj situaciji oskvrnjenoga hrama rekao: «Došao sam donijeti oganj na zemlju, pa što hoću ako je već planuo?» /Lk 12,49/. O tome nam u povijesti Crkve svjedoče sv. Mala Terezija, sv. Terezija Avilska, sv. Alfonso Liguori i toliki drugi. Oni govore i o željama koje već jesu stvarnost kojoj Bog daje rast.

To je najprije *prinošenje samih sebe kao žrtve* ugodne Ocu. To konačno znači biti sućutan prema čovjeku. Ljubav Božja prema ljudima je milosrdna ljubav. Etimološki znači da se milosrdno srce Božje saginja nad ljudsku bijedu. Umjesto da odbaci naše grijehe, našu slabost, našu nevrijednost on nas privlači jer nas želi spasiti. Iz samilosti Bog je poslao svoga Sina da nas spas i oslobođodi.

Isusovo Srce je, dakle, mjesto sućuti, milosrđa, neizmjerne ljubavi koju Bog ima za nas. Ono je savršeni model sućutnosti.

Kakav je uopće sluga koji je beščutan, nezainteresiran za rane, posrtaje, padove, sebičan, egocentričan? Može li takav sluga biti graditelj ovoga zemaljskog grada očekujući radostan susret s Učiteljem?

Eto nam danas, u stvari, ispita savjesti pred našim uljuđenim ili žuštrim, zapravo besplodnim diskusijama koje nas blokiraju pred tolikim potrebama svih uzrasta ljudi koje Bog ljubi do smrti svoga Sina na križu. U iskrenom samoispitivanju možemo pronaći put za obraćenje, za zaokret u razmišljanjima i stavovima.

Imamo ga i kao kruh života.

On, je htio biti na putu s nama u našim nedoumicama, nesigurnostima, dezorientiranostima, htio je biti Kruh za naš život. Kada blagujemo od toga Kruha, ne možemo se okrenuti od čovjeka. Amen.

*****

Nadbiskup otvara XXX. Katehetski dan Zadarske nadbiskupije

PREDAVANJE**S dr. Ana s. Thea Filipović****ŽUPNA KATEHEZA U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI****Stanje i izazovi****1. Aktualnost pitanja župne kateheze na našim prostorima**

Mnoge naznake pokazuju da župna kateheza u Crkvi među Hrvatima sve više dolazi u središte zanimanja kao pastoralni problem i pastoralna hitnost. Nakon ponovnog uvođenja vjeronomaka u školski odgojno-obrazovni sustav dolaskom demokracije u naše društvo 1991./92. godine glavnina se pastoralno-katehetskih snaga u našoj Crkvi usredotočila na školski vjeronomak. Župna kateheza je tako stupila u drugi plan. Pritom mislim poglavito na katehezu djece i mladih, jer kateheza odraslih nije ni ranije bila osobito razvijena. Neki su u Crkvi već vrlo brzo nakon što se dotadašnji župni vjeronomak preselio u škole, počeli žaliti za tim uglavnom dobro organiziranim vjeronomakom koji je u razdoblju socijalizma i diktature komunističke partije imao i funkciju kateheze i funkciju vjeronomaka te je osobito nakon II. vatikanskog sabora doživio obnovu i u sadržajnom i u metodičkom pogledu tako da se može reći da je "dosegao i europsku razinu"¹. Drugi su, pak, činjenicu da školski vjeronomak velikom broju djece i mladih pruža mogućnost sustavnog i kvalitetnog vjerskog odgoja i obrazovanja doživjeli kao rasterećenje, svjesni da je Crkva preko školskog vjeronomaka došla u kontakt s daleko većim brojem djece i mladih nego što ih je nekoć imala u župnim zajednicama.² U međuvremenu ipak sve više postaje jasno da se školski vjeronomak, promatrano s eklezijskog gledišta, u većini slučajeva može više smatrati mjestom evangelizacije i reevangelizacije, negoli katehizacije i mistagogizacije. To evangelizacijsko značenje vjeronomaka nipošto nije nevažno i Crkva si ga treba posvijestiti i treba ga znati cijeniti.³ Školski vjeronomak treba uklopiti u opći pastoralni plan kako ne bi ostao lišen nužno potrebne «logističke potpore» župnih zajednica.⁴ No, zato je razvidno, a župne zajednice to sve više osjećaju, da je osim školskog vjeronomaka neophodna i župna kateheza kao odgoj u vjeri, i to ne samo djece i mladih, nego i odraslih, poglavito roditelja, kako bi bili sposobni izvršavati svoju katehetsku zadaću u obitelji te kako bi se mogla ostvarivati plodonosna suradnja između obitelji, župne zajednice i škole, odnosno školskog vjeronomaka. KATEHEZA je i jedan od ključnih čimbenika obnove naših župnih zajednica koja nam je tako hitno potrebna.

Iako se nužnost oživljavanja i obnove župne kateheze sve više osjeća, istodobno se osjeća i stanovita bespomoćnost u pogledu puteva i načina njezine obnove i zaživljavanja u novim oblicima. Ključnim postaje pitanje: Kako pokrenuti župnu katehezu? To goruće pitanje na poseban način osjećaju biskupi koji su prvi odgovorni za katehezu u svojim mjesnim Crkvama. Hrvatska biskupska konferencija već je krajem devedesetih godina dala nalog za izradu Plana i programa župne kateheze koji je objavljen 2000. godine pod naslovom "Župna kateheza u obnovi župne zajednice"⁵. On je želio zacrtati novi profil župne kateheze i dati joj

¹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, NKU HBK – HILP, Zagreb-Zadar 2000, str. 11.

² Usp. A. Th. FILIPOVIĆ, *Školski vjeronomak i župna zajednica - Prema odnosu povjerenja i suradnje*, u "Kateheza" 26 (2004) 3, 223.

³ Usp. D. EMEIS, *Der Religionsunterricht als Lernort des Glaubens*, u „Katechetische Blätter“ 112 (1987) str. 7; A. Th. FILIPOVIĆ, *Metoda u vjeronomaknoj nastavi u službi pedagogije vjere*, u „Kateheza“ 25 (2003) 4, 292.

⁴ Usp. M. ŠIMUNOVIĆ, *Evangelizacijsko djelo Crkve u župnoj katehezi i školskom vjeronomaku. Dileme i perspektive hrvatskog modela*, u «Riječki teološki časopis» 11 (2003) 1, 191.

⁵ Vidi bilješku br. 1.

novo usmjerenje. Neka dosadašnja parcijalna empirijska istraživanja⁶ kao i mnogi glasovi iz svakodnevne prakse potvrđuju, međutim, da je potrebno još mnogo rada na operativnoj razini da župna kateheza na nov način zaživi. Potrebno je formirati župne katehete ili animatore, izraditi više didaktičkih sredstava i pomagala za župnu katehezu, ali i paralelno raditi na promjeni mentaliteta u našoj Crkvi, u kojoj treba sazreti nova svijest o aktivnoj ulozi i odgovornosti laika u Crkvi, o potrebi plodonosnog zajedništva različitih službâ i karizmi, o potrebi trajnog rasta u vjeri i produbljivanja vjere kod vjernika svih dobi i staleža te o potrebi međugeneracijskog dijaloga u Crkvi.

U nekim su (nad)biskupijama, kao Đakovačkoj i Riječkoj, već pokrenuti tečajevi sustavnog osposobljavanja animatora za župni pastoral i katehezu, ali prema nekim informacijama koje se čuju, i formirani župni katehete i animatori ostaju neangažirani zbog postojećeg mentaliteta koji ih smatra suvišnima. Na nacionalnoj razini pokrenuti su tečajevi formacije animatora "Mladi za mlade" koji se ostvaruju u organizaciji Ureda za mlade HBK, biskupijskih Povjerenstava za pastoral mlađih i Salezijanske obitelji. Zagrebačka nadbiskupija upravo je proteklih tjedana dosadašnji nadbiskupijski Katehetski ured razdijelila na Ured za školski vjeroučiteljstvo i Ured za župnu katehezu. Time je i programatski dala do znanja da želi posvetiti više pozornosti ne samo školskom vjeroučiteljstvu, nego i župnoj katehezi. Smatram da ovaj katehetski dan koji je posvećen stanju i izazovima župne kateheze u našoj Zadarskoj nadbiskupiji želi također staviti u središte zanimanja i promišljanja problematiku župne kateheze te, nadamo se, poslužiti kao nadahnuće za koju konkretnu inicijativu.

2. Stanje župne kateheze u Zadarskoj nadbiskupiji na temelju rezultata provedene ankete

Prvi korak u našem promišljanju župne kateheze u našoj nadbiskupiji bit će da pogledamo sliku postojećeg stanja koje smo istražili putem anketnog upitnika. Upitnik koji sam načinila na zamolbu organizatora ovog Katehetskog dana, predstavila sam na Svećeničkoj rekolekciji koja je održana 17. svibnja 2006. u sjemeništu "Zmajević", kojom prigodom je i podijeljen svim župnicima nadbiskupije. Ispunjene anketne upitnike prikupljali su dekani (od župnika svojih dekanata) i dostavljali ih u Katehetski ured nadbiskupije do 30. lipnja 2006. godine, kada je bio zadnji rok za predaju. Ispunjene ankete vratilo se točno 70, što bi iznosilo 59,82% od ukupnog broja od 117 župa u nadbiskupiji. Međutim, kako mnogi župnici vode po dvije ili tri (manje) župe, neki su od njih ispunjavali samo po jednu anketu. Tu činjenicu treba imati u vidu kod promatranja rezultata. Katehetski ured Zadarske nadbiskupije koji je prikupljao ankete i vodio evidenciju dostavljanja po dekanatima tvrdi da je ankete ispunilo oko 80% župnika, što je vrlo lijep broj. Podatci koje donosimo u ovom prikazu odnose se na taj broj župa koje su obuhvaćene istraživanjem. Rezultati ankete su sljedeći.

---

⁶ Usp. predavanje mr. Žarka Relote "Prikaz provedbe dokumenta HBK Župna kateheza u obnovi župne zajednice - Plan i program – Izlaganje na temelju rezultata upitnika" održanog na Katehetskoj školi za župnu katehezu, koja se održavala u župi sv. Antuna Padovanskog u Zagrebu 19. i 20. rujna 2003. godine na temu "(Ne)mogućnost ostvarivanja dokumenta Župna kateheza u obnovi župne zajednice".

2.1. Župe prema broju vjernika

Nadbiskupija ima:

52,85% župa s manje od 1000 vjernika (frekvencija 37);
 31,42% župa s između 1000 - 3000 vjernika (frekvencija 22) te
 12,85% župa s preko 3000 vjernika (frekvencija 9).
 2,85 % župnika (frekvencija 2) nije navelo podatak o broju vjernika.

2.2. Postojeći oblici i tipovi kateheze u nadbiskupiji

Župna kateheza odražava se kao:

- a) sakramentalna kateheza (priprava za krštenje, prvu ispovijed i pričest, krizmu, ženidbu) *u 71,42 % slučajeva (frekvencija 50)*
- b) sustavna kateheza za djecu i mlade *u 40 % slučajeva (frekvencija 28)*. Jedan je župnik specificirao da je riječ o sustavnoj školskoj katehezi za djecu i mlade, što najvjerojatnije vrijedi i za mnoge druge navedene slučajeve.
- c) sustavna kateheza za vjernike svih dobi *u 21,42 % slučajeva (frekvencija 15)*
- d) kateheza unutar crkvenih pokreta i udruga *u 18,58% slučajeva (frekvencija 13)*
- e) kateheza unutar "živih vjerničkih krugova" (raznih interesnih i situacijskih skupina vjernika koje djeluju u župi) *u 8,57 % slučajeva (frekvencija 6)*

2.2.1. Dobna kateheza

Dobna kateheza odvija se u obliku:

- a) redovite kateheze djece po godištima (od 1. - 8. razreda) *u 57,14% slučajeva (frekvencija 40)*

- b) redovite ili povremene kateheze srednjoškolaca u 32,85% slučajeva (frekvencija 23), a od toga:
- redovite kateheza srednjoškolaca po godištima (1.-4. razreda) u 18,57% (frekvencija 13)
  - redovite kateheze samo za učenike I. i II. razreda srednje škole 5,71% (frekvencija 4)
  - redovite kateheza srednjoškolaca (svih zajedno) u 8,57% (frekvencija 6)
    - od toga je *u 2 slučaju* (2,85%) naznačeno je da nije riječ samo o srednjoškolcima, nego i ostalim mladima zajedno
    - *u jednom slučaju* (1,42%) specificirano je da je riječ o povremenoj katehezi srednjoškolaca
- c) prigodne kateheze odraslih *u 28,57% slučajeva (frekvencija 20)*
- c) redovite kateheze djece po dobnim skupinama (mlađa, srednja, starija skupina) u *22,85% slučajeva (frekvencija 16)*
- f) ništa od toga osim priprave na sakramente u 17,14% (frekvencija 12)
- g) redovite kateheze odraslih *u 10% slučajeva (frekvencija 7)*.

2.2.2. Sakramentalna kateheza djece i mlađih

Kateheza priprave za prvu isповijed i pričest traje:

- a) dvije godine u 44,28% slučajeva (frekvencija 31)
- b) jednu godinu u 40% slučajeva (frekvencija 28)
- c) nekoliko mjeseci ili tjedana u 5,71% slučajeva (frekvencija 4)
- d) tri godine u jednom slučaju (1,42%)

a održava se:

- a) jedan puta tjedno u 75,71% slučajeva (frekvencija 53), u jednom je slučaju naznačeno da je zadnji mjesec i češće
- b) dva puta tjedno u 8,57% slučajeva (frekvencija 6), a od toga u jednom slučaju naznačeno da je dva puta tjedno neposredno prije pričesti
- c) pred samu pričest svaki dan u 2,85 % slučajeva (frekvencija 2)

Sakramente prve isповijedi i pričesti djeca primaju u:

- 3. razredu u 88,57% slučajeva (frekvencija 53),
- 3. i 4. razredu u 1,42% slučajeva (frekvencija 1),
- 4. razredu u 1,42% slučajeva (frekvencija 1),
- 5. razredu u 1,42% slučajeva (frekvencija 1).

U 7,14% slučajeva ovaj podatak nije naznačen (frekvencija 5) što daje naslutiti da je riječ o župama gdje nema djece niti katehetske priprave na sakramente.

Djecu na sakramente u župi priprema:

- a) župnik ili kapelan u 60% slučajeva (frekvencija 42), od čega je specificirano "župnik" u 47,14% slučajeva (frekvencija 33)
- b) časna sestra u 27,14% slučajeva (frekvencija 19)
- c) školski vjeroučitelj/vjeroučiteljica u 12,85% slučajeva (frekvencija 9)
- d) kvalificirani župni kateheta/istica u 11,42% slučajeva (frekvencija 8)
- e) laik/laikinja volonter u 2,85% slučajeva (frekvencija 2)
- f) roditelji-volonteri u 1,42% slučajeva (frekvencija 1).

Kateheza priprave za prvu isповijed i pričest odvija se prema:

- a) programu koji sastavljaju i materijalima koje pronalaze sami katehete/istice: 45,71% odgovora (frekvencija 32)
- b) katekizmu "Pozvani na gozbu" u 31,42% odgovora (frekvencija 22)

- c) uputama Plana i programa "Župna kateheza u obnovi župne zajednice" u 22,85% odgovora (frekvencija 16)
- d) nekom drugom katekizmu ili priručniku 12,85% (frekvencija 9), a od toga:
  - bez specifikacije 4,28% (frekvencija 3)
  - Malom kršćanskom nauku: 1,42% (frekvencija 1)
  - Materijalima iz Nadbiskupije: 1,42% (frekvencija 1)
  - Programu iz Vjesnika Đakovačke nadbiskupije: 1,42% (frekvencija 1)
  - Verbumovom izdanju "Moj prvi katekizam": 1,42% (frekvencija 1)
  - Osnovnom katekizmu: istine i zapovijedi Božje i crkvene: 1,42% (frekvencija 1)
  - Osobnom programu za Prvu Svetu pričest: 1,42% (frekvencija 1)

Kateheza priprave za sakrament potvrde traje:

- a) dvije godine u 64,28% slučajeva (frekvencija 45)
- b) jednu godinu u 25,71% slučajeva (frekvencija 18)
- c) nekoliko mjeseci ili tjedana: 1,42% (frekvencija 1)

a održava se:

- a) jedan puta tjedno u 80% slučajeva (frekvencija 56) od toga jedan puta (1,42%) s napomenom da krizmanici uz to imaju i nekoliko cijelih vikenda kroz godinu
- b) dva puta tjedno u 10% slučajeva (frekvencija 7), od toga jedan puta (1,42%) s napomenom "neposredno prije krizme"

Mladi sakrament potvrde primaju u:

- 8. razredu osnovne škole i I. razredu srednje škole u 24,28 % slučajeva (frekvencija 17)
- II. razredu srednje škole u 15,71% slučajeva (frekvencija 11)
- I. i II. razredu srednje škole u 14,28% slučajeva (frekvencija 10)
- 8. te I. i II. razredu srednje škole u 14,28% slučajeva (frekvencija 10)
- 8. razredu u 5,71% slučajeva (frekvencija 4)
- između 7. razreda osnovne i II. razreda srednje škole u 2,85% slučaja (frekvencija 2)
- I. razredu srednje škole u 2,85% slučaja (frekvencija 2)
- 7. i 8. razredu osnovne škole u 1,42% slučajeva (frekvencija 1),
- 7., 8. i I. razredu srednje škole u 1,42% slučajeva (frekvencija 1),
- između 7. razreda osnovne i 4. razreda srednje škole u 1,42% slučajeva (frekvencija 1),
- u srednjoj školi u 1,42% slučajeva (frekvencija 1),
- u dobi između 5. i 8. razreda osnovne škole u 1,42% slučajeva (frekvencija 1).

12,85% (frekvencija 9) župnika nije odgovorilo na ovo pitanje, što daje naslutiti da je riječ o župama u kojima nema krizme ni krizmanika. U 3 od navedenih slučajeva (4,28%) uz ovo pitanje stavljen je upitnik.

Mlade za sakrament potvrde u župi priprema:

- a) župnik ili kapelan u 84,28% slučajeva (frekvencija 59), od čega je specificirano "župnik" u 58,57% slučajeva (frekvencija 41)
- b) kvalificirani župni kateheta/istica u 10% slučajeva (frekvencija 7)
- c) školski vjeroučitelj/vjeroučiteljica u 8,57% slučajeva (frekvencija 6)
- d) časna sestra u 7,14% slučajeva (frekvencija 5)
- e) laik/inja volonter u 2,85% slučajeva (frekvencija 2)
- f) roditelji-volonteri u 1,42% slučajeva (frekvencija 1)

Kateheza priprave za sakrament potvrde odvija se prema:

- a) programu koji sastavljaju i materijalima koje pronalaze sami katehete/istice u 34,28% slučajeva (frekvencija 24)

- b) katekizmu "Snagom Duha" u 27,14% slučajeva (frekvencija 19)
- c) uputama Plana i programa "Župna kateheza u obnovi župne zajednice" u 25,71% slučajeva (frekvencija 18)
- d) nekom drugom katekizmu ili priručniku u 45,71% slučajeva (frekvencija 32), a od toga:
  - bez specifikacije: 8,57% (frekvencija 6)
  - planu i programu Katehetskog ureda Zadarske nadbiskupije: 8,57% (frekvencija 6)
  - "S Kristom kroz život" fra Jakova Udovičića: 5,71% (frekvencija 4)
  - Malom katoličkom katekizmu "Vjerujem": 4,28% (frekvencija 3)
  - "Bit ćete mi svjedoci" Ivana Tombolaša: 4,28% (frekvencija 3)
  - "S Kristom kroz mladost": 2,85% (frekvencija 2)
  - Sažetku vjere prema Katedralku katoličke Crkve: 2,85% (frekvencija 2)
  - Katedralku katoličke Crkve (uz "Bit ćete mi svjedoci" i "S Kristom kroz život"): 1,42% (frekvencija 1)
  - Sedam darova Duha Svetoga: 1,42% (frekvencija 1)
  - Srednjem kršćanskom nauku: 1,42% (frekvencija 1)
  - priručniku A. Mateljana: 1,42% (frekvencija 1)
  - Sve na temelju Ivanova evanđelja: 1,42% (frekvencija 1)
  - Općem katekizmu: osnovne istine, zapovijedi Božje i crkvene: 1,42% (frekvencija 1).

2.2.3. Predodžbe o katehezi djece i mladih

Budući da je katolički vjeronauk prisutan u školi, župnici smatraju da župna kateheza za djecu i mlade:

- a) mora biti više vezana uz liturgiju: 51,42% odgovora (frekvencija 36)
- b) ne smije ponavljati isti program (sadržaje i metode rada) kao školski vjeronauk: 42,85% (frekvencija 30)
- c) mora biti kvalitetna i zainteresirati djecu i mlade na nov način: 41,42% (frekvencija 29)
- d) mora biti više vezana uz dijakoniju (kršćansko služenje): 27,14% (frekvencija 19)
- e) mora biti više vezana uz koinoniju (promicanje zajedništva): 25,71% (frekvencija 18)
- f) ne treba biti organizirana po razredima, nego po manjim skupinama: 25,71% (frekvencija 18)
- g) nije više ni potrebna, izuzev priprave na primanje sakramenata: 7,14% (frekvencija 5)
- h) "treba promicati povezanost sa školskim vjeronaukom i obitelji": 2,85% (frekvencija 2)
- i) "mora biti vezana i uz obitelj": 1,42% (frekvencija 1)
- j) "Moje je mišljenje da treba sve sile uložiti da roditelji svojim kršćanskim svjedočenjem budu svojoj djeci vjerski odgojitelji od njihovih najranijih godina. Crkva i škola mogu samo nastaviti na roditeljskom odgoju!": 1,42% (frekvencija 1)
- k) "to mora biti kateheza svjedočenja": 1,42% (frekvencija 1)
- l) "uvodenje u vjeru": 1,42% (frekvencija 1)
- m) "treba pokušati oduševiti mlade i djecu da žive u župnoj zajednici": 1,42% (frekvencija 1).

2.2.4. Kateheza odraslih

Kateheza odraslih u župama Zadarske nadbiskupije odvija se u obliku:

- a) kateheze roditelja djece koja primaju sakramente (krštenje, prvu ispovijed i pričest, potvrdu): 50% odgovora (frekvencija 35)
- b) u sklopu tečajeva za zaručnike: 38,57% (frekvencija 27)
- c) kao pouka u adventu i korizmi jednom tjedno: 30% (frekvencija 21)
- d) u sklopu rada crkvenih skupina i pokreta: 27,14% (frekvencija 19), a od toga specificirano:
  - Marijina legija: 7,14% (frekvencija 5)
  - Neokatekumeni: 2,85% (frekvencija 2)
  - Kursiljo: 2,85% (frekvencija 2)
  - Obnova u Duhu: 2,85% (frekvencija 2)
  - Svjetski marljanski pokret: 1,42% (frekvencija 1)
  - Zajednica Srca Isusova i Marijina: 1,42% (frekvencija 1)
- e) unutar molitvenih skupina: 20% (frekvencija 14)
- f) u okviru pučkih misija: 12,85% (frekvencija 9)
- g) u obliku karizmatičkih i sličnih seminara: 11,42% (frekvencija 8)
- h) u sklopu rada živih vjerničkih krugova (raznih interesnih i situacijskih skupina): 10% (frekvencija 7)
- i) unutar rada biblijskih skupina: 10% (frekvencija 7)
- j) povremenih predavanja i tribina: 10% (frekvencija 7)
- k) u sklopu seminara koje organiziraju redovničke zajednice: 5,71% (frekvencija 4)
- l) "u okviru korizmene obnove od tri dana (tematski)": 4,28% (frekvencija 3)
- m) bračnih vikenda: 2,85% (frekvencija 2)
- n) "nedjeljne homilije": (1,42% frekvencija 1)
- o) "catekumenata": (1,42% frekvencija 1).

2,85% (frekvencija 2) župnika navelo je da kateheze odraslih nema, a ništa nije zaokružilo 14,28% (frekvencija 10), a to je ukupno: 17,14% (frekvencija 12). 1,42% (frekvencija 1) od tih župnika za katehezu odraslih piše: "više puta pokušano, ali nije uspjelo"!

Kao katehete odraslih djeluju:

- a) župnik u 80% slučajeva (frekvencija 56)
- b) redovnica u 11,42% slučajeva (frekvencija 8)
- c) voditelji crkvenih udruga i pokreta u 11,42% slučajeva (frekvencija 8)
- d) dipl. vjeroučitelj/ica u 7,14% slučajeva (frekvencija 5)
- e) angažirani laici s teološkom izobrazbom u 7,14% slučajeva (frekvencija 5)
- f) pozvani predavači u 5,71% slučajeva (frekvencija 4)
- g) bogoslov/i u 2,85% slučaja (frekvencija 2)
- h) kapelan u 1,42% slučajeva (frekvencija 1)
- i) angažirani laici s pedagoškom izobrazbom u 1,42% slučajeva (frekvencija 1)

Kao priručnici za katehezu odraslih koriste se:

- a) Katekizam katoličke crkve: 68,57% (frekvencija 48)
- b) Biblija: 64,28% (frekvencija 45)
- c) Dokumenti II. vatikanskog sabora: 30% (frekvencija 21)
- d) Novija teološka i duhovna literatura: 28,57% (frekvencija 20)
- e) Novi katekizam (holandski): 12,85% (frekvencija 9)
- f) Uvod u kršćanstvo: 10% (frekvencija 7)
- g) "Župnik priprema osobno": 2,85% (frekvencija 2)
- h) "Od svega po nešto": 1,42% (frekvencija 1)
- i) "Župna kateheza u obnovi župne zajednice": 1,42% (frekvencija 1)

2.2.5. Župna kateheza osim sakramentalne i dobne

Osim u navedenim oblicima župna kateheza odvija se u sklopu rada:

- a) s ministrantima u 78,57% slučajeva (frekvencija 55)
- b) s pjevačima 68,57% (frekvencija 48), a od toga
  - s pjevačima općenito, bez specifikacije: 22,85% (frekvencija 16)
  - s odraslim pjevačima: 17,14% (frekvencija 12)
  - s mladima i odraslima zajedno: 1,42% (frekvencija 1)
  - s djecom: 17,14% (frekvencija 12)
  - s mladima pjevačima: 10% (frekvencija 7)
- c) s grupom mlađih: 31,42% (frekvencija 22)
- d) "Franjevačkim svjetovnim redom": 1,42% (frekvencija 1)
- e) sa sljedećim skupinama vjernika - zaokruženo, ali bez navoda kojim: 1,42% (frekvencija 1)

2.3. Osnovna i trajna formacija župnih kateheta i katehistica

Voditelji katehetskih skupina primili su temeljnu teološko-katehetsku izobrazbu:

- a) na Teološkom fakultetu ili na nekom Katehetskom institutu izvan Zadra: 45,71% (frekvencija 32), od toga precizirano:
  - u Zagrebu: 14,28% (frekvencija 10)
  - u Rijeci: 2,85% (frekvencija 2)
  - na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove: 1,42% (frekvencija 1)
  - u Splitu: 1,42% (frekvencija 1)
  - u Rimu: 1,42% (frekvencija 1)
  - u Australiji: 1,42% (frekvencija 1)
- b) na Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru: 21,42% (frekvencija 15)
- c) još su studenti VTKŠ ili u formaciji "Mladi za mlade": 11,42% (frekvencija 8), od toga pocrtano specificirajući VTKŠ dva puta (2,85%), a formaciju "Mladi za mlade" jedan put: 1,42%
- d) u sklopu formacije animatora "Mladi za mlade" koju organizira Ured za mlade HBK i Salezijanska obitelj: 8,57% (frekvencija 6)
- e) nemaju teološko-katehetske izborazbe, ali su praktični i angažirani vjernici: 5,71% (frekvencija 4)
- f) nemaju teološko-katehetske izborazbe, ali su članovi crkvenih pokreta i udruga: 4,28% (frekvencija 3)
- g) "sestre redovnice na studiju u Rimu": 1,42% (frekvencija 1)

Voditelji katehetskih skupina primaju svoju trajnu formaciju:

- a) redovitim pohađanjem susreta za vjeroučitelje i katehete koji se organiziraju na razini naše nadbiskupije: 28,57% (frekvencija 20)
- b) primaju duhovnu formaciju u obliku duhovnih obnova ili duhovnih vježbi: 24,28% (frekvencija 17)
- c) redovitim pohađanjem katehetskih škola koje se organiziraju na nacionalnoj razini: 21,42% (frekvencija 15)
- d) kroz redovite susrete kateheti naše župe: 5,71% (frekvencija 4) koje animira: župnik: 4,28% (3 slučaja), kapelan: 1,42% (1 slučaj)
- e) redovitim pohađanjem susreta za katehete i vjeroučitelje na razini dekanata: 2,28% (frekvencija 2)

2.4. Nagrađivanje župnih kateheta i katehistica

Župne katehete/katehistice župa nagradjuje:

- a) prigodno nekim malim darom: 24,28% (frekvencija 17)
- b) ničim: 18,57% (frekvencija 13)
- c) redovitim mjesecnim honorarom: 17,14%, (frekvencija 12)
- d) hodočašćem: 12,85 % (frekvencija 9)
- e) povremenim novčanim honorarom: 10% (frekvencija 7)
- f) povremeno ručkom ili večerom i druženjem: 10% (frekvencija 7)
- g) izletom: 8,57% (frekvencija 6)
  - u više slučajeva nabrojeno je po nekoliko oblika nagrađivanja, npr.:
  - redovitim mjesecnim honorarom: + povremenim novčanim honorarom + prigodno nekim malim darom:
  - redovitim mjesecnim honorarom + prigodno nekim malim darom;
  - redovitim mjesecnim honorarom, hodočašćem, povremenim novčanim honorarom, povremeno ručkom ili večerom i druženjem
  - redovitim mjesecnim honorarom + ničim (gdje se očito misli na dar)
  - u dva slučaja pridodano je "nažalost" ničim

2.5. Predodžbe o strategijama za poboljšanje kvalitete župne kateheze

Župnici Zadarske nadbiskupije smatraju da bi župna kateheza bila sustavna i kvalitetnija kad bi bilo:

- a) više motiviranosti kod samih vjernika: 42,85% (frekvencija 30)
- b) više angažmana sa strane župnika: 35,71% (frekvencija 25)
- c) više angažiranih kateheta/katehistica: 32,85% (frekvencija 23)
- d) više didaktičkih sredstava i pomagala predviđenih upravo za župnu katehezu: 31,42% (frekvencija 22), od toga jedan puta pridodano: "+ prostor"
- e) više kvalificiranih kateheta/katehistica: 27,14% (frekvencija 19)
- f) više spremnosti kod župnika na suradnju s laicima: 17,14% (frekvencija 12)
- g) "više vjere, ponižnosti, ljubavi i spremnosti na žrtvu": 2,85% (frekvencija 2)
- h) veliki upitnik stavljen uz ovo pitanje: 2,85% (frekvencija 2)
- i) "i više spremnosti laika na suradnju sa župnikom": 1,42% (frekvencija 1)
- j) "kad bi sudjelovali i nogometni katolički malonogometne lige": 1,42% (frekvencija 1)
- k) "iz učmalosti se ne da izići (sveta tradicija u plemenskom savezu)": 1,42% (frekvencija 1). Tu se vjerojatno aludira na postojeći mentalitet.

2.6. Predodžbe o ciljevima i zadatcima župne kateheze

S obzirom na ciljeve i zadatke župne kateheze, župnici Zadarske nadbiskupije smatraju da ona treba prije svega:

- a) uvoditi u sakramentalni i liturgijski život zajednice: 78,57% (frekvencija 55)
- b) poticati duhovni život vjernika: 65,71% (frekvencija 46)
- c) tumačiti vjerske istine vjernicima različitih dobi: 50% (frekvencija 30)
- d) odgovarati na konkretna pitanja i potrebe ljudskog i vjerničkog rasta vjernika: 45,71 (frekvencija 32)
- e) osposobljavati vjernike da budu ravnopravni i aktivni nositelji crkvenog života i djelovanja: 40% (frekvencija 28)
- f) osposobljavati vjernike za angažirano i kritičko djelovanje u društvu: 28,57% (frekvencija 20)
- g) posredovati teološko znanje i promicati zrelost vjernika: 20% (frekvencija 14)

- h) "dovesti čovjeka do susreta sa živim Bogom": 2,85% (frekvencija 2)
- i) "dovesti i do zrele vjere": 1,42% (frekvencija 1)

2.7. Sastav svećenstva u nadbiskupiji prema godinama službe

Zadnje pitanje ovog upitnika odnosi se na sastav svećenstva u nadbiskupiji s obzirom na godine službe. U daljnjoj obradi podataka bilo bi zanimljivo križati ovo pitanje s drugima, kako bi se usporedio odnos između svećeničkog staža (a približno i dobi) s pojedinim predodžbama o župnoj katehezi, načinima i oblicima rada itd. Za sada ostajemo pri saznanju da je broj župnika koji su ispunjavali anketu raspoređenih po deset ljećima svećeničke službe sljedeći:

- a) 34,28% (frekvencija 24) župnika koji su zaređeni prije 0-10 godina,
- b) 17,14% (frekvencija 12) župnika koji su zaređeni prije 11-20 godina,
- c) 17,14% (frekvencija 12) župnika koji su zaređeni prije 21-30 godina,
- d) 11,42 (frekvencija 8) župnika koji su zaređeni prije 31-40 godina,
- e) 17,14% (frekvencija 12) župnika koji su zaređeni prije 41-50 godina i
- f) 1,42% (frekvencija 1) župnik koji je zaređen prije više od 50 godina.

Ovaj podatak nije navelo 2,85% (frekvencija 2) župnika.

Ukupni broj je 71, jer je jedan župnik naznačio i svoj sveće nički staž i staž kapelana.

3. Najhitniji izazovi glede župne kateheze na koje istraživanje upućuje

Na temelju rezultata ovog istraživanja možemo ponajprije ustvrditi da se na području župne kateheze u Zadarskoj nadbiskupiji već mnogo toga čini i da nije točna paušalna ocjena, koja se u našoj Crkvi ponekad čuje, da se na tom području "ne čini ništa". Sva pozitivna ostvarenja snaga su ove Crkve i znak su nade za budućnost. To nas, međutim, ne priječi da uočimo i neke jednostranosti i manjkavosti koje pokazuje ovo istraživanje, a koje nas ujedno potiču na novo usmjerjenje i određene pomake u župnoj katehezi. Za naš današnji susret ja bih prije svega izdvajila dvije činjenice koje anketa pokazuje, a za koje smatram da su vrijedne pozornosti. To su:

- 1) da se župna kateheza u najvećem postotku događa kao sakramentalna kateheza i
- 2) da kateheza odraslih nije dovoljno razvijena.

3.1. Od jednostrane usredotočenosti na sakramentalnu katehezu prema katehezi kojaje povezana sa svim funkcijama Crkve

Činjenica da se župna kateheza događa pretežno (u 71,42% slučajeva) kao sakramentalna kateheza odgovara i predodžbama župnika o ciljevima i zadatcima župne kateheze koja za 78,57% njih treba prije svega "uvoditi u sakramentalni i liturgijski život zajednice" te o naravi župne kateheze za djecu i mlade koja za njih, za razliku od školskog vjeroučenja, na prvom mjestu "mora biti više vezana uz liturgiju" (51,42% odgovora). Dok se, prema iskazima župnika, župna kateheza djece i mlađih samo u 17,14 % slučajeva događa isključivo kao priprava za sakramente, dotle je kateheza odraslih u najvećem broju slučajeva vezana uz sakramente. Ona se u 50% slučajeva (po učestalosti na prvom mjestu) događa kao kateheza roditelja djece koja primaju sakramente, odnosno u sklopu tečajeva za zaručnike koji se sami pripremaju na sakrament ženidbe (na drugom mjestu s 38,57%). KATEHEZA SE, OSIM TOGA, U NAJVEĆIM POSTOTCIMA ODVIJA U KONTEKSTU RADA S MINISTRANTIMA (78,57%) I S CRVENIM PJEVAČIMA (68,57%), gdje je opet riječ o oblicima kateheze u liturgijsko-sakramentalnoj perspektivi.

Liturgija je svakako "nenadmašni izričaj života Crkve", "vrhunac kojemu teži (njezina) djelatnost (...) i ujedno izvor iz kojega proistječe sva njezina snaga" (SC 10). Stoga je jasno da kateheza kao odgoj u vjeri i uvođenje u život Crkve treba pripravljati za i uvoditi u liturgiju.

Međutim, život i djelovanje Crkve ne iscrpljuje se u liturgiji. Crkva se, osim kroz liturgiju jednako tako ostvaruje i izriče i kroz koinoniju (crkveno zajedništvo), kroz dijakoniju (kršćansko služenje Crkve koja je u svijetu i za svijet) i kroz martiriju (proročko djelovanje u smislu svjedočenja i naviještanja vjere). Kateheza stoga mora biti povezana sa svakim od tih četiriju navedenih područja života i ostvarivanja Crkve. Ona se, osim toga, mora događati i kao pouka u vjeri i kao *inicijacija u kršćanski način bivovanja* i kao odgoj za djelovanje.⁷

S prevagom kateheze koja se događa u liturgijsko-sakramentalnoj perspektivi po mom je mišljenju povezana i *dominantna slika svećenika* koju župnik ima o svojoj ulozi i o svom svećeničkom identitetu. Tu bi sliku u kojoj prevladava lik svećenika liturga, služitelja svetih otajstava, svakako trebalo pomnije propitivati - osobno i zajednički. U tom smislu možda može biti zanimljivo razmišljanje našeg nedavno preminulog sociologa religije i vjernika laika g. Željka Mardešića, koji u časopisu "Nova prisutnost" piše: "Nedavno je talijanski sociolog M. Offi napisao djelo 'I preti' u kojem je dan stručan prikaz i cijelovit pregled uloge i stanja identiteta katoličkog svećenstva u modernom svijetu. Poznato je da su se nekada župnikove riječi o svim pitanjima života i smrti primale s velikim uvažavanjem i gotovo bez prigovora. Sve što je on govorio imalo je neprijeporno značenje i trajnu važnost. Bio je ukratko apsolutni autoritet za svjetovne i vjerske stvari. No negdje potkraj 20. stoljeća nastaju dalekosežne promjene u društvu, što će onda dovesti do krize svećeničkog poziva, koja se je prije svega ogledala - barem izvanjski - u smanjenju broja zvanja i u zatvaranju sjemeništa. Poslije je došlo do osjetnog napuštanja i jačega prorjeđivanja kleričkog dijela Crkve. To se je pokušalo nadoknaditi na dva načina: većim sudjelovanjem laika u crkvenom životu i boljom prilagodbom odgoja svećenika za nove prilike. Stoga se je pokazala potrebnom stanovita specijalizacija klera: za mlade, ovisnike, siromašne, bolesne, zatvorenike, političare, gospodarstvenike, pomorce i športaše. U novije pak vrijeme oni postaju nositeljima liturgijskoga slavlja u golemom arhipelagu unutar crkvenih pokreta i zajednica koji okupljaju

⁷ Usp. E. ALBERICH, *Kateheza i crkvena praksa. Identitet i dimenzije kateheze u današnjoj Crkvi*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb 1986.

isključivo laike. I lik se svećenika mijenja, jer prestaje biti službenikom svetog i postaje osobnim svjedokom duhovnoga u jednom posve svjetovnom svijetu. Brat je ljudima i prijatelj potrebnima, pa se nužno kudikamo više susreće s ravnodušnim tražiteljima smisla nego s ideološkim neprijateljima kršćanstva. Svećenik je danas - silom prilika i okolnosti - samo jedan od mnogih glasova nade među многим drugima, a ne neupitni posjednik istine i vođa vjernika u župi. Ako nije spremam i odgajan za to, teško se snalazi i sve počinje ići naopako."⁸

3.2. Od jednostrane usredotočenosti na katehezu djece i mlađih prema katehezi svih životnih dobi, poglavito katehezi odraslih

Druga vrlo uočljiva činjenica koju je anketa pokazala jest da se kateheza u našoj nadbiskupiji obraća u prvom redu djeci i mlađima, a još uvjek premalo odraslim vjernicima u različitim fazama i potrebama njihove odrasle dobi. KATEHEZA ODRASLIH nije dovoljno razvijena. Ona je u 28,57% slučajeva samo prigodna, a tek u 10% slučajeva redovita. Glavni uzrok nedovoljne prisutnosti kateheze odraslih u našim župama jest, prema iskazima župnika, nedostatna motiviranost za župnu katehezu kod samih vjernika (42,85%), a potom slijedi nedostatan angažman sa strane župnika (35,71%) te kateheta i katehistica (32,85%), zatim manjak didaktičkih sredstava i pomagala predviđenih upravo za župnu katehezu (32,42) i manjak kvalificiranog kadra (27,14%).

U slici Crkve II. vatikanskog sabora koja se temelji na jednakom dostojanstvu svih kršćana i teži k zrelosti naroda Božjega, kateheza odraslih koja promiče ljudsku i vjerničku zrelost kršćana i kršćanskih zajednica, ima zacijelo središnje mjesto i značenje. O njoj se govori i piše, nju se opetovano zahtijeva već od Sabora na ovamu, a s novim intenzitetom nakon Općeg direktorija za katehezu iz 1997. godine⁹. Suvremeni svijet sa svojim dobro poznatim pojavama sekularizacije, globalizacije, pluralizacije, rastakanja obitelji, religiozne nezainteresiranosti, religijsko-svjetonazorskog pluralizma, sinkretizma i pragmatizma treba shvatiti kao pastoralni izazov koji nas potiče da razmislimo o kraju tzv. društvenog katekumenata i o nužnosti nove evangelizacije. Na njezinu hitnost upućuje religiozni infantilizam mnogih odraslih vjernika u našim župnim zajednicama.¹⁰ Vjera je put čitavoga života i zato je kateheza treba tijekom čitavoga života poticati, produbljivati, odgajati i pročišćavati. KATEHEZA, stoga, mora uvoditi ne samo djecu i mlade, nego i odrasle vjernike u puninu vjere i kršćanskog života. Ona im treba pomoći u njihovu vjerničkom sazrijevanju i osposobljavati ih da preuzmu ulogu koja im pripada kao ravnopravnim i aktivnim članovima Crkve i nositeljima crkvenog života i djelovanja. KATEHEZA pomaže odraslim vjernicima da mogu bolje ostvarivati i svoju katehetsku ulogu u obitelji i biti sposobniji za angažirano, solidarno i kritičko djelovanje u društvu. U današnjim uvjetima kateheza uvjek mora imati i dimenziju evangelizacije tj. elemente prvog navještaja koji apelira na vjeru i obraćenje. Ona također nužno ima zajedničarsku dimenziju, jer se događa u zajednici i promiče zajedništvo u raznim oblicima. KATEHEZA osposobljava ne samo za dijalog Crkve i svijeta, vjere i znanosti, vjere i kulture, nego osposobljava i za dijalog unutar same crkve. KATEHEZA u tom smislu može postati istinsko teološko mjesto, izvor novog promišljanja, otkrivanja, tumačenja i izricanja vjere.

⁸ Ž. MARDEŠIĆ, *Dnevnik: Između sjećanja i traženja novoga*, u "Nova prisutnost" II (2004) 2, 337-356; onđe 345-346.

⁹ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Opći direktorij za katehezu*, Kršćanska sadašnjost - NKU HBK, Zagreb 2000 (tal. izvornik: 1997.).

¹⁰ Usp. A. Th. FILIPOVIĆ, *Aktualna pitanja religijske pedagogije i katehetike*, u "Bogoslovka smotra" 76 (2006) 1, 147-172; onđe 155.

3.3. Kako do pomaka prema katehezi svih dobi i katehezi povezanoj sa svim funkcijama Crkve?

Navedene postulate da se župna kateheza osim u liturgijskoj perspektivi treba ostvarivati i u perspektivi koinonije, martirije i dijakonije te da težište treba staviti na katehezu odraslih koju treba usmjeriti evangelizacijski i dijaloški te je staviti u službu oslobođenja i preobrazbe čovjeka, obitelji i društva, svakako je lakše izreći, negoli odgovoriti na njih u konkretnoj pastoralnoj praksi. Plan i program "Župna kateheza u obnovi župne zajednice", kao što znamo, predlaže stvaranje tzv. živih vjerničkih krugova ili raznih dobnih, interesnih i situacijskih skupina u kontekstu čijeg djelovanja bi bio prisutan i katehetski moment, moment poticanja rasta i sazrijevanja vjere. Dokument preporuča stvaranje sljedećih zajednica ili vjerničkih krugova u župi: "1) Pastoralna koordinacijska zajednica, 2) Liturgijska zajednica, 3) Marijanska zajednica, 4) Ministrantska zajednica, 5) Biblijska zajednica, 6) Zajednica obitelji, 7) Zajednica kršćanske kulture duha, 8) Zajednica duhovno-molitvenih pokreta, 9) Molitveno-meditativna zajednica, 10) Zajednica (Udruga) mlađih i odraslih, 11) Karitativna zajednica, 12) Zajednica za osobe s posebnim potrebama, 13) Misija zajednica, 14) Ekumenska zajednica, 15) Zajednica evangelizacije društva, 16) Ekološka zajednica, 17) Zajednica kršćana u distanci, 18) Zajednica 'na putu', 19) Športsko-rekreativna zajednica."¹¹

Navedenim se prijedlozima, kao što je vidljivo iz samih naziva, upravo želi potaknuti ostvarivanje župe kao zajednicâ te ostvarivanje župne kateheze u povezanosti sa svim područjima života i djelovanja Crkve: liturgijom, martirijom, koinonijom i dijakonijom. Smisao za realnost i pastoralna razboritost govori nam, međutim, da stvaranje ovih ili sličnih zajednica tj. interesnih i situacijskih skupina vjernika nije moguće niti nametnuti odozgor niti ih je moguće oblikovati sve odjednom. Te se skupine, vjernički krugovi ili zajednice moraju roditi iz konkretnih potreba ljudi. Neke od njih u našim župama već postoje, a druge župa još treba iznjedriti. Poznata je činjenica da odrasli ljudi na određene ponude učenja i formacije dolaze samo ako su za to neposredno motivirani, tj. ako im je ta ponuda potrebna da bi riješili određeni problem (egzistencijalni, odgojni, duhovni, profesionalni itd.), da bi odgovorili na pitanja i izazove koje im nameće život. Njihovo je učenje uvijek *životno učenje*.¹² Zbog toga je važno *uočiti koja su problemska žarišta* za koja će se odrasli vjernici sigurno zainteresirati i s time započeti. No, motivaciju kod vjernika treba ne samo početno probuditi, nego je treba i neprestano hraniti i odgajati.

3.4. Primjeri iz drugih mjesnih Crkava

Kako konkretno mogu izgledati ponude kateheze odraslih u perspektivi sveobuhvatnog - ljudskog i vjerničkog - promicanja ljudske osobe, ponude koje odgovaraju na urgentna životna pitanja odraslih osoba, možemo promotriti na dva sljedeća primjera. Namjerno ih uzimam iz konteksta svjetske Crkve, iako bi se našlo primjera i iz naših sredina: jedan je primjer obiteljske kateheze u Južnoj Americi, a drugi je primjer rada sa starijim osobama u Njemačkoj.

3.4.1. Primjer obiteljske kateheze u Južnoj Americi

U Južnoj Americi razvio se poseban model obiteljske kateheze koji povezuje evangelizaciju i socijalni napredak. Obiteljska kateheza želi unijeti Evanelje u središte obitelji koje su zahvaćene pesimizmom i rezignacijom uslijed rastućih političkih i ekonomskih kriza na tom kontinentu. Peruanska biskupska konferencija uzela je 1981. godine metodu obiteljske

¹¹ HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice...*, str. 18.

¹² Usp. E. ALBERICH - A. BINZ, *Odrasli i kateheza. Elementi katehetske metodologije za odraslu dob*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb 2002, str. 109-111.

kateheze (koja se izvorno razvila u Čileu) i službeno pod svoje okrilje. U obiteljskoj katehezi ne ostaje se na apstraktnoj teoriji, nego tu dolaze do izražaja posve konkretni svakodnevni problemi kao što su nasilje u obitelji, kriminal, nezaposlenost, zapuštanje djece i tome slično. Obiteljska kateheza ima istodobno pred očima biblijsku poruku i idealnu sliku kršćanske obitelji s jedne strane te činjenično socijalno stanje u narodu s druge strane. Budući da u Peruu 35% novorođenčadi rađaju maloljetne majke, a 25% kućanstava uzdražavaju samo žene, obiteljska kateheza stavlja u prvi plan situaciju žene. Žene najčešće i prednjače u katehetskim bazičnim skupinama, no one malo po malo uspijevaju uključiti u katehezu i muževe. Bračni parovi razgovaraju s drugim bračnim parovima, pomažu im u njihovim problemima i pridobivaju ih za katehezu i evandeoske vrednote koje ona promiče, i krug se tako malo po malo širi poput kvasca, mijenjajući društvo.

Na susretima obiteljske kateheze čitaju se biblijski tekstovi, a onda se u razgovoru poruka teksta konfrontira s vlastitim iskustvom i konkretnom životnom situacijom u obitelji. U tim razgovorima odrasli i djeca dolaze do zaključka da u njihovoj svakodnevici mnogo toga ne odgovara Evanđelju. Počinju propitivati svoj život, raspravljati o vrednotama i poduzimati praktične promjene ponašanja u duhu međusobne ljubavi i poštovanja. Budući da se vrednote ostvaruju sasvim praktično, iz konfrontacije evandeoskog zahtjeva i konkretne stvarnosti rađaju se nova rješenja. Obiteljska kateheza tako postaje praktičnom životnom pomoći. Ona vraća ljudima nadu i pokazuje put dijaloga o istinskim vrednotama, što je osobito važno u socijalnoj situaciji siromaštva i nezaposlenosti koje često vode u pesimizam, alkohol, kriminal, nasilje.¹³

Situacija obitelji u Hrvatskoj sigurno se znatno razlikuje od one u Latinskoj Americi. Međutim, osnovna poruka je ista: treba trijezno pogledati faktičnu situaciju i probleme obitelji te pokušati konfrontirati tu situaciju s evandeoskom porukom i unijeti evandeosku poruku u tu situaciju!

Drugi primjer koji ćemo navesti već je iz nema geografski i kulturno bližeg konteksta. On može biti poticaj za osobito za neke naše sredine u kojima je velik broj starijih osoba. Riječ je o tzv. "Seniorennachmitten" - popodnevima za strije osobe u Njemačkoj.

3.4.2. Popodneva za starije osobe u Njemačkoj

U Njemačkoj su prije 30-40 godina zaživjela Župna popodneva za starije osobe i postala sastavnim dijelom župnog života i pastoralna. Svrha organiziranja tih popodneva je omogućiti starijim osobama, koje se često osjećaju usamljenima, druženje i zajedničko provođenje slobodnog vremena. Ta seniorska popodneva u župi obično se održavaju svaka dva tjedna ili jednom mjesечно, a negdje čak i svaki tjedan. Za starije osobe koje su manje pokretne organizira se prijevoz do župe. Na tim se popodnevima zajedno slave rođendani, imendani i obljetnice, obilježavaju se liturgijska vremena i blagdani, zajedno se dijeli tuga i radost. Mlađi i vitalniji seniori angažiraju se i u pripremanju susreta (pripremanju stolova i kolača, u kuhanju kave i čaja).

No, za razliku od prije 30-40 godina danas se primjećuje da su sadašnje generacije starijih osoba vitalnije, pokretljivije i obrazovanije od nekadašnjih te da imaju i druge interese osim samog druženja uz kavu i kolač. Stoga se starije osobe u župi sve više organiziraju i po interesnim skupinama: zajednički izleti, ručni radovi za misije (za prodajnu misijsku izložbu), pripremanje liturgijskih slavlja za seniore, gimnastika za starije i tome slično. U njihovim

¹³ Usp. *Der Weg der Catechesis Familiar in Peru*, herausgegeben von Adveniat, A. Biesinger, H. Kohler-Spiegel, J. Sayer. Mit Beiträgen von M. Scheidler und der Leiterin der nationalen Kommission der Familienkatechese in Peru, Hermana Augusta Carrara. Prijevod sa španjolskog, Adveniat, Essen 1999.

druženjima i aktivnostima dolaze do izražaja njihove životne teme, životna iskustva i aktualne poteškoće. Organizaciju tih popodneva kao i rada pojedinih skupina starijih preuzima seniorski tim u kojem su i mlađi i stariji seniori, i žene i muškarci. Podupiru ih župnik i župno vijeće. U našem se društvu danas također sve više nameću pitanja vezana uz produljenu životnu dob i problem starijih osoba. Problemi su akutni osobito u našim otočkim, ali i drugim seoskim i manjim sredinama. Možda nam ovaj primjer može biti poticaj da razmislimo što se u našim župama konkretno čini za poboljšanje kvalitete života za starije osobe i što bi se sve još moglo učiniti kako bi te osobe mogle živjeti svoju starost s vjerničkom nadom i optimizmom.

U navedenim primjerima riječ je, kao što vidimo, o integraciji kateheze u cjelokupni pastoral župne zajednice. KATEHEZA je i pouka, ali ne izolirana pouka, i ne samo pouka, nego riječ koja mijenja život.

3.5. Prijedlozi za rad u skupinama

Dva spomenuta primjera predložila sam, uz pitanja i zadatke, i kao poticaj za razgovor u radu u skupinama.

Daljnja dva kruga zadataka i pitanja odnose se na postojeću katehezu pravopričesnika i krizmanika, jer mislim da je dobro da katehete i katehistice koji katehiziraju te skupine razmijene svoja iskustva te svoje programe i materijale, jer anketa pokazuje da ih značajan broj sam programira i pronađi materijale za tu katehezu (45,71% za katehezu pravopričesnika, 34,28% za katehezu krizmanika).

Peti krug pitanja i zadataka za rad u skupinama odnosi se na mjesto i ulogu kateheze unutar crkvenih pokreta i udruga u župnoj zajednici. Naime, iz ankete je također razvidno da se značajan postotak župne kateheze održava u obliku kateheze unutar crkvenih pokreta i udruga (18, 58% kateheze općenito, a 27,24% kateheze odraslih). Zato mislim da je dobro da se neke skupine pozabave i tim pitanjem: u kakvom je odnosu kateheza unutar crkvenih pokreta i udruga prema drugim oblicima kateheze u župama ili u našoj nadbiskupiji općenito? Postoji li protočnost, međusobna komunikacija, uzajamno prihvaćanje, razumijevanje i nadahnjivanje?

Zajedničko misno slavlje Katehetskog dana

Dodatak: Prijedlozi pitanja i zadataka za rad u skupinama**KATEHEZA PRVOPRIČESNIKA**

1. Koje su Vaše najveće *poteškoće* glede kateheze prvopričesnika?

- rizik ponavljanja sadržaja koji se već rade u školskom vjeronauku, zbog čega djeca nisu motivirana za katehezu;
- nepoznavanje mogućnosti i metoda kreativnog rada s djecom;
- nedostatak adekvatnog prostora;
- broj prvopričesnika (malo, mnogo);
- folklorističke predodžbe roditelja o prvoj pričesti i nezainteresiranost za suradnju;
- manjak kateheta-suradnika
- .....

2. Izložite jedni drugima program kateheze priprave za prvu isповijed i pričest (za 1 godinu, za 2 godine) i/ili pokušajte u skupini zajedno načiniti program katehetskih sadržaja za tu skupinu djece!

3. Priopćite jedni drugima *na koji se način* uglavnom odvija Vaša kateheza prvopričesnika i što se u Vašem radu pokazalo osobito plodonosnim?

4. Roditelji djece koja se pripremaju za prvu isповijed i pričest obično su spremni na suradnju kako bi djeca primila sakramente. Kako oblikujete susrete s roditeljima te djece?

- je li riječ samo o organizacijskim pitanjima (planiranju termina, pristojbama, poticanju roditelja da šalju djecu redovito na katehezu)
- ili su ti susreti prilika za reevangelizaciju roditelja (odraslu katehezu euharistije i pomirenja koja uključuje i poticaj na međusobnu razmjenu iskustava vjere, zajedničko pokorničko bogoslužje, poticaj na međusobno upoznavanje i izbližavanje tih roditelja)?

5. Vjerujete li u to da kvalitetna priprava roditelja i djece za sakramente prve isповijedi i pričesti može probuditi želju za nastavkom katehetskih susreta i nakon prve pričesti? Jeste li na to spremni? Čega se pritom bojite? Što Vam je potrebno i kako to možete dobiti?

KATEHEZA KRIZMANIKA

1. Koje su Vaše najveće *poteškoće* glede kateheze krizmanika?

- dob pripravnika na sakrament krizme i poteškoće vezane uz tu razvojnu fazu (psihološko udaljavanje od vjere i Crkve, nemotiviranost za sakramente)

- rizik ponavljanja sadržaja koji se već rade u školskom vjeronauku;
- nepoznavanje mogućnosti, metoda i oblika kreativnog rada s pubescentima;
- moje shvaćanje cilja krizmaničke kateheze i raskorak u odnosu na stvarno stanje i potrebe naslovnika;
- broj krizmanika (mnogo, malo);
- nedostatak adekvatnog prostora;
- folklorističke predodžbe roditelja o sakramentu krizme i nezainteresiranost za suradnju;
- manjak kateheta-suradnika

2. Ispripovjedite jedni drugima *koje sadržaje radite* u katehezi priprave za sakrament krizme (za 2 godine, za 1 godinu) i/ili pokušajte u skupini zajedno načiniti program katehetskih sadržaja za tu skupinu djece/mladih!

3. U katehezi krizmanika obično se obrađuju i tzv. *antropološke i teološke teme*.

- U prvu skupinu pripadaju npr.: identitet, odnos, skupina vršnjaka; smisao života, životni snovi; ljubav, prijateljstvo, seksualnost; životne vrijednosti, uzori, oblikovanje života; patnja, smrt, uskrsnuće; slobodno vrijeme, komunikacija, mediji; ovisnost, nove "religije mladih"...
- u drugu skupinu pripadaju: Bog, vjera, Isus Krist, Duh Sveti, Crkva, župna zajednica, euharistija, liturgija, zapovijedi (ponude za uspjeh života), slavlje pomirenja, sakrament potvrde, molitva i meditacija...
- Uspijevate li i jednu i drugu skupinu tema obraditi tako da kod antropoloških tema dođe do izražaja i njihova teološka dimenzija, a kod teoloških i njihova životna važnost i pozadina?

4. Priopćite jedni drugima *na koji se način* uglavnom odvija Vaša kateheza krizmanika i što se u Vašem radu pokazalo osobito plodonosnim?

5. Roditelji djece koja se pripremaju za sakrament krizme obično su spremni na suradnju kako bi djeca primila taj sakrament. Kako oblikujete susrete s roditeljima krizmanika?

- je li riječ samo o organizacijskim pitanjima (planiranju termina, pristojbama, poticanju roditelja da šalju djecu redovito na katehezu)
- ili su ti susreti prilika za reevangelizaciju roditelja: odrasli navještaj vjere odraslima, razgovor o temeljnim vjerskim pitanjima i problemima u kontekstu suvremenog svijeta, uvođenje u molitveni i liturgijski život, poticaj na međusobnu razmjenu iskustava vjere, zajedničko pokorničko bogoslužje, poticaj na međusobno upoznavanje i zbljžavanje tih roditelja, razgovor o psihopedagoškim pitanjima vezanim uz ulogu roditelja pubescenata?

6. U životu pubescenata veoma važnu ulogu igra *skupina vršnjaka*. Kako uvažavate tu činjenicu u katehezi krizmanika? Vodite li računa o tome da krizmanička kateheza nije samo *pouka, nego da treba uključivati i momente suživota, iskustva zajedništva, molitve i meditacije, liturgije i slavlja, dijakonije i stvaralaštva, pjesme i igre*. Koje su posljedice toga za organizaciju kateheze krizmanika? Što Vam je za to potrebno? Kako to možete ostvariti?

KATEHEZA ODRASLIH - OBITELJSKA KATEHEZA

Primjer iz Južne Amerike

U Južnoj Americi razvio se poseban model obiteljske kateheze koji povezuje evangelizaciju i socijalni napredak. Obiteljska kateheza želi unijeti Evanelje u središte obitelji koje su zahvaćene pesimizmom i rezignacijom uslijed rastućih političkih i ekonomskih kriza na tom kontinentu. Peruanska biskupska konferencija uzela je 1981. godine metodu obiteljske kateheze (koja se izvorno razvila u Čileu) i službeno pod svoje okrilje. U obiteljskoj katehezi ne ostaje se na apstraktnoj teoriji, nego tu dolaze do izražaja posve konkretni svakodnevni problemi kao što su nasilje u obitelji, kriminal, nezaposlenost, zapuštanje djece i tome slično. Obiteljska kateheza ima istodobno pred očima biblijsku poruku i idealnu sliku kršćanske obitelji s jedne strane te činjenično socijalno stanje u narodu s druge strane. Budući da u Peruu 35% novorođenčadi rađaju maloljetne majke, a 25% kućanstava uzdražavaju samo žene, obiteljska kateheza stavlja u prvi plan situaciju žene. Žene najčešće i prednjače u katehetskim bazičnim skupinama, no one malo po malo uspijevaju uključiti u katehezu i muževe. Bračni parovi razgovaraju s drugim bračnim parovima, pomažu im u njihovim problemima i pridobivaju ih za katehezu i evanđeoske vrednote koje ona promiče, i krug se tako malo širi poput kvasca, mijenjajući društvo.

Na susretima obiteljske kateheze čitaju se biblijski tekstovi, a onda se u razgovoru poruka teksta konfrontira s vlastitim iskustvom i konkretnom životnom situacijom u obitelji. U tim razgovorima odrasli i djeca dolaze do zaključka da u njihovoj svakodnevici mnogo toga ne odgovara Evandelju. Počinju propitivati svoj život, raspravljati o vrednotama i poduzimati praktične promjene ponašanja u duhu međusobne ljubavi i poštovanja. Budući da se vrednote ostvaruju sasvim praktično, iz konfrontacije evanđeoskog zahtjeva i konkretne stvarnosti rađaju se nova rješenja. Obiteljska kateheza tako postaje praktičnom životnom pomoći. Ona vraća ljudima nadu i pokazuje put dijaloga o istinskim vrednotama, što je osobito važno u socijalnoj situaciji siromaštva i nezaposlenosti koje često vode u pesimizam, alkohol, kriminal, nasilje.

1. Situacija obitelji u Hrvatskoj sigurno se znatno razlikuje od one u Latinskoj Americi. Vjerujem li ipak da će i naša obiteljska kateheza biti plodonosna ako trijezno pogleda *faktičnu situaciju i pokuša unijeti evanđeosku poruku u tu situaciju?*
2. Koji su prema Vašim zapražanjima i saznanjima najveći problemi obitelji u Vašoj župi, u našoj nadbiskupiji?
3. Članovi obitelji kojima je najpotrebnija pomoć najosjetljiviji su na ponudu kateheze koja im istinski pomaže. Što im mogu/možemo ponuditi?
4. Što mi je za to potrebno (catehete s odgovarajućim kompetencijama, prostor, suradnja na razini dekanata...)? Kako mogu do toga doći?
5. Koje su posljedice obiteljske kateheze za pastoralni rad općenito, što to znači za katehezu djece i mladih, osobito za sakramentalnu katehezu?

KATEHEZA STARIJIH OSOBA

Primjer iz Njemačke: kateheza i dijakonija

U Njemačkoj su prije 30-40 godina zaživjela Župna popodneva za starije osobe i postala sastavnim dijelom župnog života i pastoralna. Svrha organiziranja tih popodneva je omogućiti starijim osobama, koje se često osjećaju usamljenima, druženje i zajedničko provođenje slobodnog vremena. Ta seniorska popodneva u župi obično se održavaju svaka dva tjedna ili jednom mjesечно, a negdje čak i svaki tjedan. Za starije osobe koje su manje pokretne organizira se prijevoz do župe. Na tim se popodnevima zajedno slave rođendani, imendani i obljetnice, obilježavaju se liturgijska vremena i blagdani, zajedno se dijeli tuga i radost. Mlađi i vitalniji seniori angažiraju se i u pripremanju susreta (pripremanju stolova i kolača, u kuhanju kave i čaja).

No, za razliku od prije 30-40 godina danas se primjećuje da su sadašnje generacije starijih osoba vitalnije, pokretljivije i obrazovanije od nekadašnjih te da imaju i druge interese osim samog druženja uz kavu i kolač. Stoga se starije osobe u župi sve više organiziraju i po interesnim skupinama: zajednički izleti, ručni radovi za misije (za prodajnu misijsku izložbu), pripremanje liturgijskih slavlja za seniore, gimnastika za starije i tome slično. U njihovim druženjima i aktivnostima dolaze do izražaja njihove životne teme, životna iskustva i aktualne poteškoće. Organizaciju tih popodneva kao i rada pojedinih skupina starijih preuzima seniorski tim u kojem su i mlađi i stariji seniori, i žene i muškarci. Podupiru ih župnik i župno vijeće.

1. U našem se društvu danas također sve više nameću pitanja vezana uz produljenu životnu dob i problem starijih osoba. Problemi su akutni osobito u našim otočkim, ali i drugim seoskim i manjim sredinama. *Što se u našim župama konkretno čini za poboljšanje kvalitete života za starije osobe?* Ispri povjedite jedni drugima pozitivna iskustva!
2. Koji su *najčešći problemi* starijih osoba u Vašoj župi, u Vašem dekanatu?
3. *Kako im možete pomoći* slaviti Stvoritelja života i po svojim starijim danima, da uspiju integrirati sva svoja životna iskustva (i pozitivna i negativna), da se osjećaju korisnima i imaju mogućnost komunikacije međusobno i s ostalim generacijama?
4. Koja Vam se konkretna inicijativa čini ostvarivom odmah? Što Vam je za to potrebno? Kako ćete započeti?

KATEHEZA UNUTAR CRKVENIH POKRETA I UDRUGA - NJEZINO MJESTO I ULOGA U ŽUPNOJ ZAJEDNICI

1. U određenom broju župa naše nadbiskupije zaživjeli su neki crkveni pokreti i udruge. Sustavna kateheza (kao pouka u vjeri, odgoj za djelovanje i inicijacija u kršćanski način bivstvovanja) redoviti je oblik formacije njihovih članova. Koje od tih pokreta i udruga poznajete i kako se odvija ta kateheza u Vašoj župi?
2. U kakvom je odnosu kateheza unutar crkvenih pokreta i udruga prema drugim oblicima kateheze u Vašoj župi, u našoj nadbiskupiji? Postoji li protočnost, međusobna komunikacija, uzajamno prihvaćanje i nadahnjivanje?
3. Što je potrebno učiniti da kateheza unutar crkvenih pokreta i udruga postane kvasac katehetskog gibanja u župnoj zajednici? Kako se može izbjegići opasnost ukrućivanja i zatvaranja u geto? Što treba učiniti da župna zajednica prihvati crkvene pokrete i udruge te se nadahnjuje i obogaćuje njihovom katehezom?
4. Promičete li u svojoj župi model župe kao zajednice zajednica u kojoj ima mjesta za pluralizam oblika duhovnosti, crkvenosti i katehetskih ostvarenja? Koje su Vaše najveće poteškoće? Koje su Vaše nade? Što Vam je potrebno? Imate li konkretnih ideja o tome kako upravljati dinamikom različitosti?

U posebnom Dodatku na kraju Vjesnika donosimo tabelarne pregledne rezultata ankete o župnoj katehezi u Zadarskoj nadbiskupiji, koja je sprovedena u prigodi 30. katehetskog dana.

Broj: 1776/2006.

NADBISKUPOVA POSLANICA

ŽUPNA KATEHEZA TEMELJNO PITANJE ŽIVOTA ŽUPE

Uvod

Draga braćo i sestre, dragi Kristovi vjernici, draga braćo svećenici, vjeroučitelji, draga djeco i draga mlađeži u Zadarskoj nadbiskupiji.

Od svojih početaka Crkva trajno živi od Kristove nazočnosti koju je Učitelj obećao na odlasku: «Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta» (Mt 28,20). Jednako živi i njegovu riječ o svome poslanju u svijetu: «Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!» (Mt 28, 18-20). Sve je započelo na Duhove. Apostoli su krenuli u susret svijetu. Tako je započela evangelizacija. Navještajem Rječi rađala se vjera koja je vodila ka krštenju, drugim otajstvima vjere, molitvenom životu, i življenu po evanđelju. Tako je kršćanin, član Crkve postajao sposoban prenositi vjeru drugima, bilo u svojoj obitelji, bilo onima koji je još nisu poznavali. Tako se, radi prenošenja i produbljenja vjere, rodila kateheza u Crkvi.

Što je kateheza?

Grčka riječ katechesis ima više značenja. Ona je prvo poučavanje u vjeri - evangelizacija. Ona je odgoj onih koji se pripremaju za primanje krštenja ili za potvrđivanje njegovih obveza. KATEHEZA je upućivanje, inicijacija u život Crkve, u stvarno svjedočenje ljubavi. KATEHEZA je produbljivanje osnovne pouke u vjeri, koja se provodi suvislim i sustavnim poučavanjem u kršćanskom nauku. KATEHEZA je odgoj vjere, uvođenje u puninu vjere i kršćanskog života.

Stoga se kateheza može opisati kao odgoini hod kojemu je svrha započimanje i postupno sveobuhvatnije razvijanje poznavanja i prihvatanja vjere koja se hrani Božjom Riječju, otvara sakramentalnom slavlju i ospozobljuje za kršćansku ljubav-služenje zajednici.

Kateheza prenosi nauk i znanje, no ona je nadasve sazrijevanje stavova i preuzimanje određenog životnog usmjerenja. Kao takva kateheza je nužno povezana sa svim područjima ostvarivanja Crkve: sa slavljenjem vjere (liturgija), sa svjedočenjem i naviještanjem vjere (martirija), sa zajedništvom vjere (koinonija), vjerničkim služenjem, tj. služenjem Crkve koja je u svijetu i za svijet (dijakonija).

Kateheza uvodi ne samo djecu i mlade, nego i odrasle vjernike u tu puninu vjere i kršćanskog života. Ona im pomaže u njihovom vjerničkom sazrijevanju i ospozobljava ih da preuzmu ulogu koja im pripada kao ravnopravnim i aktivnim članovima Crkve i nositeljima crkvenog života i djelovanja. KATEHEZA pomaže odraslim vjernicima da mogu bolje ostvarivati i svoju katehetsku ulogu u obitelji i biti sposobni za zauzeto, solidarno i kritičko djelovanje u društvu.

Kakva je kateheza u našim župama?

Svi osjećamo da je kateheza u župi, u našoj Nadbiskupiji, u zastolu. Što više, nalazi se u krizi. Nakon ulaska vjeronomaka u škole, pomislili smo da ona nije tako više važna. Možda smo se nadali da školski vjeronomak može zamijeniti ustrajno uvođenje u vjeru što je zadaća župne kateheze. Ne niječući vrijednost vjeronomaka u školama jer po njemu veliki broj djece

dolazi u neki dodir s Crkvom i vjerom, treba reći da kad bismo se odrekli župne kateheze da bismo doveli u veliku opasnost odgoj u vjeri koji samo župna zajednica može i mora dati.

Trenutno se župna kateheza u našoj Nadbiskupiji održava pretežno kao priprava za primanje sakramenata,- prve ispovijedi i pričesti, potvrde i ženidbe. Ona se obraća u prvom redu djeci i mladima, a još uvijek premalo odraslim vjernicima u različitim fazama i potrebama njihove odrasle dobi. Osim toga, gledajući život vjernika u Crkvi i život ljudi oko nas, mnogo puta osjećamo da nam je vjera slaba ili da nam je na kušnji spram sumnji i životnih teškoća. Vidimo kako kršćanske obitelji i brakove pogađaju teške krize. Zabrinuti smo što nam primaju i kako žive naši mlađi. Javni život trpi od brojnih oblika nepravdi iako su mnogi vjernici nazočni u društvenim strukturama. Roditelji vapiju za pomoć u odgoju djece baš u Crkvi. Mi, svećenici, katehete doživljavamo tvrdi teren u našim pokušajima katehizacije ili smo zbunjeni težinom problema i zahtjevnošću katehizacije te ponekad podliježemo napasti odustajanja. Sve to govori da svi mi, svatko na svome mjestu, u župi, u obitelji, trebamo napraviti novi korak u katehizaciji u župi.

Što nam je činiti za župnu katehezu?

Draga braćo i sestre, vjera je put čitavoga života i zato ju kateheza treba tijekom čitava života poticati, produbljivati, odgajati i pročišćavati. Ljudi se danas na svim područjima dalje obrazuju i osvremenjuju svoja znanja kroz razne seminare i praktične vježbe. No kada je riječ o vjeri i vjerskom znanju, jedva je prisutna svijest da se i ono mora dalje razvijati, osvremenjivati i pročišćavati. Mnogi se odrasli vjernici u tajnosti stide činjenice da ne poznaju dovoljno svoju vjeru. Mnogi se osjećaju bespomoćnim i zbunjenim usred današnjeg okruženja u kojem se događa povratak religioznosti u novim oblicima. Otuđenost od vlastite vjerske prakse čini ih nesposobnima za kritičko prosuđivanje različitih oblika religioznosti koji se danas nude i mimo kršćanske vjere. KATEHEZA nas upoznaje s vlastitom vjerom i ospozobljava za kritički pristup religioznosti. Ona nam pomaže graditi duhovnost koja je sposobna opstati pred pitanjima razuma. Prava duhovnost produbljuje svijest za socijalna pitanja i posreduje nutarnju slobodu za etičko djelovanje u javnosti.

Stoga, neka naše župne zajednice ne budu samo teritorijalno omeđeni prostori nego neka postanu živa veza među kršćanima, utemeljena na vjeri u Isusa Krista Spasitelja i u njegovo Evandelje. Učinimo da naše župne zajednice postanu mjesta gdje se vjera živi i dijeli s drugima. U današnjem umreženom svijetu važno je shvatiti i doživjeti župu kao vezu i kao mrežu. Župa shvaćena kao mreža koja povezuje, iznosi na vidjelo nužnu socijalnu i komunitarnu dimenziju vjere. Ta dimenzija nužno ispravlja suvremenu tendenciju privatiziranja i individualiziranja vjere. Župa je ujedno i mjesto nužno potrebnog međugeneracijskog dijaloga i otkrivanja karizmi pojedinih vjernika. Uloga je svećenika kao predstojnika župne zajednice otkrivati i uskladjavati darove pojedinih vjernika i skupina vjernika na dobro na dobro cijele zajednice i društva u kojem živimo. Uvjeren sam da u našim župnim zajednicama ima dovoljan broj vjernika koji bi bili spremni i sposobni, možda i uz neku dodatnu formaciju, biti inicijatorima katehetskih okupljanja pojedinih skupina vjernika. Svesrdno ih potičem da se angažiraju i da budu kvasac koji će podignuti naše župne zajednice. Župnike potičem da otkrivaju potencijalne katehete i voditelje skupina, volontere, u svojim župama da ih potiču i da im pomažu.

Kojim putem ići u oživljavanju župne kateheze?

Zakonik crkvenoga prava nam pokazuje put kojim treba ići u oživljavanju kateheze u župama. Prvo treba oživjeti svijest, da se briga za katehizaciju, pod vodstvom zakonite crkvene vlasti, tiče svih članova Crkve, svakoga prema njegovu dijelu.

Roditelji su obvezatni prije nego drugi riječju i primjerom odgajati djecu u vjeri i praksi kršćanskog života. Jednako su to obvezatni i oni koji zamjenjuju roditelje i kumovi.

Vlastita je i teška dužnost osobito pastira duša u župi voditi brigu za katehizaciju kršćanskog naroda, da vjera vjernika poučavanjem u nauku i iskustvom kršćanskog života bude živa, jasna i djelotvorna. Snagom svoje službe dužan se brinuti za katehetsku izobrazbu odraslih, mladih i djece. U tu svrhu pozvat će na suradnju sve raspoložive snage u župi: redovnice, vjernike laike, osobito katehete ako ih ima u njoj.

Uz obdržavanje propisa koje je donijela Apostolska Stolica, zadaća je moja, biskupa ove mjesne Crkve, da izdam odredbe o katehizaciji i da se pobrinem da na raspolaganju budu prikladna pomagala za katehizaciju, da se naznače katekizmi kao i da se podupiru i usklađuju katehetski poduhvati.

Mogući načini katehizacije

Nemojmo se bojati, draga braćo svećenici i dragi vjernici, okupljati u našim župnim zajednicama i u manjim skupinama gdje ćemo se naći upravo kao vjernici.

U skupinu nas mogu okupiti neki zajednički interesi kao na primjer interes za Bibliju, za molitvu, za Caritas, za ekumenizam, za evangelizaciju, za medije u službi vjere, za rad s mlađim animatorima.

Okupiti nas mogu i zajedničke situacije u kojima se nalazimo, primjerice kao roditelji, kao bračni parovi, kao samci, kao studenti, kao prosvjetni djelatnici, domaćice, poduzetnici ili pak nezaposleni, kao osobe koje su izgubile neku dragu osobu, kao izgnanici ili doseđenici.

Možemo se okupljati kao različite dobne skupine djece, mladih, mlađih odraslih, osoba srednje dobi i starijih osoba. Okupljajmo se na katehezama u našim župnim zajednicama kao kršćani kako bismo izrekli jedni drugima svoje razloge življenja i nade, iskustvo snage svoje vjere u teškim i tamnim časovima, ali i svoje poteškoće s vjerom kao i svoje radosti i sigurnosti iz življene vjere.

Zaključak

U ovoj godini župne kateheze neka se u svim župama događa sljedeće:

- 1. Neka se obavlja prikladna katehetska pouka za slavljenje sakramenata potvrde i ženidbe;**
- 2. Neka se djeca katehetskim poučavanjem tijekom prikladnog vremena propisno pripreve za prvo primanje sakramenta pokore i presvete euharistije;**
- 3. Neka se djeca pošto prime prvu pričest, redovitom župnom katehezom, obilnije i dublje oplemene katehetskom izobrazbom;**
- 4. Neka se, na primjeren način, katehetska pouka dade i onima koji su tjelesno ili duševno oštećeni;**
- 5. Neka se organiziranom i redovitom katehezom u župi vjera mladih i odraslih, različitim oblicima i pothvatima rasvjetljuje i razvija.**

Draga braćo i sestre, draga braćo svećenici, dragi vjeroučitelji, dragi roditelji!

Budimo iskreni tražitelji Boga i prisutnost Duha Božjega neće nam uzmanjkat. On je rekao: «Gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima!» (Mt 18,20). Sve naše životne situacije potrebne su svijetla vjere kako bismo ih mogli živjeti kao kršćani. Svjetlo Božje Riječi otvara nas prema smislu koji je veći od svijeta u koji smo zatvoreni i od naših površnih interesa. Uzajamna podrška onih koji su na istom putu vjere pomaže nam da naša vjera bude čvršća i da bude sposobna javno se očitovati u društvu.

Neka sve nas prati zagovor Marije, zvijezde nove evangelizacije i Majke Crkve kako bismo postali dostojni obećanja njezina Sina da će nas sve privući k Ocu (Iv 12, 32).

Primite svi zajedno, svećenici i vjeroučitelji, roditelji i djeca, mlađi i odrasli, stari i nemoćni, moj blagoslov i pozdrav u Kristu Isusu.

Zadar, na blagdan Uzvišenja sv. Križa,
2006. godine Gospodnje

+ Ivan, v. r.
nadbiskup zadarski

NADBISKUPOVA POSLANICA O ŽUPNOJ KATEHEZI

I POČETAK KATEHEZE U ŽUPAMA

Broj: 1794 /2006.

Zadar, 15. rujna 2006.

Draga braće svećenici-župnici!

U nedjelju, 24. rujna ove godine, kako je najavljeno na Katehetskom danu naše Nadbiskupije, započinjemo pastoralnu godinu koju smo nazvali **Godinom župne kateheze**. Odmah želim reći da se ne radi o trenutnoj stvari ili programu za jednu godinu. Radi se o našoj trajnoj zadaći u pastoralu a koja je zapala u teškoće, gotovo nestala u jednom broju župa ili treba nova osvježenja, sadržajna i metodološka.

Za početak kateheza u župi šaljem Vam svoje pastirsko pismo. Podijelit ćemo ga za početak u određenoj mjeri, a kasnije možete nabavljati prema potrebi. Bilo bi dobro da u svaku kuću dođe to pastirsko pismo jer će, siguran sam, pomoći, u Vašim nastojanjima u stvaranju svijesti o neophodnosti župne kateheze na putu ka zreloj vjeri.

Najvažnije od svega jest odluka, da tamo gdje do sada nije bilo redovite župne kateheze u bilo kojem obliku, da se ona uspostavi, da se počne raditi s vjernicima.

Naime, sve nam govori, što se oko nas zbiva, da je vjera kod mnogih vjernika ugrožena; da se mladež, usprkos vjeronomaku u školi otuđuje od Crkve; da se naše župne zajednice reduciraju, gdje više, gdje manje, te da naša pastirska budnost i ljubav traže ozbiljan rad. Gospodin će blagosloviti žar pastira ako mu ponudimo svoju suradnju.

Na sam dan, 24. rujna, u nedjelju, učinite sljedeće:

- Predstavite Pastirsko pismo. Možete ga pročitati dijelom te nedjelje, a dijelom sljedeće.
- Neka se Godina kateheze započne zazivom Duha Svetoga a u Molitvi vjernika doda poseban zaziv za blagoslov katehetama i katehiziranju.
- Na svetoj Misi, ili čim prije, najavite raspored kateheza u župi.

Neka nas Marija, Majka Crkve i zvijezda nove evangelizacije prati svojim zagovorom u našem pastoralnom poslanju.

Svima pozdrav i blagoslov.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

**MEĐUNARODNA IZLOŽBA
“SVETA ANASTAZIJA/STOŠIJA -
MOST IZMEĐU KRŠĆANSKOGA
ISTOKA I ZAPADA”**

Zadar, 11. listopada – 13. studenoga 2006.

The poster features a banner at the top with logos of various partners: SAV JET EUROPE, REGIONE PIEMONTE, SRBIJSKA MITROVICA SRBIJA, VAROSLAV RUSIJA, ZADAR HRVATSKA, POGONIJA CUNEO ITALIJA, MONTA SANT' ANASTASIA ITALIJA, MONDOVI ITALIJA, and UNESCO. Below the banner, the text reads: ZADARSKA NADBISKUPIJA, MEĐUNARODNI ODBOR "SANTA ANASTASIA" (ITALIJA), and MEĐUNARODNA IZLOŽBA. The main title is displayed in large, bold, red letters: **SVETA ANASTAZIJA/STOŠIJA
MOST IZMEĐU KRŠĆANSKOG
ISTOKA I ZAPADA**. Below the title, it says: U SKLOPU MEĐUNARODNOG PROJEKTA "UMJETNOST ZA MIR U EUROPPI I SVIJETU". The location is given as ZADAR, GRADSKA LOŽA / CRKVA SV. DONATA, and the dates are 10. listopada - 13. studenog 2006. Two religious icons are shown side-by-side: one of St. Anastasia on the left and one of St. Stošija on the right. At the bottom, the text reads: SVEČANO OTVORENJE - UTORAK, 10 listopada 2006., u 18:00h Gradska loža, 18:45h Crkva sv. Donata. A concert is also mentioned: Koncert u čast Sv. Anastazije/Stošije, Katedralni zbor sv. Stošije - Katedrala 20:00 h. The poster is set against a background of a stylized architectural drawing of a building.

**SEGRETERIA DI STATO
PRIMA SEZIONE – AFFARI GENERALI
Br. 46.469**

Vatikan, 9. listopada 2006.

Preuzvišeni gospodine,

cijenjenim pismom od 26. prošloga rujna, Vi ste se obratili Svetome Ocu obavijestili ga o otvorenju jedne u nizu međunarodnih izložaba posvećenih svetoj SAnastaziji, sto se pod nazivom «Sveta Anastazija - most između kršćanskoga Istoka i Zapada» od 10. listopada do 13. studenoga priređuje u gradu Zadru, sjedištu Nadbiskupije kojoj je ova svetica zaštitnica i naslovница katedrale.

Prvosvećenik Vam se na tome najljepše zahvaljuje te iskreno želi da ova hvalevrijedna ekumenska inicijativa, koja u središte razmišljanja stavlja izvanredno i autentično svjedočanstvo vjere i ljubavi koje već sedamnaest stoljeća nadahnjuje i potiče sav kršćanski svijet na svetost, doprinese zблиžavanju i zajedništvu svih koji vjeruju u Krista.

Čestitajući promicateljima ovoga značajnoga događaja, Petrov Nasljednik na Vas, Preuzvišeni, te na sve sudionike rado zaziva Božji blagoslov želeći svima mir i dobro.

Koristim priliku ds Vas s osobitim poštovanjem srdačno pozdravim u Kristu Isusu.

**+ Leonardo Sandri
zamjenik za opće poslove Državnoga tajništva**

**Preuzvišeni gospodin
Mons. Ivan PRENDJA
Nadbiskup zadarski
Jurja Biakinija 2
HR- 23000 ZADAR**

**SVEČANO OTVORENJE MEĐUNARODNE IZLOŽBE
«SVETA ANASTAZIJA/STOŠIJA - MOST IZMEĐU KRŠĆANSKOGA ISTOKA I
ZAPADA»**

10.-11. listopada 2006.

**Nadbiskupov pozdravni govor na Svečanom otvorenju Međunarodne izložbe
“Sveta Anastazija/Stošija – most između kršćanskog Istoka i Zapada”
Gradska loža, 10. listopada 2006.**

Uvažena gospodo i cijenjeni nazočnici!

Izuzetna mi je čast i velika radost pozdraviti sve Vas u prigodi otvorenja Međunarodne izložbe «Sveta Anastazija/Stošija - most između kršćanskog Istoka i Zapada», ovdje u Gradskoj loži i u Crkvi sv. Donata, u Stošijinu gradu Zadru.

Što reći ovdje, pred umjetninama od kojih svaka na svoj ekspresivan način, želi progovoriti našoj mašti, našim osjetilima i našoj nutrini o jednom liku iz davne prošlosti koji je toliko aktualan i relevantan da ne prestaje izranjati iz povijesti, i rekao bih, uz nemiravati i poticati stvaralaštvo, vjeru i um - nas koji živimo 17 stoljeća nakon nje?

Stošija, Anastazija, Uskrsnica, što joj ime znači na novozavjetnom grčkom, uskrišava danas u svijesti i kreativnosti ne ljestvom svoje vanjsline, jer doista i ne znamo kako je ta velika žena izgledala. Ona uskrišava ljestvom i snagom svoga života, svoga idealja i neodoljivošću svoga svjedočanstva. Uskrišava porukom svoje egzistencije koja premda ostvarena u jednom povjesnom času, svjetli do dana današnjega vrednotama što ih svako ljudsko biće, u svakom vremenu, prepoznaje kao vječnim, općeljudskim, kozmičkim. Po rođenju Rimljanka, po horizontu svoga djelovanja - Euroljanka, po uvjerenju kršćanka. Stošija je djelovala u Rimu, pa u Akvileji, uz obale sjevernoga Jadrana, zatim u Panoniji, gdje je u Sirmiju spaljena. Njezini su ostatci preneseni u Carigrad, pa zatim dijelom preneseni i u Zadar, u sklopu misije mira među narodima i državama ondašnje Europe. A njezina poruka? Njezina je poruka dospjela i u kozmos. Danas njezinih katedrala, crkava, kapela i svetih prikaza ima posvuda: od Beringova prolaza do Atlantika, od sjeverne Volge do obala Grčke i Sicilije. I usred tog križa sjevera i juga, istoka i zapada, stoji grad Zadar, koji s ljubavlju i ponosom čuva njezine relikvije u svojoj stolnoj crkvi, i koji ju već 1200 godina štuje kao nebesku zaštitnicu.

Spaljena na Božić, a imenom Anastasis - Uskrsnica, sažela je dva najveća misterija kršćanske vjere, utjelovljenje i uskrsnuće, živeći svojim životom nauk Isusa iz Nazareta. Tako je, možemo reći, na jedinstven način Anastazija/Stošija mali simbol kršćanske vjere i kršćanske civilizacije. U sebi spaja svekoliko kršćanstvo - jer izranja iz baštine jedne i nepodijeljene kršćanske Crkve prvog tisućljeća. Svojim zalaganjem za prava potlačenih, utamničenih i proganjениh zbog svoga uvjerenja, za vrijeme moćnoga imperatora Dioklecijana, ona je sasvim suvremen, moderan lik samosvjesne osobe, žene, koja je svojom mučeničkom smrću posijala sjeme boljega, novoga svijeta, za kojega se i mi danas, često i s mukom jošuvijek zalažemo. Njezin kult živi u tolikim narodima i krajevima Europe, i već stoljećima svojim idealima i svojom porukom, potihi, u duhovnom i kulturnom pogledu, pomalo stvara ujedinjenu Europu.

Posebna mi je radost da je taj i takav lik zaokupio stvaralački duh tolikih umjetnika po

svijetu, a evo po prvi puta i naših hrvatskih, zadarskih. Danas se u srcu Zadra, ovdje u Gradskoj loži i u crkvi sv. Donata nalazi 233 umjetnička djela, 193 autora iz 14 zemalja, na izložbi posvećenoj stoljetnoj Zaštitnici našega grada i nadbiskupije. Uistinu rijedak kulturni, društveni, ekumenski i religiozni događaj. Vjera i kultura, i danas kao i čitavu povijest, ne prestaju se međusobno prožimati i izgrađivati čovjekov duh i svijest.

Dvije ikone, Nadije Lavrove i Nikolaja Gaverdovskog, koje čine srce ove inicijative i ove izložbe, a stoje ovdje pred nama, dva puta je u svojim rukama držao blagopokojni papa Ivan Pavao II. te ih blagoslovio. Blagoslovio ih je ruski patrijarh Aleksej, srpski Pavle, carigradski Bartolomej, a letjeli su i kozmosom u ruskoj letjelici MIR kao simbolički znak molitve za mir među narodima jugoistočne Europe. Inicijativu je podupro kardinal Paul Poupard, Papinski prefekt za kulturu, a također i Generalni tajnik Europskog savjeta i UNESCO-a. Danas je oko njih nastala čitava zbirka vrijednih slika, prikaza i skulptura svete Mučenice, koja hodočasti gradovima i mjestima koja su na poseban način povezana sa Stošijom: u Srijemske Mitrovici, u Yaroslavu, evo u Zadru, odakle kreće u Mondovi i naponskjetku u Rim.

Od srca bih želio, kao pastir ove mjesne - Anastazijine Crkve zadarske - poželjeti svim nazočnicima i gostima dobrodošlicu: predstavnicima naše Županije i Grada, Ministarstva kulture RH, poštovanim predstavnicima veleposlanstava Ruske Federacije i konzulata Republike Italije, predstavnicima gradova i regija iz Italije: Mondovija, Cunea i Pijemontea, gradova Srijemske Mitrovice, Samobora i našeg Biograda, predstavnicima Dalmatinske pravoslavne eparhije i Benediktinske opatije Benediktenbeurena iz Bavarske, a nadasve slikarima i skulptorima - iz svijeta i Hrvatske, posebno iz Zadra, koji su se okupili i svoja nam djela predali na udivljenje i naše osobno obogaćenje.

Posebno bih želio istaknuti svoje priznanje gospodinu Pierru Tchakhotinu, slikaru, koji je inicijator čitavo ga ovog projekta i koji je zdušno radio na postavljanje i ove naše zadarske izložbe.

Primio sam pozdrave i molitvene čestitke prigodom otvaranje ove izložbe nadbiskupa Catanije na Siciliji, mons. Salvatorea Cristine, gdje se posebno štuje sv. Stošija, te vladike Aleksandra arhiepiskopa i metropolite grada Kostroma u Rusiji, gdje se nalazi Katedrala sv. Anastazije.

Neka nas duh Anastazije/Stošije, koji će nam preko njezinih likova progovorati, sve zajedno potiče na osobni rast u vrednotama na kojima se stoljećima nadahnjivala zlatna nit civilizacije ljubavi. Ta se nit počela plesti kada je Nazarećanin izrekao ono «*Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!*» S ponosom gledajmo na svoje kršćanske korijene. Gradimo mostove ljubavi, razumijevanja i mira, baš kao što je to činila ova mlada Svetica, kako bi se naša, kažu danas umorna i stara Europa, pa i ovi naši napačeni prostori, preporodili i zaživjeli novim poletom i mladenačkim idealima dobra i mira.

Ivan Prendža, nadbiskup zadarski

Papa Ivan Pavao II. blagoslovlje dvije Stošijsine ikone

Nabiskup s djevojkama iz Biograda i Oliba koje nose ikone sv. *Stošije*,
Livijom Attanasiom (grad Mondovi) i Pierrom Tchakhotineom

Prijenos ikona u sv. Donat i otvaranje II. dijela Izložbe

**Nadbiskupov pozdravni govor na Kolokviju o sv. Anastaziji/Stošiji,
Nadbiskupsko sjemenište "Zmajević", 11. listopada 2006.**

**Sveta Anastazija/Stošija –
nadahnuće življenoj vjeri u hodu Zadarske Crkve**

Crkva je, prema II. vatikanskom saboru, narod putnika na zemlji /LG 50/, u hodu prema neprolaznoj Domovini u zajedništvo Presv. Trojstva. Crkva putnika već je od prvih vremena kršćanske religije s velikim marom štovala svoje članove koji su, na zemaljskom putu, vjerno slijedili Krista. Posebno mjesto u tom kultu zauzimali su od početka apostoli i mučenici, koji su proliši svoju krv, dali najveće svjedočanstvo vjere i ljubavi. Crkva je uvijek vjerovala da su u Kristu s nama tješnje povezani. Štujući ih i diveći im se, pobožno je prosila pomoć njihova zagovora. /Usp. LG 50/.

«Dok naime promatramo život onih koji su vjerno slijedili Krista, dobivamo novi poticaj da tražimo budući Grad /usp. Heb 13,14 i 11,10/ i učimo koji je najsigurniji put po kojem ćemo, među promjenjivim stvarima svijeta moći doći do savršenog jedinstva s Kristom, tj. do svetosti, svaki prema svom posebnom stanju i položaju. U životu onih koji se, iako dionici naše ljudske naravi, savršenije preobraze u Kristovu sliku /usp Kor 3,18/ Bog živo očituje ljudima svoju prisutnost i svoje lice.» /LG 50/.

Univerzalna Crkva je na svome velikom Koncilu u navedenim riječima sažela silno bogatstvo svoje vjere i svoga iskustva. Partikularne Crkve, biskupije i nadbiskupije konkretno su živjele vjeru u zajedništvo svetih. U okvire te življene vjere smještamo od početka veliku želju za prisutnošću relikvija svetaca u mjesnim crkvama. Tako su nastajala mali ili veliki relikvijari kao i znatan broj umjetnička djela. U sjedištima biskupija su nicala velebna zdanja za okupljanje vjernika i za štovanje svetaca.

Presudnu ulogu u takvom razvoju mjesnih Crkava odigrali su njihovi biskupi. I tada kao i danas, naime, biskupija se definira kao «dio Božjega naroda koji se povjerava na posebnu brigu biskupu u suradnji s prezbiterijem, tako, da prijanjanjući uza svojega pastira koji ga po evanđelju i euharistiji sabire u Duhu Svetom, tvori partikularnu Crkvu u kojoj uistinu jest i djeluje jedna, sveta, katolička i apostolska Crkva. Biskup u toj Crkvi je po Kristovoj volji nasljednik apostola.

Upravo tako se može razumjeti povijest Zadarske biskupije od 341. godine, koja je spomen prvoga biskupa i od 1154. kada je uzdignuta na nadbiskupiju sve do današnjega Ordinarija koji je, u nizu od 44 biskupa i 68 nadbiskupa, 112 Ordinarij u dosadašnjoj povijesti ove Nadbiskupije. Jedan biskup iz spomenutog niza zaslužuje posebnu pozornost - Donat, biskup s početka devetog stoljeća zaslužan je za početak kulta sv. Anastazije-Stošije u Zadru i Zadarskoj nadbiskupiji. Biskup, pastir, ugledne Ecclesiae Jadertinae, Crkve u važnom gradu tadašnjeg svijeta, in Jadera, na razmeđima civilizacije, čovjek velika ugleda, iščitavao je znakove vremena. Europa se stvarala sa svoja dva pluća, iz franačkog i bizantskog carstva. Donat postaje posrednikom u postizanju mira, a Anastazija, svetica-mučenica, čije relikvije je biskup Donata dobio na dar za to posredovanje, postat će most koji će povezati Istok i Zapad, na veliku radost svih nas, sve do danas.

Ova njezina Zadarska crkva je štuje od Donata, početkom IX. stoljeća do danas. Utkana je u sva zbivanja ovoga Grada i ovoga kraja: u arhitekturu, u slikarstvo i kiparstvo, posebno u zlatarstvo s brojnim relikvijarima. Sve to, zajedno govori koliko je ušla u pastoral naše Crkve, a to znači i duhovni život brojnih pokoljenja vjernika na ovom prostoru.. Mi se radujemo njezinom sarkofagu među nama i trajno divimo njezinoj katedrali. Mi u vjeri zahvaljujemo Bogu za njezinu zagovornu pratinju kroz proteklih dvanaest stoljeća.

U ovom trenutku doživljavamo novo, iznenađujuće, dublje značenje svete Stošije-Anastazije u vlastitoj nadbiskupiji, na europskoj i svjetskoj razini. Siguran sam da će izložba koju smo sinoć otvorili, kao i naš današnji znanstveni kolokvij, snažno doprinijeti da u svijest i Zadarske

nadbiskupije i hrvatske crkvene i građanske javnosti iznova zasja lik svetice koja povezuje kršćanski Istok i Zapad, svetice koja je izvor nade za mir u svijetu i poticaj ekumenskim naporima Katoličke i Pravoslavne Crkve, ne samo u kontekstu kršćanskih Crkava, nego i u Europi i u svijetu.

Msgr. Ivan Prendža, zadarski nadbiskup

Ikone su donesene u Katedralu neposredno pred svečani koncert, a također i slika sv. Stošije, talijanske slikarice Luise Cavaggioni, poklonjene Katedrali

**Predavanje održano na
kolokviju o sv. Anastaziji/Stošiji, 11.10.2006.**

Mr. Vesna Lalošević, Zagreb

Akvilejski krug mučenika oko svete Anastazije/Stošije

Akvileja je u vrijeme vladavine rimskog cara Dioklecijana (284. – 305.g.) bila centar desete italske regije Venetia et Histria kojom je upravljao praeses. U doba progona svi koji su u toj oblasti bili prepoznati kao kršćani, bili bi uhićeni i sprovedeni u centar da im se sudi. Službenici rimske vlasti u Akvileji bili su potaknuti na učinkovito provođenje progona prisustvom vladara u gradu. Prema izvještaju kršćanskog pisca Laktancija, Dioklecijan je nakon proslave dvadesetogodišnje obljetnice svoje vladavine tzv. vicennalia u Rimu 20. studenog 303. g. putovao u prijestolnicu Nikomediju. Tijekom zime na prijelazu iz 303. u 304. godinu, car se zadržao u Akvileji. Njegovo se putovanje spominje i u raznim aktima o kršćanskim mučenicima s prostora provincija Prve i Druge Panonije, i Dalmacije. Vite Dioklecijanu rado pripisuju da je sam ispitivao uhićenike i potom odlučivao o njihovom životu. Tako je prikazan i u legendi o svetoj Anastaziji jer su svi bili izvedeni pred Dioklecijana.

Priča počinje svetim Krizogonom/Krševanom koji je služio kao visoki dužnosnik u pisarni vikarija Rufa u Rimu. Krizagon je bio Anastazijin odgojitelj, odličan retor i cijenjeni učitelj. Senator Pretekstat primio ga je u svoju kuću da poučava mladu Anastaziju, i vjerojatno nije bio jedini pripadnik senatorskog sloja koji mu je povjerio odgoj svoga djeteta. Na ovaj način Krizagon je bio u doticaju s mladim patricijima u Rimu i pritom ih kristijanizirao. Kada se doznao da je Krizagon kršćanin, bio je uhićen i zatvoren s drugim kršćanima u Rimu. Dioklecijan je u tom času iz Rima otpotovao u Akvileju. Kad je saznao za cijenjenog retora i učitelja koji je kao kršćanin u zatvoru u Rimu, želio ga je vidjeti. Zato je naložio da Krizogona sproveđu u Akvileju i izvedu pred njegovo lice. Nakon istrage koju je sam vodio, car je osudio Krizogona na dekapitaciju. Pogubljenje je izvršeno u mjestu Ad aquas gradatas izvan grada Akvileje. Legenda navodi 24. studeni kao datum Krizogonove smrti. Dioklecijanova nazočnost u Akvileji čini vjerojatnim datum Krizogonova mučeništva.

Anastazijina legenda priopovijeda da je Krizogonovo tijelo našao stari prezbiter Zoilo, koji je živio u blizini mjesta pogubljenja s tri sestre Agapom, Hionijom i Irenom. Relikvije svetog mučenika pohranili su u svojoj kući. Mlada Anastazija slijedila je trag svog učitelja i iz Rima stigla u Akvileju. Od uhićenih kršćana saznala je za Krizogonovo mučeništvo i za mjesto pogubljenja. Anastazija nije posustala nego je otišla Ad aquas gradatas i ondje se, tragajući za tijelom svog učitelja, susrela s prezbiterom Zoilom i sestrama Agapom, Hionijom i Irenom. Njihov kratki susret ispunjen je nadom i ohrabrenjem. Kad se uvjerila da su Krizogonove relikvije na sigurnom, brižna Anastazija otišla je u Akvileju i pomagala zarobljenim kršćanima.

Ubrzo poslije tog događaja prezbiter Zoilo je umro. Vlasti su saznale da su Agapa, Hionija i Irena kršćanke i uhitile ih. Mlade žene su izvedene pred cara Dioklecijana. Sestre su mučene početkom travnja 304. g. u okolini Soluna. Njihovo štovanje osobito se proširilo na Istoku, a u antici su bile štovane i na Zapadu, što dokazuje njihov spomen u Jeronimovom i Sirijskom martirologiju.

U Anastazijinoj legendi pet glava posvećeno je mučeništvu Krizogona, a devet glava sestrama Agapi, Hioniji i Ireni. Krizagon nema svoje zasebne muke. Sačuvane su dvije zasebne verzije pasije Agape, Hionije i Irene, grčka i latinska. Grčka legenda uvrštena je u Metafrastovu zbirku i predstavlja komplikaciju mučeništva Agape, Hionije i Irene sa mučeništvom svetih žena Filipe, Kasije i Eutihije. Latinska legenda izravno je povezana s legendama o Anastaziji

Rimljanki i s akvilejskim krugom mučenika. Latinska verzija legenda o tri sestre iz AA SS opširniji je izvještaj o mučeništvu ovih svetica, i pišac Anastazijine legende ga prepričava. To svjedoči da je legenda o Agapi, Kioniji i Ireni starija od sačuvane verzije legende o Anastaziji.

Lik Anastazijinog učitelja i sveca Krizogona osvjetjava nam malo bolje i legenda o Kancijima. Kancijeva skupina mučenika pripada Akvilejskom krugu mučenika. Dva brata i sestra Kancij, Kancijan i Kancijanila mučeni su sa svojim učiteljem Protom blizu Akvileje. Oni su potjecali iz porodice Anicija, i bili u srodstvu s carem Karinom. Podrijetlom su iz četrnaeste regije grada Rima, tj. iz četvrti koja je ležala između Tibera i Janikulske crkve sv. Krizogona. Legenda sugerira da su slijedili uzvišeni primjer Krizogona. Oni su u Rimu podijelili svoju imovinu siromasima i oslobodili svoje robe, te su se pod izlikom da će posjetiti posjede izvan grada, zaputili u Akvileju. Ondje su posjetili tamnicu i od uhićenih kršćana saznali da je Krizogon podnio muku 36 dana prije njihovog dolaska, kao i to da je njegovo tijelo sklonio prezbiter Zoilo. Ovdje se uočava da u akvilejskom krugu predaja o mučeništvoima postoji unutarnja usklađenost. Anastazija se ne spominje u legendi o Kancijima, a ipak prema onome što nam legenda o Anastaziji priповijeda samo je ona bila ta, koja je mogla kršćanskim zatvorenicima prenijeti vijest što je bilo s Krizogonovim ostacima. Usklađenost može biti puka posljedica redigiranja domaćih legendi u Akvileji, i dodatno potvrđuje da su sve tri legende nastale iz istog literarnog centra.

Prezes Dulcidij je saznao da su Kancij u gradu. Budući da su bili visokog roda prema njima je nužno iskazivao više poštovanja, pa ih je pozvao da dođu pred njega i prinesu žrtvu poganskim bogovima. Kanciji su poziv odbili i udaljili se iz grada. Krenuli su k mjestu gdje se čuva Krizogonovo tijelo. Prezes je poslao svog komesa Sisinija da ih ispita. Na mjestu Ad aquas gradatas on je sustigao Kancije i osudio ih na dekapitaciju. Njihovo pogubljenje datira se 31. svibnja 304. g.

U legendi o mučenicima Kancijima više puta se spominje Krizogon i njegovo stradanje. Kancijeva skupina mučenika ne spominje se u Anastazijinoj legendi. Nemamo nikakvih dokaza da su se oni sreli. Međutim zavičaj u Rimu, visoki stalež i povezanost s Krizogonom prikazuju Anastaziju i Kancije kao članove užeg kršćanskog kruga u visokim rimskim slojevima, premda Anastazija nije spomenuta u legendi o Kancijima, i obratno.

Povezanost Kancija s Krizogonom osim u istom mjestu pogubljenja, ogleda se i u materijalnim nalazima. Istraživanja 1960 – 1967. g. u mjestu San Canzian d' Isonzo otkrila su starokršćansku baziliku bez apside iz druge polovice 5. st izgrađenu na temeljima prethodne grobišne crkve iz prve polovine 4. st. Na području oltara otkriven je grob s ostacima tri kostura, dva mladića, i djevojke za koje je antropološka analiza dokazala da su rođaci. To su vjerojatno kosti Kancija, a danas su ugrađene u oltar župne crkve San Canzian.

Prema legendi Prot je njihov učitelj i supatnik. Vjerojatno se radilo o zasebnom svecu koji je u najstarije vrijeme bio uvršten u Kancijevu skupinu, vjerojatno prije pisanja Jeronimovog martirologija sredinom V. st. Materijalni izvor nađen je u crkvi sv. Prota iz 16. st. koja se nalazi na rubu mjesta San Canzian d' Isonzo, a udaljena je od bazilike Kancija oko 500m. Ta crkva izgrađena je na temeljima otkrivene grobne kapele (cella memoriae) iz sredine 4. st. u kojoj je bio pokopan mučenik Protus. U crkvi je nađen sarkofag iz prvi desetljeća 4. st. s natpisom Beatissimo/Martyri/Proto, i malo starija ploča očito dio nadgrobnika s istim natpisom. U istoj crkvi sv. Prota nađena je i grobna kapela. Bila je posvećena mučeniku Krizogonu. Ondje je nađen sarkofag nastao vjerojatno sredinom 4.st. Na sarkofagu je natpis Beatissimo /Martyri/ Chrysogono. Vjerojatno su tamo bile pohranjene njegove relikvije.

O Kancijevoj skupini mučenika sačuvala se bogata legendarna predaja koja seže u kraj 4. ili početak 5. st. Legenda o Kancijima poznata je u nekoliko varijanti. Smatra se da je sadržaj literarno oblikovan u Rimu, a ne u Akvileji. Čini se da je nastanak legende prilično kompleksan. Sastavljena je iz tri grupe zapisa: više varijanti legende o Kancijima, iz propovijedi torinskog biskupa Maksima s kraja 4. ili početka 5. st., te iz dijela rimske legende o mučenici Anastaziji. Legenda o sv. Anastaziji upravo se zbog dijela o Krizogonu može

datirati u odnosu prema legendi o Kancijima. U nju su preuzeti neki elementi iz Anastazije legende, dok se utjecaji ili elementi u obrnutom pravcu ne mogu zamjetiti. Stoga se legenda o Anastaziji smatra starijom od one o Kancijima. H. Delehaye datirao je njen nastanak nakon 521. g.

Sve tri legende nastale su u početkom 6. st. Od njih je vjerojatno najstarija legenda o tri sestre Agapi, Hioniji i Ireni, iz koje su dijelovi prepričani kod Anastazije. Legenda o Kancijima je najmlađa. Ovako uska povezanost mučenika, Kancija, Kancijana i Kancijanile, te Prota, Agape, Hionije i Irene s Krizogonom i Anastazijom se uočava na više razina: preuzimanje i uvrštavanje dijelova izvještaja o trpljenju mučenika prepričavanje stradanja Agape i sestara u Anastazijinoj legendi, spominjanje Krizogona u sve tri legende, isto ili slično ime glavnog suca Dulcidija (Dulcicija) i Sisinija u sve tri legende, i ne najmanje važno isto mjesto pogubljenja Krizogona i Kancija što dodatno dokazuju i materijalni nalazi.

Ovo svjedoči da je Anastazija bila dijelom jednog kršćanskog kruga koji se možda okupljao u Rimu oko Krizogona. Kao učenica koja je nadmašila učitelja očito je bila pozitivan uzor za mlade naraštaje krštenika, a pogotovo djevojkama koje su nedvosmisleno pozivane da je u svojem životu naslijeduju. Anastazija je bila najsvjetlijii primjer kršćanke i zato je u kasnijoj predaji dobila veće značenje od svojeg učitelja.

Veleposlanik RH pri Svetoj Stolici Emilio Marin pozdravlja skup o sv. Stošiji

**P O V E L J A
BLAGOSLOVA ZVONA
ZA ŽUPNU CRKVU MALE GOSPE
U BENKOVCU**

U IME KRISTOVO. AMEN!

Godine Gospodnje 2006, mjeseca kolovoza, dana 21 zadarski nadbiskup Ivan Prenda, blagoslovio je četiri zvona za novoizgrađenu župnu crkvu Male Gospe u Benkovcu.

Zvona su dar župe Wehingen (Njemačka) a salivena su u radionici Benjamina Grueniger u Villingen - Neu Ulm.

Najveće zvono: teško 877 kg. Ton MI. Promjera 117 cm. Natpis na zvonu: GLORIA PATRI ET FILIO ET SPIRITU SANCTO! MICH GOSS MEISTER BENJAMIN GRUENINGER VILLINGEN - NEU ULM. 1949. Ukrasi na zvonu: Presveto Trojstvo, na gornjem rubu reljef ljljana, dva medaljona sa znakom ljevaonice.

Veliko zvono: teško 581 kg. Ton FA d. Promjera 103 cm. Natpis na zvonu: DOMINĒ JESU CHRISTE REX AETERNAE GLORIAE DONA NOBIS PACEM! MICH GOSS MEISTER BENJAMIN GRUENINGER VILLINGEN - NEU ULM. 1949. Ukrasi na zvonu: Krist Kralj, reljef na gornjem rubu zvona, dva medaljona sa znakom ljevaonice.

Malo zvono: teško 390 kg. Ton SOL d. Promjera 93 cm. Natpis na zvonu: SANCTA MARIA VIRGO IMMACULATA ET MATER DEI ORA PRO NOBIS! MICH GOSS MEISTER BENJAMIN GRUENINGER VILLINGEN - NEU ULM. 1949. Ukrasi na zvonu: Uznesenje BDM, na gornjem rubu reljef žita, dva medaljona sa znakom ljevaonice.

Najmanje zvono: teško 250 kg. Ton LA. Promjera 78 cm. Natpis na zvonu: SANCTI JOSEPH ET UDALRICHE ET VITE TUEMINI NOS IN VITA ET IN MORTE. MICH GOSS MEISTER BENJAMIN GRUENINGER VILLINGEN - NEU ULM. 1949. NR. 357. Ukrasi na zvonu: sv. Josip, sv. Udalrich (biskup sa štapom u ruci, a u drugoj knjiga i golubica), na gornjem rubu reljef lišća.

U potvrdu gore rečenog sa svojim Kancelarom vlastoručno potpisujemo i pečatom Zadarske nadbiskupije potvrđujemo ovu Povelju sastavljenu u dva primjerka, od kojih će se jedan čuvati u Arhivu Zadarske nadbiskupije, a drugi u Arhivu župe Benkovac.

U vjeri čega...

Kancelar:
don Josip Lenkić
 Don Josip Lenkić

Nadbiskup:
+ Ivan Prenda
 + Ivan Prenda

ODREDBE

ĐAKONSKA REĐENJA

Nadbiskupski ordinarijat Zadar
Broj: 2014/2006.
Zadar, 3. listopada 2006.

SVIM ŽUPNIM UREDIMA I SAMOSTANIMA U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI

Draga braćo svećenici!

Radostan sam što Vas mogu obavijestiti da će u subotu, 14. listopada ove godine, u crkvi sv. Šime u Zadru, preko koncelebrirane sv. Mise u 18 sati, zaređiti za đakone akolite Zadarske nadbiskupije Antu Sorića iz župe Bibinje i Martina Jadreška iz župe Neviđane-Mrljane.

Dok Vas sve pozivam da mi se priključite u koncelebriranoj Euharistiji ređenja, potičem Vas da molitvom pratite naše ređenike, te da ih s ljubavlju primite u naš prezbiterij.

Ujedno određujem, da u nedjelju, 8. listopada ove godine na svim svetim Misama s narodom obavijestite i potaknete vjernike na sudjelovanje.

Srdačan pozdrav i blagoslov u Gospodinu.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

MISIJSKA NEDJELJA

Nadbiskupski ordinarijat Zadar
Broj: 1713/2006.
Zadar, 10. listopada 2006.

SVIM ŽUPNIM UREDIMA I SAMOSTANIMA U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI

Draga braćo svećenici!

Ove godine Misiju nedjelju slavimo u Dvadeset i devetu nedjelju kroz godinu, 22. listopada 2006. godine. Dopuštena je samo jedna zavjetna misa, i to neka bude središnja nedjeljna župna misa u jednoj od župa kojih svećenik poslužuje. Ostale mise su od nedjelje, s time da na svim Misama treba u homiliji i molitvi vjernika progovoriti o misijskom poslanju Crkve i posvijestiti vjernicima potrebu pomaganja misijske djelatnosti sveopće Crkve u svijetu.

Ovaj broj Vjesnika donosi ovogodišnju Papinu poruku za Misiju nedjelju. Neka se u homiliji prenesu vjernicima njezine glavne misli. Također, u pastoralnom prilogu, donosi župnu katekezu za pravopričesnike, krizmanike i mlade.

Milostinja od Misije nedjelje, na svakoj misi, u svim crkvama Nadbiskupije, predaje se u Ekonomat Nadbiskupije s naznakom: Za misije.

U Kristu Vas pozdravljam i blagoslivljam!

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

BRAČNI VIKEND - 10. - 12. studenoga 2006. godine

Nadbiskupski ordinarijat Zadar

Broj: 2110/2006.

Zadar, 16. listopada 2006.

**SVIM ŽUPNIM UREDIMA
ZADARSKE NADBISKUPIJE**

Draga braćo svećenici!

I u ovoj pastoralnoj godini – Godini župne kateheze želimo jednom broju naših bračnih parova ponuditi duhovne sadržaje kroz Zajednicu bračnih susreta, tj. kroz Bračni vikend. Zajednica bračnih susreta već 30 godina djeluje u Hrvatskoj, a u našoj Nadbiskupiji pred dvije godine, održana su dva takva bračna vikenda u kojima je sudjelovalo dvadesetak naših bračnih parova.

Smisao je Zajednice i Vikenda pomoći bračnim parovima da ljepše i kvalitetnije žive svoj sakramenat braka. Bračni vikend je prekrasna prilika i poklon Crkve parovima za osobnu i bračnu i duhovnu obnovu odnosa, tzv. tečaj komunikacije.

Stoga Vas molim za suradnju tako da potaknete ili preporučite pojedinom bračnom paru Bračni vikend. Bračni vikend će se održati od 10. - 12. studenoga ove godine u jednom od hotela na području Zadra. Za vikend se može prijaviti cca 20-25 parova.

Prijave možete izvršiti u Nadbiskupskom ordinarijatu u Zadru (Ured Protokola, gđica Jadranka Anzulović, tel. 208-660, fax. 208-640).

Sve Vas pozdravljam i blagoslivljam u Gospodinu.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

PRILOG

Bračni vikendi***Što je to?***

To je vrijeme koje možete posvetiti prvenstveno sebi kao paru. Traje dva dana a odvija se u bogatom i dinamičnom programu utemeljenom na vašem iskustvu i iskustvu drugih parova. Vikend se zove zato što to druženje počinje petkom oko 19.30, a završava nedjeljom oko 17.30 sati. Na taj susret možete doći samo kao bračni par, tj. i muž i žena skupa - ne samo jedno od vas. Djecu čete, ako je potrebno, ostaviti kod bake, tete ili drugačije organizirati njihovo čuvanje.

Uloga i smisao bračnog vikenda?

- pomoći vama kao paru da dublje doživite sebe kao par
- da si kao bračni par posvjestite da ste jedno drugom dar i milost
- da otkrijete koliko emocionalnog i ljubavnog blaga još uvijek leži u vašim srcima prekriveno raznim brigama i pitanjima
- da si postanete iskreniji i otvoreniji
- da ponovno počnete međusobno dublje i više razgovarati
- da otkrijete što bi se uz uzajamnu pomoć moglo i trebalo promijeniti i na koji način
- i na koncu, ne manje važno, da u svojoj obitelji stvorite bolje i ljudskije ozračje u kojem će rastti i odgajati se vaša djeca

Vikend se odvija u skupini parova ali na način koji vam osigurava potpunu diskreciju i privatnost.

Vikend nije terapeutска grupa, već dinamika u dvoje i za dvoje, bez izjašnjavanja o sebi pred drugima u grupi.

Vikend nije klasičan odmor, igranje, već jedan zajednički dobro organizirani programirani posao koji se odvija u atmosferi slobode i opuštenosti.

Tko vodi vikend?

Vikend vode tri za to stručno osposobljena bračna para i jedan svećenik. Uloga parova voditelja jest u tome, da dijeljenjem svoga iskustva pomognu i vama otkriti vaše iskustvo u vašim temeljnim ljudskim potrebama i vrednotama.

Oni će vam govoriti o sebi, a od vas se ne očekuje da govorite pred drugima. Sve ostaje unutar vas dvoje i vaše osobe.

Kome je vikend namijenjen?

- bračnim parovima od "5 do 55" godina "bračnog staža"
- bračnim parovima iste ili različite vjere
- bračnim parovima koji su i samo civilno vjenčani
- bračnim parovima koji imaju poteškoća u međusobnim odnosima, ali se vole
- bračnim parovima koji su "savršeni"
- svećenicima, časnim sestrama

Kako se **pokrivaju troškovi vikenda?**

Vikendi se redovito održavaju u crkvenim domovima za duhovne vježbe s umjerenim cijenama pansiona. Troškove pansiona pokrivamo dobrovoljnim prilogom sudionika u skladu s njihovim mogućnostima.

Vaš dobrovoljni doprinos primamo u zatvorenoj omotnici na kojoj ili u kojoj ne upisujete nikakav podatak. Dar je anoniman! Novac koji se tako sakupi jest za održavanje slijedećeg Vikenda. Troškovi vašeg Vikenda pokriveni su darom onih koji su Vikend obavili prije vas.

Kako se prijaviti za vikend?

- Par se prijavljuje za bračni vikend kada se stvarno odluči poći na njega
- Kod prijave treba navesti svoje ime i prezime, datum vjenčanja, adresu stanovanja i broj telefona na koji se može s vama kontaktirati.

Podite na bračni vikend!

Dodite u našu zajednicu, mi Vas trebamo!

Zajednica bračnih susreta Zadra ima svoju mjesecnu obnovu posljednjeg četvrtka u mjesecu u 20.00 sati u vjeronaučnoj dvorani Župe sv. Šime u Zadru.

«Za sve što je u životu bitno još nam nikad nije ispostavljen nikakav račun, sve je to besplatno, gratis!... Ljubav je uvijek besplatna. Ono najljepše u životu ne može se kupiti; najbolje stvari dobivaš – na dar!»

/Phil Bosmans/

Darujte vikend jedno drugome!

**SVI SVETI - DUŠNI DAN
MISA ZA POKOJNE BISKUPE I SVEĆENIKE**

Nadbiskupski ordinarijat Zadar

Broj: 2116/2006.

Zadar, 24. listopada 2006.

SVIM UPRAVITELJIMA CRKAVA
U GRADU ZADRU

U nedjelju, 29. listopada 2006. godine, na sv. misama s narodom pročitajte sljedeće:

1. Na svetkovinu Svih Svetih, u srijedu, 1. studenoga, u katedrali sv. Stošije, u 11.00 sati, Nadbiskup će predvoditi svečanu koncelebraciju i podijeliti Papinski blagoslov s potpunim oprostom. Na središnjem Gradskom groblju u Zadru, u 15.00 sati, Nadbiskup će predvoditi Službu rječi s odrješenjem za pokojne.

2. Na Dušni dan, u četvrtak, 2. studenoga, u katedrali sv. Stošije, u 18.00 sati, Nadbiskup će predvoditi koncelebriranu svetu misu za sve pokojne.

3. U petak, 3. studenoga, u 18.00 sati, u katedrali sv. Stošije, Nadbiskup će predvoditi koncelebriranu svetu misu za sve pokojne biskupe i svećenike Zadarske nadbiskupije.

+++++

Vjernici koji pohode groblje i pomole se, dobivaju prvih osam dana mjeseca *studenoga potpuni oprost, a u ostalo vrijeme djelomični oprost, koji se može namijeniti samo za duše u čistilištu. Od podneva Svih svetih i na Dušni dan vjernici mogu u svim crkvama dobiti potpuni oprost koji se namjenjuje za pokojne.* Uvjeti za oprost su ovi: 1. *ispovijed i pričest; 2. pohoditi crkvu; 3. u njoj izmoliti Očenaš, Vjerovanje i jednu molitvu na nakanu Svetoga Oca Pape.*

Svi sveti i Dušni dan su prigoda da molitvom i dobrim djelima iskažemo poštovanje i zahvalnost svim pokojnima.

S poštovanjem Vas pozdravljam i blagoslivljam.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

PRIJAVA SLAVLJA SV. POTVRDE

Nadbiskupski ordinarijat Zadar

Broj: 2131/2006

Zadar, 19. listopada 2006

Draga braćo župnici,

pozivam Vas da svi, koji planirate sv. Potvrdu u svojoj župi iduće, 2007. godine, do konca studenoga ove godine to prijavite u Nadbiskupski ordinarijat s naznakom eventualnog termina. Kada primim sve termine, odredit ću, kao i svake godine dan Potvrde uvažavajući određene potrebe i posebnosti.

Iskreni pozdrav u Gospodinu!

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

SVEĆENIČKE REKOLEKCIJE

Nadbiskupski ordinarijat

Broj: 2132/2006.

Zadar, 19. listopada 2006.

**SVEĆENIČKE REKOLEKCIJE U
PASTORALNOJ GODINI 2006./2007.**

četvrtak, 31. kolovoza 2006. - 30. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

rujan / listopad 2006. - HODOČAŠĆE SVEĆENIKA U SVETU ZEMLJU

srijeda, 8. studenoga 2006. - voditelj: mr. don Marinko Duvnjak

Gospina krunica, predvodi don Andjelo Zorić

Predavanje: mr. o. Žarko Relota: «*Plan i program župne kateheze*»

srijeda, 29. studenoga (za prosinac!): voditelj: don Marino Ninčević

Pokorničko bogoslužje, predvodi don Milivoj Bolobanić

Predavanje: dr. don Josip Šimunović: «*Kateheza djece*»

srijeda, 10. siječnja 2007. - voditelj: mr. don Mario Sikirić

Euharistijsko klanjanje, predvodi don Jerko Gregov

Predavanje: don Andelko Buljat i župni suradnici: «*Iskustvo župne kateheze*»

srijeda, 28. veljače 2007. - voditelj: mons. Ivan Mustać

Euharistijsko slavlje, predvodi o. Nadbiskup

SVEĆENIČKA SKUPŠTINA ZADARSKE NADBISKUPIJE

srijeda, 14. ožujka 2007. - voditelj: mr. don Mario Sikirić

Pokorničko bogoslužje, predvodi don Čedomil Šupraha

Predavanje: mr. don Antun Sente: «*Kateheza mlađih*»

srijeda, 18. travnja 2007. - voditelj: don Josip Lenkić

Euharistijsko klanjanje, predvodi don Ante Ivančev

Predavanje: don Zdenko Dundović: «*Kateheza ministranata*»

srijeda, 9. svibnja 2007. - voditelj: mr. don Elvis Ražov

Gospina krunica, predvodi don Marijo Gržanov

Predavanje: dr. don Ivo Džinić: «*Kateheza obitelji*»

srijeda, 20. lipnja 2007. - SVEĆENIČKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

REKOLEKCIJE ZA REDOVNICE

Nadbiskupski ordinarijat Zadar

Broj: 2133/2006.

Zadar, 19. listopada 2006.

REKOLEKCIJE ZA REDOVNICE U PASTORALNOJ GODINI 2006./2007.

četvrtak, 31. kolovoza 2006. - 30. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

srijeda, 18. listopada 2006.

- Pokorničko bogoslužje (Biogradski dekanat)
- Euharističko slavlje
- Predavanje: s. Thea Filipović: "Put u Svetu zemlju – jesen, 2006."

srijeda, 15. studenoga 2006.

- Pokorničko bogoslužje (Benkovački dekanat)
- Euharističko slavlje
- Predavanje: s. Viktorija Gadža: «Komplementarnost župne kateheze i školskog vjeronauka»

srijeda, 6. prosinca 2006.

- Pokorničko bogoslužje (Zemunički dekanat)
- Euharističko slavlje
- Predavanje: s. Jelena Marević: «Redovnica u župnoj katehezi»

srijeda, 17. siječnja 2007.

- Pokorničko bogoslužje (Ninski dekanat)
- Euharističko slavlje
- Predavanje: don Andelko Buljat i župni suradnici: «Iskustvo rada župne kateheze»

srijeda, 14. veljače 2007.

- Pokorničko bogoslužje (Novigradski dekanat)
- Euharističko slavlje
- Predavanje: s. Danijela Kovačević: «Suvremeni oblici i modeli župne kateheze djece i mlađih»

srijeda, 21. ožujka 2007.

- Pokorničko bogoslužje (Paški dekanat)
- Euharističko slavlje
- Predavanje: s. Melkiora Biočić: «Redovnica u katehezi bolesnika i staraca»

srijeda, 25. travnja 2007.

- Pokorničko bogoslužje (Pašmanski dekanat)
- Euharističko slavlje
- Predavanje: don Zdenko Dundović: «Kateheza ministranata»

srijeda, 16. svibnja 2007.

- Pokorničko bogoslužje (Ražanački dekanat)
- Euharistijsko slavlje
- Predavanje: mr. don Mario Sikirić: «Marija – Majka Isusova – katehistica...!»

četvrtak, 14. lipnja 2007. – DAN REDOVNICA

- Karmel sv. Ilike - Tomislavgrad

OBVEZE PREMA NADBISKUPIJI I MISNA TABLICA

Nadbiskupski ordinarijat Zadar

Broj: 2134/2006.

Zadar, 19. listopada 2006.

S danom 30. rujna 2006. godine, završava III. tromjesečje 2006. godine. Potrebno je podmiriti župne obveze prema Nadbiskupiji (30 % brutto redovnih primanja za III. tromjesečje o.g.; «Misijska nedjelja», Takse sprovoda i vjenčanja) kao i obveze svećenika (Misna tablica za III. tromjesečje). Oni koji nisu podmirili župne i osobne obveze za II. tromjesečje dužni su podmiriti.

Pozdrav i blagoslov u Gospodinu!

+ Ivan, v. r.,
nadbiskup

RAZRJEŠENJA I IMENOVANJA:

1. Mons. Joso Kokić imenovan je pastoralnim suradnikom u župi Radovin (broj: 1445/2006., od 25. kolovoza 2006.);
2. Don Zdenko Dundović imenovan je župnim vikarom župe sv. Stošije u Zadru (broj: 1498/2006., od 30. kolovoza 2006.), dok ostaje studentskim katehetom i voditeljem povjerenstva za pastoral mlađih, duhovnih zvanja i ministranata u Zadarskoj nadbiskupiji;
3. O. Grgo Sikirić, TOR imenovan je "vanjskim" ispovjednikom u Nadbiskupskom sjemeništu "Zmajević" u Zadru (broj: 1710/2006., od 6. rujna 2006.);
4. Don Tomislav Sikirić razrješen je službe dekana Biogradskog dekanata (broj: 1705/2006., od 5. rujna 2006.);
5. Don Božo Grbeša, SDB razrješen je imenovanja kapelanom Opće bolnice u Zadru (broj: 1741/2006., od 11. rujna 2006.);
6. Don Valent Furjan, SDB imenovan je kapelanom Opće bolnice u Zadru (broj: 1499/2006., od 11. rujna 2006.);
7. Fra Frane Samodol razrješen je službe župnika župe Perušić (broj: 1500/2006., od 12. rujna 2006.);
8. Fra Mladen Kovačević imenovan je župnikom župe Karin (broj: 1503/2006., od 12. rujna 2006.);

9. Don Elvis Knežević razrješen je službe župnika u župama Korlata, Popovića i Rodaljica i imenovan župnikom župe Perušić (broj: 1501/2006., od 12. rujna 2006.);
10. Don Zbigniew Jacek Korcz razrješen je službe župnog vikara u župi bl. Alojzija Stepinca u Zadru i imenovan župnikom župa Korlat, Popovići i Rodaljice (broj: 1502/2006., od 12. rujna 2006.).
11. Mr. don Zdenko Milić imenovan je dekanom Biogradskog dekanata (broj: 2045/2006., od 5. listopada 2006.);
12. Don Mladen Kačan produžuje se mandat službe dekana dekanata Zadar - Istok na pet (5) godina (broj: 2046/2006., od 5. listopada).

HODOČAŠĆE SVEĆENIKA U SVETU ZEMLJU**I. turnus****28. rujna - 5. listopada 2006.**

1. prof. dr. Adalbert Rebić
2. mons. Ivan Mustać
3. fra Božo (Jakov) Teklić
4. o. Jozo Milanović
5. mons. Pavao Kero
6. don Zdravko Katuša
7. don Mladen Kačan
8. don Elvis Knežević
9. don Jerolim Lenkić
10. don Andelko Buljat
11. don Emil Bilaver
12. don Tomislav Sikirić
13. fra Veselko Grubišić
14. mons. Petar Tunjić
15. don Vilim Petrović
16. don Josip Vuleta
17. don Zbigniew Jacek Korcz
18. don Darko Pužin
19. don Franjo Ivanković
20. fra Božo Sučić

HODOČAŠĆE SVEĆENIKA U SVETU ZEMLJU**- II. turnus****22. listopada - 29. listopada 2006.**

1. prof. dr. Adalbert REBIĆ, voditelj
2. mons. Ivan Prenda, nadbiskup
3. don Darijo Matač
4. mons. Ivan Čolak
5. don Zdenko Milić
6. don Marinko Duvnjak
7. don Tihomir Vulin
8. don Thomas Vargas

9. don Milivoj Bolobanić
10. o. Mario Fundak
11. don Damir Juričin
12. don Josip Lenkić
13. don Marino Ninčević
14. don Jure Zubović
15. don Josip Galić
16. don Andrzej Jan Stepien
17. don Ryszard Reikovski
18. mons. Šime Perić
19. don Mario Sikirić
20. o. Tomislav Glavnik
21. o. Ivan Kubanović
22. fra Ante Vukušić
23. don Stipe Dukić
24. don Mario Tolj

Osobno obavili duhovne vježbe:

1. Don Josip Lisica – Samostan sv. Jeronima – Ugljan, 28. 8. – 1. 9. 2006.
2. Don Mario Soljačić – Samostan sv. Jeronima – Ugljan, 28. 8. – 1. 9. 2006.
3. Don Ante Erstić – Podštilje (o. Vis), 5. – 8. 9. 2006.

**POPIS VJEROUČITELJA S MANDATIMA PO VIJEĆIMA
U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI**

**1. Voditeljice stručnih vijeća za osnovne škole: Ljiljana Elek i
*Blaženka Marčina***

1. Mirjana Buljat, OŠ Benkovac, *Antuna Mihanovića 21*, 23 420 BENKOVAC
2. Kristina Bonić, OŠ Benkovac, *Antuna Mihanovića 21*, 23 420 BENKOVAC
3. S. Leopoldina Đurić, OŠ Benkovac, *Antuna Mihanovića 21*, 23 420 BENKOVAC
4. Tereza Žepina, OŠ Benkovac, *Antuna Mihanovića 21*, 23 420 BENKOVAC
5. Ružica Anušić, OŠ Stjepana Radića, Bibinje, p.p. 25, 23 205 BIBINJE
6. S. Marina Kosina, OŠ Stjepana Radića, Bibinje, p.p. 25, 23 205 BIBINJE
7. Ozana Crnogorac, OŠ Biograd, *Dr. Franje Tuđmana 27*, 23 210 BIOGRAD NA MORU
8. S. Anka Špralja, OŠ Biograd, *Dr. Franje Tuđmana 27*, 23 210 BIOGRAD NA MORU
9. Ivica Kero, OŠ Biograd, *Dr. Franje Tuđmana 27*, 23 210 BIOGRAD NA MORU
10. Don Nikola Tokić, OŠ Biograd, *Dr. Franje Tuđmana 27*, 23 210 BIOGRAD NA MORU
11. Ruža Knez, OŠ Jasenice (u Maslenici), *Obala hrvatskog časnika Senada Župana bb*,
23 450 OBROVAC i OŠ VOŠTARNICA, 23 000 ZADAR
12. Don Stanko Grubić, OŠ Vladimira Nazora, *Neviđane*, 23 264 NEVIĐANE

13. Don Josip Lisica, OŠ Vladimira Nazora, *Neviđane*, 23 264 NEVIĐANE
14. Klaudija Pavlović, OŠ Petar Zoranić, *Višeslavov trg 1*, 23 232 NIN
15. Don Tihomir Vulin, OŠ Petar Zoranić, *Višeslavov trg 1*, 23 232 NIN
16. Neda Anzulović, OŠ Novigrad, Novigrad, 23 312 NOVIGRAD DALMATINSKI
17. Don Jure Zubović, OŠ Braće Radić, Pridraga, 23 226 PRIDRAGA
18. Frano Jozić, OŠ Obrovac, *Obala hrvatskog časnika Senada Župana bb*, 23450 OBROVAC
19. Predrag Režan, OŠ Obrovac, *Obala hrvatskog časnika Senada Župana bb*, 23450 OBROVAC i OŠ KRUŠEVO
20. Ivona Marija Maržić, OŠ Jurja Dalmatinca Pag, *Ante Starčevića 6*, 23 250 PAG
21. S. Tamara Bota, OŠ Jurja Dalmatinca Pag, *Ante Starčevića 6*, 23 250 PAG
22. Don Ivan Babjak, OŠ Jurja Dalmatinca Pag, *Ante Starčevića 6*, 23 250 PAG
23. Marija Baričević, OŠ Jurja Dalmatinca Pag, *Ante Starčevića 6*, 23 250 PAG
24. S. Aurelina Kutleša, OŠ Pakoštane, *Bana Jelačića 1*, 23 211 PAKOŠTANE
25. Šime Lonić, OŠ Pakoštane, *Bana Jelačića 1*, 23 211 PAKOŠTANE
26. Jasmina Barešić, OŠ Pakoštane, *Bana Jelačića 1*, 23 211 PAKOŠTANE
27. Krešimir Erlić, OŠ Polača, *Polača*, 23 423 POLAČA
28. Siniša Mišić, OŠ Poličnik, *Poličnik*, 23 241 POLIČNIK
29. S. Ana Iveljić, OŠ Poličnik, *Poličnik*, 23 241 POLIČNIK
30. Marina Baraćić, OŠ Braća Ribar, *Športska 3*, 23 242 POSEDARJE
31. Berta Perica, OŠ Braća Ribar, *Športska 3*, 23 242 POSEDARJE
32. S. Jadranka Mašina, OŠ Valentina Klarina, Preko, 23 273 PREKO
33. S. Miljenka Lizatović, OŠ Valentina Klarina, Preko, 23 273 PREKO
34. Ivana Zrilić, OŠ Valentina Klarina, Preko, 23 273 PREKO
35. Laura Cukar, OŠ Valentina Klarina, Preko, 23 273 PREKO
36. Marija Šimunić, OŠ Privlaka, Privlaka, 23 233 PRIVLAKA
37. Ankica Šango, OŠ Privlaka, Privlaka, 23 233 PRIVLAKA
38. Katarina Vitlov, OŠ Privlaka, 23 233 PRIVLAKA
39. S. Ljiljana Marić, OŠ Jurja Barakovića, *Ražanac*, 23 248 RAŽANAC
40. Nada Dominis, OŠ Petar Lorini, Sali, 23 281 SALI
41. S. Josipa Draguljić, OŠ Starigrad, *Jurja Barakovića bb*, 23244 STARIGRAD PAKLENICA
42. Anita Vedrić, OŠ Starigrad, Jurja Barakovića bb, 23 244 STARIGRAD - PAKLENICA
43. S. Antonija Topalović, OŠ Sukošan, *Sukošan p.p. 37*, 23 206 SUKOŠAN
44. Anamarija Šindija, OŠ Sukošan, *Sukošan p.p. 37*, 23 206 SUKOŠAN

45. Gabriela Vodopija, OŠ Sv. Filip i Jakov, Mala ulica bb, p. p. 2, 23207 SVETI FILIP I JAKOV
46. S. Ladislava Kamber, OŠ Sv. Filip i Jakov, Mala ulica bb, p. p. 2, 23207 SVETI FILIP I JAKOV
47. Anica Galešić, OŠ Vladimira Nazora, Škabrnje, 23 223 ŠKABRNJA
48. Don Boris Pedić, PŠ Vladimira Nazora, Škabrnje, 23 223 ŠKABRNJA
49. S. Vladislava Terzić, OŠ Zemunik, Zemunik Donji, 23 222 ZEMUNIK
50. Don Pavao Šindija, OŠ Zemunik, Zemunik Donji, 23 222 ZEMUNIK
51. Snježana Vidov, OŠ Galovac, Galovac, 23 222 ZEMUNIK
52. Tomislav Paleka, OŠ Galovac, Galovac bb, 23 222 ZEMUNIK
53. Cecilija Strika, OŠ Gorica, 23 222 ZEMUNIK
54. Ljiljana Elek, OŠ Bartula Kašića, Bribirski prilaz 2, 23 000 ZADAR
55. s. Benita Antolović, OŠ Bartula Kašića, Zadar, Bribirski prilaz 2, 23 000 ZADAR
56. Ana Kajić, OŠ Bartula Kašića, Zadar, Bribirski prilaz 2, 23 000 ZADAR
57. Melania Gudelj, OŠ Bartula Kašića, Zadar, Bribirski prilaz 2, 23 000 ZADAR
58. Lenka Perović, OŠ Krune Krstića, Zadar, Trg Gospe Loretske 3, 23 000 ZADAR
59. S. Antonija Jurić, OŠ Krune Krstića, Zadar, Trg Gospe Loretske 3, 23 000 ZADAR
60. Svjetlana Mišković- Sladović, OŠ Petra Preradovića, Trg Petra Preradovića 1, 23 000 ZADAR
61. Jelena Marcelli, OŠ Petra Preradovića, Trg Petra Preradovića 1, 23 000 ZADAR
62. Iva Babić, OŠ Petra Preradovića, Trg Petra Preradovića 1, 23 000 ZADAR
63. Lenka Radić, OŠ Stanovi, Rine Aras 3, 23 000 ZADAR
64. Diana Karamarko, OŠ Stanovi, Rine Aras 3, 23 000 ZADAR
65. Ivana Delač, OŠ Stanovi, Rine Aras 3, 23 000 ZADAR
66. S. Antonela Malenica, OŠ Smiljevac, Ivana Lucića 47, 23 000 ZADAR
67. Orijana Bobić, OŠ Smiljevac, Ivana Lucića 47, 23 000 ZADAR
68. Dragica Perica, OŠ Smiljevac, Ivana Lucića 47, 23 000 ZADAR
69. Boris Jelenković, OŠ Smiljevac, Ivana Lucića 47, 23 000 ZADAR
70. Nediljka Batur, OŠ Smiljevac, Ivana Lucića 47, 23 000 ZADAR
71. Blaženka Marčina, OŠ Šime Budinića, Put Šimunova 4, p.p. 235, 23 000 ZADAR
72. Marijana Dellavia, OŠ Šime Budinića, Put Šimunova 4, p.p. 235, 23 000 ZADAR
73. Marta Torić, OŠ Šime Budinića, Put Šimunova 4, p.p. 235, 23 000 ZADAR
74. Darija Santini, OŠ Šimuna Kožičića Benje, Asje Petričić 7, 23 000 ZADAR
75. Olivija Mihatov, OŠ Šimuna Kožičića Benje, Asje Petričić 7, 23 000 ZADAR
76. S. Andrijana Bosilj, OŠ Šimuna Kožičića Benje, Asje Petričić 7, 23 000 ZADAR
77. Iva Žižić, OŠ Šimuna Kožičića Benje, Asje Petričić 7, 23 000 ZADAR

78. Don Mihovil Cukar, OŠ Zadarski otoci, *Jurja Barakovića 1*, 23 000 ZADAR
79. Don Andjelo Kolić, OŠ Zadarski otoci, *Jurja Barakovića 1*, 23 000 ZADAR
80. Don Petar Tunjić, OŠ Zadarski otoci, *Jurja Barakovića 1*, 23 000 ZADAR
81. Don Marijo Gržanov, OŠ Zadarski otoci, *Jurja Barakovića 1*, 23 000 ZADAR
82. Don Andrzej Jan Stepien, OŠ Zadarski otoci, *Jurja Barakovića 1*, 23 000 ZADAR
83. S. Jelena Marević, Privatna OŠ Nova, Splitska 1, 23 000 Zadar
84. S. Blaženka Delonga, OŠ Kistanje, *22 305 Kistanje*
85. Hrvoje Oštrić, OŠ Kistanje, *22 305 Kistanje*

2. Voditeljica stručnog vijeća za srednje škole: *S. Viktorija Gadža*

1. S. Viktorija Gadža, Klasična gimnazija Ivana Pavla II., s pravom javnosti, Jerolima Vidulića 2; 23 000 Zadar
2. Don Igor Ikić, Srednja škola Obrovac, *Obala hrvatskog časnika Senada Župana bb*; 23 450 Obrovac
3. Ivona Marija Maržić, Srednja škola Bartula Kašića, *Ante Starčevića 9*; 23 250 Pag
4. Don Elvis Knežević, Srednja škola kneza Branimira, *Antuna Mihanovića 19*; 23 420 Benkovac
5. Ivica Kero, Srednja škola Biograd na moru, Put Kumenta bb; 23 210 Biograd na moru
6. Ante Čoza, Ekonomsko-birotehnička i trgovačka škola, *A. G. Matoša 40*, 23 000 Zadar
7. Marija Klanac – Jozić, Gimnazija Franje Petrića, Obala kneza Trpimira 26, 23 000 Zadar
8. Slobodan Šarić, Gimnazija Jurja Barakovića, Perivoj Vlđimira Nazora 3/1, 23 000 Zadar
9. Jelena Mičić, Gimnazija Vladimira Nazora, Perivoj Vlđimira Nazora 3/2, 23 000 Zadar
12. Oleg Petrović, Hotelijersko-turistička i ugostiteljska škola, *A. G. Matoša 40*, 23 000 Zadar
10. Željko Batur, Industrijsko-obrtnička škola Vice Vlatkovića, Nikole Tesle bb, 23 000 Zadar
11. Ivana Zrilić, Industrijsko - obrtnička škola Vice Vlatkovića, Nikole Tesle bb, 23 000 Zadar
12. S. Danijela Kovačević, Medicinska škola Ante Kuzmanića,

Ulica dr. Franje Tuđmana bb; 23 000 Zadar

13. Anita Šerer – Matulić, Škola za tekstil, dizajn i primijenjenu umjetnost, Perivoj Vladimira Nazora 3/3, 23 000 Zadar
14. Vesna Čirjak, Obrtnička škola Gojka Matuline, *Ivana Mažuranića 32*, 23 000 Zadar
15. Sandra Čulina, Pomorska škola Zadar, *Ante Kuzmanića 1*, 23 000 Zadar
16. S. Rita Maržić, Srednja škola Stanka Ožanića, Ul. dr. *Franje Tuđmana bb*, 23 000 Zadar
17. Harold Vrkić, Tehnička škola Zadar, Nikole Tesle bb, 23 000 Zadar
18. Sandra Čulina, Zadarska privatna gimnazija s pravom javnosti, Kraljskog Dalmatina 4, 23 000 Zadar
19. Anita Šerer - Matulić, Prirodoslovno - grafička škola, Perivoj Vladimira Nazora 3/prizemlje, 23 000 Zadar

Nadbiskup s bogoslovima Zadarske nadbiskupije, 18. 09. 2006.

STATISTIKA**NADBISKUPSKO SJEMENIŠTE “ZMAJEVIĆ”**

Ravnatelj: Don Marino Ninčević
Duhovnik: Mr. don Stanislav Wielinski
Prefekt: Don Josip Vučeta

Sjemeništari:

I. razred

1. Batur Dino, Zadarska nadb.
2. Bračun Boris, Zadarska nadb.
3. Brajdić Kruboslav, Gosp.-senjska bisk.
4. Dražina Anate, Zadarska nadb.
5. Gulan Marko, Zadarska nadb.
6. Kordić Nino, Krčka bisk.
7. Mikulić Ante, Zadarska nadb.
8. Škara Anate, Zadarska nadb.
9. Škara Kristijan, Zadarska nadb.
10. Šustić Luka, Zadarska nadb.
11. Vukšić Goran, Gosp.-senjska bisk.
12. Žilić Nik, Zadarska nadb.
13. Josip Mažar, Gosp.-senjska bisk.

II. razred

1. Gavranović Ivan, Zadarska nadb.
2. Kuburić Marko, Gosp.-senjska bisk.
3. Marijanović Ivan, Riječka nadb.
4. Matešić Branimir, Gosp.-senjska bisk.
5. Rafić Šime, Zadarska nadb.
6. Vukančić Igor, Zadarska

III. razred

1. Božo Anto, Gosp.-senjska bisk.
2. Čirjak Mihovil, Zadarska nadb.
3. Letica Ilijan, Riječka nadb.
4. Šare Frane, Zadarska nadb.

IV. razred

1. Batur Marin, Zadarska nadb.
2. Brozić Robert, Krčka bisk.
3. Čorić Ivan, Zadarska nadb.
4. Gajić Nikola, Riječka nadb.
5. Kosić Ivan, Krčka bisk.
6. Purić Marko, Krčka bisk.
7. Rizvan Bojan, Franjev.provincija sv. Jeronima
8. Sekula Antonio, Zadarska nadb.
9. Šarić Marko, Riječka nadb.
10. Šehić Damir, Zadarska nadb.
11. Vojvodić Nikola, Zadarska nadb.

Ukupno 34 sjemeništara

Po dijecezama/provincijama:

Zadarska nadbiskupija – 19
Gospicko-senjska biskupija – 6
Riječka nadbiskupija – 4
Krčka biskupija – 4
Franjevačka provincija sv. Jeronima – 1

NAŠI REĐENICI

DON MARTIN JADREŠKO, ĐAKON

Rodio se 5. studenoga 1982. god. u Zadru, od roditelja Damira i Branke rođ. Kazija. Djetinjstvo proveo u Mrljanama na otoku Pašmanu (župa Neviđane). Osnovnoškolsko obrazovanje stekao u OŠ Vladimira Nazora u Neviđanima. Pohađao i završio Ekonomsko-birotehnikčku i trgovačku školu u Zadru. Na Teologiji u Rijeci studirao teološke znanosti i boravio u Bogoslovnom sjemeništu. Dana 14. listopada 2006., u crkvi sv. Šime u Zadru, po rukama mons. Ivcana Prende, zadarskoga nadbiskupa, zaređen za đakona Zadarske nadbiskupije. Trenutno vrši službu pastoralnog suradnika u župi sv. Ante Padovanskog, Zadar-Smiljevac.

DON ANTE SORIĆ, ĐAKON

Rodio se 29. rujna 1982. god. u Zadru od roditelja Josipa i Ike rođ. Čoza. Djetinjstvo proveo u Bibnjama, dvije ratne godine na otoku Rabu. Pohađao Osnovnu školu Stjepana Radića u Bibnjama te Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju u Zadru. Pohađao teološki studij na Teologiji u Rijeci i boravio u Bogoslovnom sjemeništu. Dana 14. listopada 2006., u crkvi sv. Šime u Zadru, po rukama mons. Ivcana Prende, zadarskoga nadbiskupa, zaređen za đakona Zadarske nadbiskupije. Trenutno vrši službu pastoralnog suradnika u župi bl. Alojzija Stepinca, Zadar-Bili Brig.

NAŠI POKOJNICI

DR. ŽELJKO MARDEŠIĆ

U splitskoj je bolnici Firule, 26. lipnja 2006. godine, preminuo dr. Željko Mardešić, umirovljeni pravnik, ugledni znanstvenik i pisac, stručnjak u znanosti o religijama i redoviti profesor na Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru. Rodio se 10. svibnja 1933. u Milni na Braču. Osnovnu školu zavšio je u Komiži na Visu, gimnaziju u Splitu, a studij prava u Zagrebu. Kao sociolog religije predavao je na splitskoj Teologiji KBF-a i VTKŠ-u u Zadru. Bio je jedan od sustvaratelja uglednog časopisa "Crkva u svijetu" koji je započeo izlaziti 1966. godine, gdje je objavljivao pod pseudonimom Jakov Jukić. Surađivao je u Glasu koncila i više časopisa u nas i u svijetu. Pokrenuo je sa suradnicima i časopise "Mirotvorni izazov" (Zagreb, 1991.) te "Novu prisutnost" (Zagreb, 2003.). Bio je suradnik različitih projekata i suurednik stručnih revija, sudionik na mnogim skupovima i simpozijima, delegat BKJ na Biskupskoj sinodi 1985., predsjednik Kršćanskog akademskog kruga u Zagrebu, suradnik Instituta za društvena istraživanja "Dr. Ivo Pilar" i Ekumenskog instituta "Centro Aletti" u Rimu, te član mnogih ustanova. Objavio je 6 knjiga, 4 znanstvene i 2 stručne, te 140 strukovnih rasprava i 270 naslova publicističke naravi. Između ostalih priznanja, dobio je i počasni doktorat od Splitskog sveučilišta 2003. godine, a Franjevački institut za kulturu mira posvetio mu je 2005. godine poseban zbornik radova "Dijalogom do mira".

"Bio je plemenit čovjek i iskren vjernik, kršćanski intelektualac i humani mirotvorac, sociolog i pisac. Posljednjih 40 godina, po pisanoj riječi i osobnom svjedočenju, jedan od najpoznatijih promicatelja kršćanske misli i vjerskih idea i, premda po naravi nemametljiv, jedan je od najglasnijih predvodnika koncilskog dijaloga i mirosljubivih programa u našoj sredini... Mirotvorna i pronicava duha u svoja je djela unosio dvije iskonske vrednosti: svoju izgrađenu osobnost i vjerničku autentičnost" (Glas koncila, br. 28/2006, str. 4.)

Pokopan je u Komiži na otoku visu, 1. srpnja 2006. Sprovodne obrede je vodio komiški župnik don Šime Vrsalović. Prigodni oproštaj u Splitu održan je u 30. lipnja na groblju Lovrinac a misa zadušnica u katedrali sv. Dujma 5. srpnja, koju je predvodio prepošt splitskog kaptola mons. Drago Šimundža. Počivao u miru Božjem.

IVAN TOKIĆ

Rodio se 20. rujna 1935. u Popovićima, u obitelji Nike Tokića i majke Andjelije rođ. Zrilić, u kojoj je bilo devetero djece, među kojima i svećenik Zadarske nadbiskupije don Nikola Tokić. Bio je oženjen s Milkom rođ. Marijačić s kojom je u braku imao dva sina, Mira i Roberta. Bio je radnik na izgradnji cesta u Hrvatskoj i Sloveniji, zatim je radio u Njemačkoj i napisljektu u zadarskoj "Otočanki". Preminuo je 21. kolovoza 2006., nakon duže bolesti, u svom obiteljskom domu, okrijepljen prethodno svetim sakramentima. Pokopan je 22. kolovoza 2006., na Gradskom groblju u Zadru. Sprovodne obrede i misu zadušnicu vodio je don Josip Bunić SDB, župnik Gospe Loretske, Zadar-Arbanasi. Počivao u miru Božjem.

BOGDAN JURIŠIĆ

Rodio se 17. srpnja 1931. u Svetom Petru, župa Turanj, od roditelja Grge i Kate rođ. Colić. U braku s Marijom rođ. Colić imao je tri sina – Milana, Mladena i don Ivicu, svećenika Zadarske nadbiskupije. Radio je kao poljoprivrednik i ribar u svom mjestu, gdje je podizao svoju obitelj. Preminuo je 25. rujna 2006., u Ortopedskoj bolnici u Biogradu, gdje je bio na liječenju, okrijepljen svetim sakramentima. Pokopan je 27. rujna 2006. u Svetom Petru. Sprovodne obrede je predvodio mons. Ivan Mustać, generalni vikar, a misu zadušnicu,

zajedno s mons. Marijanom Oblakom, nadbiskupom u miru i tridesetoricom svećenika, zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda. Počivao u miru Božjem.

S. LUKRECIJA MIČIĆ

S. Lukrecija, krsnim imenom Danica, rođena je 5. srpnja 1928. godine u mjestu Sutomišćica na otoku Ugljanu. U Družbu sestara milosrdnica je došla 14. kolovoza 1946. i nakon dvije godine 15. kolovoza 1948. položila prve zavjete. Doživotne zavjete položila je 15. kolovoza 1951. Tijekom svog redovničkog života s. Lukrecija radila je savjesno i marljivo na svim mjestima kamo je Providnost odredila – od kućnih poslova u Grubišnom polju, njegove bolesnika u Šapcu i Beogradu, pohađanja bolničkog tečaja, gimnazije i katehetskog tečaja u Zagrebu. U splitsku provinciju dolazi 1963. gdje vodi provincijalno tajništvo. Od 1970. do 1976. djeluje u Zadru u nadbiskupskoj kancelariji.

Msgr. Ivan Prenda, koji je predvodio sprovodne obrede, posebno je naglasio i zahvalio za to njezino djelovanje u veoma osjetljivom i bolnom razdoblju za zadarsku nadbiskupiju.

Od 1976. do 1982. na čelu je splitske provincije setara milosrdnica kao provincijalna glavarica, nakon čega ponovno djeluje kao provincijalna tajnica. Nakon tih dužnosti odlazi u mirovinu ali nikad ne miruje. Koliko joj sile dopuštaju pomaže u kućnim poslovima u Splitu, a od 1988. ponovno je u Zadru. Neumorna u radu i molitvi bliži se kraju svoga puta. Mnoge sate provela je u samostanskoj kapelici u tihim i povjerljivim razgovorima sa svojim Zaručnikom kojemu između ostalog piše i ove retke: "Za sebe te molim posebno za dar ustrajnosti u sv. zvanju, dar oprاشtanja, prihvaćanja sebe i bližnjih poput tebe – tebe Isuse koji si ljubio sve ljudе, dobre i zle, jednakom ljubavlju Oca. Molim te za milost svete smrti i da što prije ugledam tvoje blago očinsko lice kad jednom prođem prag ove zemlje. Daj da ti kroz čitavu vječnost mogu pjevati pjesmu ljubavi u slavi Presvetog Trojstva sa svim svetima u nebu. Bio hvaljen, slavljen i blagoslivljan dovjeka. Tako neka bude. Amen."

Misu zadušnicu na svetkovinu sv. Ivana Krstitelja predvodio je zadarski nadbiskup u miru msgr. Marijan Oblak, a sprovodne obrede, na zadarskom Gradskom groblju, zadarski nadbiskup msgr. Ivan Prenda u zajedništvu s rođbinom, sestrama, svećenicima i prijateljima. Počivala u miru Božjem.

FRA VINKO PULIŠIĆ, TOR

Rodio se u Olibu, 10. veljače 1920. godine, od roditelja Ante i Dumice, te dobio na krštenju ime Ivan. Imao je još dva brata i dvije sestre, od kojih je jedna postala milosrdnica sv. Vinka Paulskog. Nakon osnovne škole ulazi u franjevce trećoredce - glagoljaše, te nakon gimnazije na Školjiću i na Krku, i novicijata na Školjiću, završava bogoslovne nauke u Zagrebu. Za svećenika ga je zaredio 15. srpnja 1945. bl. Alojzije Stepinac. Mladu misu je slavio u Zagrebu, u crkvi sv. Franje Ksaverskoga, 5. kolovoza 1945. jer nije mogao doći na Olib zbog ondašnjih političkih neprilika. Za vrijeme služenja vojnog roka bio je osuđen na sedam mjeseci zatvora zbog svjedočenja za pravednički život bl. Alojzija Stepinca. U svećeničkom životu bio je u samostanskim bratstvima u Splitu, Portu i Krku, Martinšćici, Ogulinu i Kotarima kraj Samobora. Bio je pet godina župnikom Sali na Dugom otoku, a ostalo je vrijeme djelovao kao pučki misionar, voditelj duhovnih obnova za svećenike, redovnice i vjernike, te je pomagao župnicima u nedjelje i blagdane. Posljednjih dvadeset godina pomagao je župniku u Samoborskom Lugu, Noršić Selu i drugim župama Samoborsko-okićkoga dekanata, te kao isповjednik u "Taboru" u Samoboru. Povremeno je imao nagovore, isповijedi i mise u kućama Caritasa a surađivao je i u listu "Marija". Proslavio je dijamantni svećenički jubilej. Ukoipne obrede na Mirogoju u Zagrebu, 21. rujna, vodio je biskup Josip Mrzljak a brtasku riječ oproštaja izrekli su njegov provincial, dekan samoborski i predstavnik Caritasa. Misu zadušnicu u crkvi sv. Franje Ksaverskoga vodio je biskup Mrzljak. Da počijet v mirě. (Prema Glasu koncila, 26. 09.2006.).

KULTURNI PRILOG

O. Petar Runje, TOR

Šimun Perković, glagoljaš, arhipresbiter Luke (oko 1400 do 1467.)

U srednjem vijeku uprava biskupije sastoji se od različitih upravnih jedinica. U centru biskupije, u gradu, redovito boravi biskup, generalni vikar i drugi biskupijski službenici koji su zaduženi za cijelu biskupiju. Biskupija je podijeljena na manje teritorijalne jedinice kao što su arhipresbiterati (dekanati). U gradu je redovito bio jedan arhiđakon koji je imao područje djelovanja na cijelom prostoru a područni arhipresbiteri (nad svećenici) bili su zaduženi za ruralne dijelove biskupije. Arhipresbiter je mogao stanovati i u gradu. Tako tzv. ruralni ili seoski arhipresbiteri imali su određeno područje ovlasti pod svojim nadzorom.

Ruralni ili seoski arhipresbiteri su imali važnu riječ u pokrajinskim i ruralnim dijelovima biskupije. Vodili su brigu o svećenicima i župama posjećivali su župe i bili su veza između biskupa i svećenika na određenom području. Vodili su brigu da se sveti obredi vrše dolično i propisno. Imali su ovlast i kažnjavanja prekršitelja kao i dijeljenja pojedinih ovlasti svećenicima i župama. Imali su i zapaženu ulogu u pripuštanju žakana, đaka i klerika na ređenja i druge slične obaveze.¹

U ninskoj biskupiji znamo za dva ruralna arhidjakonata arhipresbiterata u srednjem vijeku a to je lučki i lički. Lički arhiprezbiter stanovao je neko vrijeme u sv. Petru u Lici a neko vrijeme u sv. Ivanu. Pod njegovu vlast spadao je lički dio ninske biskupije. A arhiprezbiter lučki pokrivaо je područje županije Luka u ninskoj biskupiji.

Arhipresbiter lučki Šimun Perković

Prva sigurna vijest o Lučkom arhiprezbiteru Šimunu Perkoviću doznajemo iz vatikanskih arhiva. Naime, 20 svibnja 1427. godine iz Rima dodjeljena je služba arhipresbitera izvan gradskog «archipresbiteratu rurali de Lucha» - Luke svećeniku Šimunu Perkoviću. Prihod godišnji tog beneficia je dvadeset i dva florina.² Ovo je svakako važno da je on imenovan od strane Rima na službu arhipresbitera. Kroz sljedećih petnaest godina nemamo vijesti o svećeniku Šimunu Perkoviću. Tek 19. svibnja 1445. doznajemo iz bilježničkih spisa da Dobrica Banović i Ivana Disčić, obojica iz sela Radobudići, nanijeli su štetu od 43 libre, u Trnovu, u ninskoj biskupiji, Novigradskom distriktu, na posjedima svećenika Šimuna arhipresbitera Luche. Prisutni seljani garantiraju svojim posjedima da će taj dug (nanesenu štetu) isplatiti do blagdana sv. Mihovila.³

Nešto više vijesti imamo u pedesetim godinama 15. stoljeća. Godine 1454., 7. kolovoza, Ivan Zlatarić, svećenik iz Tinja pokraj Vrane, imenuje svojim komisarom svećenika Šimuna

¹ Vincenzo BO, Storia della parrocchia Vol. III Il travaglio della crescita (sec. XII-XIV), Edizioni Dehoniane – Roma /1991/, str. 172ss.

² CAMERA APOSTOLICA, Priredili Josip Barbarić, Jozo Ivanović i dr. Zagreb, - Rim, 2001. str. 54. br. 45.

³ HAZd, SZN, Simon Damiani, sv. I, svešč. 2, fol. 2, 19. V. 1445. «Dobrulus Banovich et Johannes Discich ambo de villa Radobudichi districtus Jadre et utriusque ipsorum principaliter et insolidum sponte et ex certa scientia non per errorem fuerunt confessi et contenti ac recognoverunt expresse se debere dare et solvere presbitero Simoni archipresbitero Luche libras quadraginta tres parvorum videlicet libras triginta septem parvorum per nomine et ex causa certi damni dati per animalia dictorum debitorum in vineis dicti presbiteri Simonis positis in pertinentiis ville Ternovo districtus Novigradi et libras seks parvorum de extimatoribus communis ad hoc deputatis...»

Perkovića «de Malinavas» arhidjakona Luke.⁴ U veljači 1456. godine Ljuba Dimitrović, majka pokojnoga Filipa drvodjelca, pristankom svoga rođaka Šimuna Polečića, brijača u Zadru, prodaje kuću u predjelu sv. Jurja u Zadru Šimunu Petroviću arhipresbitraru «de Luca».⁵

Početkom srpnja 1456. godine arhipresbiter Luke Šimun Perković pred javnim bilježnikom sastavlja svoju oporuku. Nekoliko vrijednih podataka doznajemo iz oporuke o materijalnom blagostanju arhipresbitera kao i druge pojedinosti, neke ćemo ovdje u najkraćim crtama iznijeti. Najprije oporuku sastavlja u Zadru u kancelariji javnog bilježnika i za izvršioce oporuke imenuje svećenika Bartola župnika crkve sv. Pavla u selu Kobileglaviću, i Jakova Cavalarium Pridanovich iz Zadra. Ako umre u Zadru neka ga pokopaju u crkvi sv. Marije Svećeničke, a ako umre izvan Zadra neka ga pokopaju u crkvi sv. Mihovila u Trnovu. Jurju pokojnoga Antona, svojem duhovnom posinku ostavlja kuću u gradu Zadru i neka mu bude dok je živ a nakon smrti neka se preda svećeniku koji će govoriti jednu grigurevsku sv. Misu za ispokoj njegove duše. Svećeniku Ratku Bosniću ostavlja vinograd u Crnom, u području zvanom Pastošćak. Ostavlja jedan staroslavenski misal crkvi gdje će biti pokopan. Jedan svoj manji brevijar ostavlja đakonu Petru Bosniću, a jedan brevijar bolji ostavlja đakonu Cvitanu sinu Posarića iz Podvršja i neka se moli za pokoj njegove duše. Oporuku sastavio pred javnim bilježnikom u kancelariji bilježnika u prisutnosti svjedoka, magistrom Jakovom krojačem iz Dubrovnika, i magistrom Matejom Mladinović iz Splita i Franjom Perulić iz Banja.⁶

Godine 1462. svećenik Šimun Perković «de littera sclava archipresbiter Luche» posinjuje, adaptira duhovno svećenika Cvitana sina pokojnoga Ivana Pozarića iz Podvršja na području Nina. Cvitan obećaje vjernost, poslušnost i nakon smrti Šimuna arhipresbitera raspolaže sa svim materijalnim dobrima Šimunovim.⁷ Zanimljivo je jedino u ovom spisu nalazimo oznaku glagoljaš «de littera sclava» za svećenika arhipresbitera Šimuna Perkovića. Sigurno je i to da je arhipresbiter mogao postati samo onaj koji je završio ili barem nekoliko godina studirao pravo.⁸ A to je mogao najvjerojatnije negdje na području Mletačke republike ili Italije.

O svećeniku Ratku Bosniću imamo nešto arhivskih podataka, a isto tako i o Petru Bosniću. Međutim, čini mi se posebno vrijednim spomena Cvitan Pasarić, koji je još 1456. godine đak a

⁴ HAZd, SZN, Simon Damiani, sv. III, svešč. 13, 7. VIII. 1454.

⁵ HAZd, SZN, Nicolaus Benedicti, sv. I, svešč. 16. 6. II. 1455(56).

⁶ HAZd, SZN, Nicolaus Benedicti, sv. I, svešč. 17, 5. VII. 1456. “Idcirco venerabilis vir dominus presbiter Simon Percovich archipresbiter de Luca..... suos fideicomissarios et huius sui ultimi testamenti executors instituit et esse voluit venerabilem virum presbiterum Bartholomeum parochianum Sancti Pauli de Cobileglavich et Jacobum Caualarium Pridanovich de Jadra.. Item reliquit Georgio filio Antonij et filio spirituali ipsius testatoris unam suam domum positam Jadre in confinio Monasterii Sancte Marie monilium... Item reliquit presbitero Ratcho Bosnich unam suam vineam gongn. duorum cum dimidio positam in villa Cerno loco vocato Pastofchack.. Item reliquit suum Missale ille ecclesie in qua sepelietur. Item reliquit presbitero Nicolao primicerio Jadre et plebano Sancte Marie presbiterorum unum vitulum aut vitellam causa dilectionis. .. Item reliquit unum suum breviarum minorem Petro diacono Bosnich. Item reliquit Cuitano diacono filio Posarichi de Poduersie suum breviarium maiorem ut orent Deum pro anima sua.. Actum Jadre in domo mei notarii infrascripti presentibus magistro Jacobo de Ragusio aurifice magistro Georgio Verona sartore magistro Mateo Mladinovich de Spalato marinario et Francischu Perulich de Bagno civibus et habitatoribus Jadre testibus ad hoc vocatis specialiter et rogatis».

⁷ HAZd, SZN, Johannes de Calcina, sv. VI, svešč. 9, fol. 1, 13. IX. 1462. «Venerabilis vir dompnus prewsbiter Simon Perchovich de littera sclava Archipresbiter Luche nullo errore ductus sed sponte et ex certa scientia acceptavit et asumpsit presbiterum Cvitanum qd. Johannis Pozarich de Podversie districtus None de littera sclava ibi presentem volentem et consentientem in suum filium spiritualem cum pactis modis et conditionibus infrascriptis inter dictas partes positis et specificatis videlicet Dominus presbiter Simon Archipresbiter promisit et se obligavit dicto presbitero Cvitanu ipsum toto tempore quo vivet penes se et in eius familia habere tenere alere vestire calciare ac paterno affectu uti proprium filium diligere honorare tenere et bene tractare et a se non expelere.. Ex altera vero partes dictus presbiter Cvitanus promisit et se obligavit cum dicto presbitero Simone toto tempore quo secum et ad eius obedientiam et preceptum continue esse stare.. in omnibus obedire et in aliud non offendere .. ipsum diligere honorare ...».

⁸ VINCENZO BO, *Storia della parrocchia*, Vol. III, Rim, 1991, str. 172ss.

kasnije ga nalazimo kao svećenika koji služi u crkvi sv. Mihovila u Trnovu, i još dosta dugo vremena nakon smrti Šimuna Perkovića.

Zadnji spomen o svećeniku Šimunu Perkoviću nalazimo 26. lipnja 1467. godine kada kao arhipresbiter cijele ninske biskupije daje svoje zemlje, kuće, vinograde i knjige kao i sve drugo što posjeduje, pokretna i nepokretna dobra, svećeniku Cvitanu Pasariću svojem predragom duhovnom posinku i to mu daje bez ikakve nadoknade.⁹ Godinu dana kasnije Luka je stradala u turskom naletu kako nam bilježi nepoznati kroničar na pašmanskom brevijaru: «Let gospodnih 1468. kada porobiše Turci Luku miseca sektebra na dan 9».¹⁰

Nadsvećenik Šimun Perković, dugo vremena je vršio službu nadsvećenika jednog dijela biskupije ninske da bi u zadnjim godinama života bio nadsvećenik cijele ninske biskupije. Posjedovao je prilično veliko imanje. Ubirao je prihode iz svojega beneficija u župniji Lučkoj. Vrijedno je naglasiti da je kao crkveni prelat poznavao latinski, služio se staroslavenskim u svetim obredima i pokazao nesebičnu ljubav prema mladim žaknima i brinuo se za dobro svoje nadarbine, kako ćemo vidjeti i u slučaju njegova nasljednika župnika u Trnovu, svećenika Cvitana Posarića, kojega je sam izabrao i imenovao župnikom, a vjerojatno uz druge svećenike i spremao na svećeničko zvanje.

Ruralni arhipresbiterat u Luci sigurno je stara institucija u ninskoj biskupiji. Poznato je da je jedan arhiprezbiterat ninske biskupije nalazio se za područje Like neko vrijeme kod crkve sv. Ivana a neko vrijeme kod sv. Petra u Lici. Vrlo malo dokumenata sačuvalo se o arhiprezbiteratima kao takovima pa je teško i nešto više reći o njihovoj ulozi. Arhipresbiter Lučki bio je dugo vremenaiza Šimuna Perkovića bio arhiprezbiter Grgo Radovinich. On je držao beneficij arhiprezbiterata lučkoga trideset godina kako sam veli u jednom spisu godine 1497. godine. Naime svećenik Grgo Radovinić arhipresbiter «Lucke» u Zadru 24. kolovoza 1497. protestira pred svećenikom Mihovilom Radinićem, ujedno arhipresbiterom i generalnim vikarom ninskoga biskupa i javnim bilježnikom Petrom de Pago u Zadru i veli da je prethodnog dana dobio neki dopis od svećenika Jerolima Vidulića, bilježnika i kancelara ninskoga biskupa, gdje piše neka se izvoli vratiti i nastaniti u Trnovu kod crkve sv. Mihovila gdje je mjesto njegova arhiprezbiterata. A on na to odgovara da nije dužan boraviti u mjestu arhiprezbiterata jer to je samo titul njegove službe a nije i beneficij. On ubire desetine dio prihoda sa cijelog područja ninske biskupije. K tomu on tu službu vrši već trideset godina. U Trnovu nema gdje stanovati a i njegovi predčasnici su stanovali u Ninu od pamтивjeka. Poziva se na papu jer je s time teško povrijedjen.¹¹

I prema ovom doznajemo da je jedan bio imenovan arhipresbiterom a službu župnika je vršio drugi svećenik. Nije rijetkost u to vrijeme da su i biskupi, imenovani biskupima određene biskupije, boravili u drugom dijelu svijeta a njihovu službu vršili generalni vikari ili od njih imenovani prelati. Od naslova službe ubirali su i primali nekada iobilne prihode, a da nisu vršili određenu službu za koju je postojao određeni beneficij.

U popisu ninskih i Zadarskih glagoljaša u srednjem vijeku Vladislav Cvitanović ubraja i glagoljaša svećenika Šimuna Perkovića i stavlja ga kao svećenika i javnog bilježnika u Luku na

⁹ HAZd, SZN, Georgirus de Bosco, sv. I, svešč. 2, 26. VI. 1467. “Presbiter Simon Percovich de villa Ternovo districtus Novigradi archipresbiter totius dioceses nonensis... in perpetuum dedit tradidit et donavit venerabili viro presbitero Cviatno Posarich suo dilectissimo filio adoptivo ibidem presente recipienti et acceptanti per se suosque heredibus et successoribus omnia et singula bona sua terras domos vineas et libros et quaecumque alia bona sua mobilia et stabilia.. excepta una domo positam ad campum prope ecclesiam Sti Georgij..”.

¹⁰ VJEKOSLAV ŠTEFANIĆ *Glagoljski rukopisi Jugoslavenske Akademije*, sv. I, Zagreb, 1969.

¹¹ DAZd, SZN, Johannes Philippus Raymondus, sv. I, svešč. 1, 24. VIII. 1497. “.. tanto tempore quod non extata memoria... ubi dicitur esse titulus officii mei non beneficium....”. Na početku listopada godine 1497. došao je svećenik Grgo Radovinich arhipresbiter Luche u Zadar I dobiva odgovor nema biskupa u gradu otisao je u vizitaciju “Bagi seu Scrisse in visita..”. DAZd, SZN, Johannes Philippus Raymondus, sv. I, svešč. 1, 2. X. 1497.

Dugom otoku.¹² Mislim da će točnije biti staviti ga među glagoljaše na kopnenom dijelu, Lučku županiju tj. arhipresbiterat, nego u Luku na Dugom otoku.

Crkvica sv. Andrije, zaselak Rudići, Ražanac

¹² VLADISLAV CVITANOVIC, Prilog poznavanju kulturne povijesti na Zadarskim otocima (glagoljica) u RADOVI Instituta JAZU u Zadru, sv. VI. – VII. Zagreb, 1960. str. 201-236. Radi točnosti i vjerodostojnosti ovde mi je navesti i sumnju koju izražava V. Cvitanović u taj podatak. Cijeli tekst kako ga donosi don Rozario Šutrin iz rukopisne ostavštine pokojnoga Vladislava Cvitanovića. U popisu svećenika Luke R. Šutrin donosi i ovo "U svojoj crkvenoj povijesti Zadra mons. C. Bianchi donosi da je Luka rodno mjesto Zadar. natpopa (arhipreta) Šimuna Perkovića, kojega se ime spominje u dokumentu iz 1459. (II. 72). Don V. Cvitanović iznosi mogućnost predjela nazvanog Luka na području povijesne Sidraške županije u trokutu Obrovac-Biograd-Nin. Svejedno, zanosno kliče: "Evo našeg patriota koji se u davnini svojom revnošću i sposobnošću domogao arcipreture u sijelu naše nadbiskupije" (rukopis o Luci, 8)". Don ROZARIO ŠUTRIN, *Svećenici Lučani i župnici Luke*, u ŽUPA LUKA na Dugom otoku, Zagreb, 1988, str.47-68.

IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA

R A Ž A N A C

Ražanac je selo u maloj luci na obali južnog dijela Velebitskog kanala, uz asfaltну cestu Posedarje – Pag. Udaljen je 24 km sjeveroistočno od Zadra. Pred mjestom «plove» tri niska i gola otočića. Stanovništvo se bavi pretežno pomorstvom, poljoprivredom i ribarstvom, a zadnjih desetljeća osobito turizmom.

Župa Ražanac se spominje već 1460. god. pod imenom Rasantium, Rasantum i Ražanac. Posvećena je Gospi od Ružarija. Sijelo je dekanata.

Prvi pisani spomen imena Ražanac potječe iz 1332. god. Nalazimo ga u popisu dobara zadarskog plemića Vućine Martinušića. Za obranu od Turaka Ražančani sagradiše 1507. utvrdu koju Turci 1570. god. porušiše i opljačkaše mjesto, no ono bi ponovno obnovljeno 1597. god. I u 17. st. je Ražanac trpio od turskih vojnih provala, ali se uspio odžati pod zapovjedništvom proslavljenih i opjevanih junaka Ilijе Smiljanića i Stojana Jankovića koji nanješe niz poraza Turčinu.

Ražanačka župa ima filijale: Krnezu, Joviće i Rtini.

Crkve

1. Župna crkva Gospe od Ružarija "od Luzarija" kako je Ražančani zovu. Prvotna crkva, podignuta u 16. st. bi porušena od Turaka 1646. Ponovno je podignuta 1682. god. i konačno 1983. temeljito obnovljena kao monumentalno kamo zdanje trokutasta zabata, sa sakristijom i pet drvenih baroknih oltara. Osim glavnog, svi ostali tada izgubiše prvotni oblik i pozlatu.

Gornji dio glavnog oltara

Glavni oltar sa svetohraništem veoma je raskošno uređen. U sredini ima kip Gospe od Ružarija s Djjetetom, bogato ukrašen zlatnim i srebrenim zavjetnim darovima. U gornjem dijelu oltara nalazi se skulptura krunjenja Bogorodice. S desne strane na kamenom oltaru je kip sv. Šimuna Bogonosca s natpisom: «Ražančani u Americi svome odvitniku 1904.». Kip je

tirolski rad, djelo Josefa Riffessera. S lijeve strane je oltar sv. Antuna Padovanskoga s kipom. Još su oltari Srca Isusova i Gospe Žalosne. U crkvi je grob ninskog biskupa Ivana Manole.

Glavni oltar u župnoj crkvi

2. Crkva sv. Andrije /”Jandrije”/, župna crkva srednjovjekovnog Ražanca, udaljena je 2 km od današnje župne crkve. Spominje se 1458. god. za župnika don Stjepana Novakovića. Obnovljena je 1997. Blagoslovio ju je nadbiskup zadarski Ivan Prendić, za župnika don Stjepana Vinka. Oko crkve staro ražanačko groblje. Stanovnici zaselaka Rudići i Garići slave sv. Andriju apostola kao svoga zaštitnika, na njegov blagdan 30. studenoga.

Kapelica Gospe od zdravlja

3. Crkvica Gospe od Zdravlja, sagrađena je 1680. god. u neposrednoj blizini župne crkve, blizu mora. Iznad ulaznih vrata ima latinski natpis s godinom gradnje za župnika don Zvane Petka.

Punta kapelica kod mjesnog groblja

K r n e z a

Krneza ima crkvu Gospu od sniga, udaljenu pet kilometara od Ražanca. Nalazi se zajedno s grobljem u polju između Ljubačkih stanova i Ljubča. Ona je zajedničko središte Krneze i Podvršja a ražanački župnik dolazi slaviti misu svake prve nedjelje u mjesecu. U crkvi su ugrađeni dijelovi starohrvatske oltarne ornamentike iz 9.-10. st. Imala kvadratnu apsidu. Tijekom 1996. crkva je iz temelja obnovljena. Samo selo je raštrkanog tipa. U zadnje vrijeme stanovništvo odlazi u grad, te je djece sve manje. Učenici pohađaju školu «Juraj Baraković» u Ražancu.

Gospa od sniga, Krneza

J o v i c i

Mjesto se nalazi uz cestu Posedarje – Pag. U Jovićima je crkvica **sv. Marije Magdalene** iz 13. – 14. st. Nalazi se u polju kod Jovića, oko 8 km jugoistočno od Ražanca. Ispod ulaznih vrata ima ugrađen kameni grb bribirskih knezova Šubića. Za turskih provala bila je porušena, a obnovljena je tek 1893. i potom 1930. god. za župnika don Šime Meštrovića. Turski zločini još se spominju u narodnoj pjesmi: «Kada Turci Kotar porobiše,/ svete Mande crkvu razoriše. / Iz kaleža rujno vino piše,/ a paramentim konje okitiše» /D. Dušević, Iz povijesti župe Ražanac, 1998. str. 16./. U apsidi vidi se kameni oltar i kip svetičin. Na pročelju zvonik-preslica sa malim zvonom.

Oltar u crkvi u Jovićima

Još se u Jovićima nalazi nova crkva **sv. Nikole Tavelića**. Na mjestu kapelice iz 1970. god. izgrađena je 1982. god. nova, veća, jednobrodna crkva za župnika don Ante Erstića. Uz nju je i groblje. Ima sakristiju i glavni oltar s drvenim triptihom: sv. N. Tavelić, Gospa Lurdska i Uskrsnuće. Drveno svetohraniste, kamena škropionica i pokraj crkve omanji zvonik sa dva zvona.

R t i n a

Rtina je raštrkano mjesto koje se nalazi položeno po vrhu velikog rta (otuda "Rtina") prema otoku Pagu (Paški most). Ima crkvu **sv. Šimuna**, proroka i Bogoprimaloca. Prva crkva je bila podignuta u 19. st. God. 1962. za jugokomunističkog režima je srušena. Ponovno je izgrađena i svećano ju je blagoslovio 24. lipnja 1990. nadbiskup zadarski Marijan Oblak za župnika don Ante Erstića. Uz nju je i groblje. Crkva je jednobrodno zdanje s malom sakristijom. Glavni oltar je drveni s kipom sv. Šime, Srca Isusova i Majke Božje. Ima svetohranište i škropionicu. U nedjelju 21. lipnja 1992. nadbiskup Ivan Prenda blagoslovio je novo groblje pokraj crkve sv.

Šime, a 1. lipnja 2000. dva nova zvona. Pokraj crkve je novosagrađeni zvonik, podigbut za župnika don Stjepana Vinka.

Crkva sv. Šime u Rtini

Ražanačka zvona

Na vrhu crkvenog pročelja župna je crkva imala veliki romanički kameni zvonik s preslicom. Međutim, orkanska bura koja zna često divljati u Ražancu, srušila je 1914. god. taj zvonik sa dva zvona. Župljeni su potom zvona privremeno postavili s desne strane crkvenih ulaznih vratiju, u oveću preslicu u zidu.

God. 1938. župnik don Romano Lukin uz suradnju župljana nabavio je tri nova brončana zvona koja danas više pokraj župne crkve. Prozvonila su prvi put 10. veljače 1939. i do danas pozivaju svojim ugodnim glasom župljane u Božju blizinu.

Veliko zvono ima promjera 92 cm. Veliki natpis: U ČAST I SLAVU GOSPE OD RUŽARIJA, MAJKE ZAŠTITNICE ŽUPE RAŽANAC. OVA ZVONA P. 1938. Na donjem rubu: PREMIATA FONDERIA DE POLI VITTORIO VENETO /ITALIA/. Ukrasi: od lišća, vitica loze i grožđa. Likovi: Gospa od Ružarija, sv. Ivan Krstitelj, sv. Petar i Pavao, Srce Isusovo i svetica ruža – sv. Terezija M. Isusa.

Srednje zvono ima promjer 82 cm. Natpis: Pokrovitelju sv. Andriji ap. – 1938. Natpis ljevaonice, kao i na gornjem: PREMIATA FONDERIA DE POLI... Zvono je ukrašeno lozom i vijencima, kao i likovima anđela. Likovi: Raspeti s majkom Marijom i sv. Ivanom, Gospa na prijestolju, av. Andrija ap.

Malo zvono ima promjer 78 cm. Natpis: ŽRTVOM I NASTOJANJEM ŽUPNIKA DON ROMANA LUKIN NA UTJEHU MRTVIMA, VESELJE ŽIVIMA. OVO ZVONO NABAŠIŠE RAŽANČANI – 1938. GOD. Na donjem rubu: SALIO KVIRIN LEBIŠ, ZAGREB GOD. 1938. Ukrasi: vijenac od loze. Likovi: Krist kralj sa žezlom, sv. Franjo Asiški i sv. Terezija Avilska.

Crkvica Gospe od Zdravlja ima na pročelju maleni kameni zvonik-preslicu s jednim zvonom, promjera 20 cm. Ono nema ni natpisa ni ukrasa.

Crkva sv. Marije Magdalene, u polju kod Jovića, obnovljena 1930. god. Iznad ulaznih vrata na pročelju ima zvonik-preslicu s jednim zvonom, priomjera 29 cm. Zvono nema natpisa ni ukrasa.

Crkva sv. Nikole Tavelića u Jovićima. Uz nju je nizak zvonik i u njemu dva zvona:

Veliko ima promjer 71 cm. Natpis: BOGU NA SLAVU. SV. NIKOLA TAVELIĆU ZAŠTITNIKU NA ČAST. VJERNICI JOVIĆA ZA VRIJEME ŽUPNIKA ANTE ERSTIĆA. GUSS GRASSMAYER INNSBRUCK 1989. U medaljonu lik sv. Nikole Tavelića i grb ljevaonice. Zanimljive su ušice zvona s četiri grba.

Malo zvono ima 60 cm promjera. Natpis: BOGU NA SLAVU. GOSPI OD LURDA, ZAVJETNICI, NA HVALU. VJERNICI JOVIĆA ZA ŽUPNIKA ANTE ERSTIĆA. GUSS GRASSMAYER INNSBRUCK 1989. Ukrasi: u medaljonu lik Gospe Lurdske s Bernardicom.

Crkva sv. Andrije u Rudićima. Na pročelju iznad ulaznih vrata na kamenom zvoniku-preslici ima jedno zvono promjera 39 cm. Na zvonu se ne vidi nikakav ukras ni natpis.

Crkva Gospe od Sniga u Krnezi. Na pročelju ima iznad ulaznih vrat betonski zvonik-preslicu s jednim zvonom, promjera 50 cm., bez natpisa i ukrasa.

Crkva sv. Šimuna u Rtini. Istočno od crkve diže se novi zvonik sa dva zvona:

Veliko je teško 230 kg. Ton DO. Promjer 73,6 cm. Natpis: DAR OBITELJI MILAN MILETIĆ – BASIN – CRKVI SV. ŠIME, RTINA, GODINE GOSPODNE 1997. SALIO JOSIP TRŽEC U ZAGREBU 1997. Likovi: Zavjetni križ, lik sv. Šime. Gornji rub krasi hrvatski pleter.

Malo zvono. Teško 137 kg. Ton MI. Promjer 61,2 cm. Natpis: DAR OBITELJI ISELJENIKA IZ AMERIKE I PUČANSTVA RTINE. GODINE GOSPODNE 1997. SALI JOSIP TRŽEC U ZAGREBU 1997. Ukrasi: Golubica s maslinovom grančicom, Marija s mrtvim Kristom, Srce Marijino. Gornji rub ukrašen hrvatskim pleterom.

Na pročelju crkve visi maleno zvono promjera 17,5 cm. Bez ikakva ukrasa i natpisa.

Glagoljica

Župni arhiv u Ražancu ne posjeduje nijedan glagoljski kodeks ni maticu, slično kao i brojne druge župe u Ravnim Kotarima. To je posljedica stoljetnih haračenja i okupacije tuđinskih vlasti na tom području. Koliko je poznato, župa je do danas dala od 16. st. ukupno 54 svećenika glagoljaša. To doznajemo iz rukopisnog rada don Vladislava Cvitanovića «Pabirci iz prošlosti župe Ražanac», kao i iz njegove studije «Prilozi poznavanju kulturne povijesti na zadarskom području» /glagoljica/, Zadar, 1938.

Među ražanačkim glagoljašima ističe se kanonik i pjesnik Juraj Baraković, rođen 1548. u Plemićima, zaseoku Ražanca, u današnjoj Rtini.

Zanimljiv je Godar župe Ražanac koji potječe iz 1662. godine. Prepisao ga je polovicom 19. st. župnik don Nikola Sučić. U njemu su upisana i tri ninska biskupa. I mnoga, danas nama nepoznata muška i ženska imena.

Nešto je do danas ostalo o glagoljaškog pjevanja. Župnik don Vladislav Cvitanović je između dva rata prenio u Ražanac tzv. "Silbinsku misu" koja se na staroslavenskom pjevala (napjevom još i danas živi u mnogim župama) na našim otocima a koja je vrlo slična Missi apostolorum koja se nekada pjevala u zadarskoj katedrali. Danas se u Ražancu više ne čuje.

Iskopine «dvojne» bazilike u Podvršju

Statistika

Godine 1527. živjelo je u Ražancu samo 85 duša /Š. Ljubić/. Apostolski vizitator Priuli zabilježio je 1603. god. 150 duša. God. 1843. – 746 st. i Krneza 138. God. 1873. – 861 duša i Krneza 94 kuće. God. 1879. – 891 /Bianchi/, God. 1900. s Krnezom 1241 duša. God. 1911. kuća 219, duša 1611 s Krnezom, Rtinom i Podvršjem /Šematizam/. God. 1928. broji 1838 duša i 263 kuće, prema Status pers. Šibenske biskupije 1928. str. 116. God. 1939. ima 2416 + 96 odsutnih /Draganović, Sarajevo str. 263/. God. 1974. prema Draganovićevu Šem., Zgb. 1975. 2802 st. God. 1981. – 2036 st. God. 1991. – 2376 st. Danas oko 2000 stanovnika.

Samostan č. sestara Klanjateljica Krvi Kristove.

Tri časne Družbe Klanjateljica Krvi Kristove došle su u Ražanac 1. studenoga 1939. god. posredstvom šibenskog biskupa i apost. administratora dr. Jeronima Milet. Smještene su u kuću Ante i Grgice Tomljanović. Zbog dotrajalosti te kuće časne su 1983. god. sazidale u dvorištu novu kuću po nacrtu ing. Tomislava Paleke. Blagoslovio ju je 23. listopada 1983. nadbiskup zadarski Marijan Oblak.

Župnici 20. stoljeća

1. Don Šime Meštrović, iz Paga	1896. – 1915.
2. Don Joso Crljenko, iz Paga	1915. – 1916.
3. Don Miho Fabijanić, iz Paga	1916. – 1917.
4. Don Tome Šešelja, iz Zaglava	1917. – 1918.
5. Don Vinko Rasol, iz Sali	1919. – 1934.
6. Don Vladislav Cvitanović, iz Velog Iža	1934. – 1937.
7. Don Romano Lukin, iz Malog Iža	1937. – 1942.
8. Don Božo Mađarić, iz Pašmana	1943.
9. Don Ivan Pedišić, iz Pašmana	1943. – 1945.
10. Don Jure Meštrović, iz Paga	1945. – 1981.
11. Don Ante Erstić, iz Medviđe	1981. – 1996.
12. Don Stjepan Vinko, iz Štrukocva	1996. – 2003.
13. Don Damir Juričin, iz Pakoštana	2003. –

*Divno si čudo stvorila, krunicu kad si dala,
Nebo i zemlja pjevaju: bila ti čast i hvala!*

Kraljice krunice, moli za nas!
Kraljice krunice, budi nam spas!

Rozario Šutrin

Sv. Andrija

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

PRODAJNA IZLOŽBA KREATIVNO KARITATIVNE KATOLIČKE UDRUGE 'SLAVUJA'

Prodajna izložba Kreativno karitativne katoličke udruge 'Slavuja' iz župe Uznesenja BDM u Pagu otvorena je u prostoru 'Arsenala' u Zadru u utorak 1. kolovoza. Prikupljena sredstva od radova koji će u Arsenalu biti izloženi do 16. kolovoza, namijenjena su različitim vrstama potreba koje 'Slavuja' pomaže: obitelji s brojnom djecom, studenti, siromašni, Misije u Africi i ostalo. "Učinimo danas nešto lijepo za Boga i čovjeka" geslo je te Udruge koja sedam godina kreativne sposobnosti svojih župljana, dječe i odrasle dobi, ulaže u stvaranje radova čijom se prodajom pomažu sve vrste karitativnih potreba u paškoj župi, a i šire, u cijeloj zadarskoj nadbiskupiji. Nazočne su pozdravili domaći sin don Dario Tičić i paški nadžupnik don Srećko Frka Petešić, koji je predstavio rad 'Slavuje', čije ime znači ljekovitu biljku kadulju na Pagu. Svečanost je uzveličao nastup zbora nadžupe Pag pod vodstvom s. Miljenke Biošić i Anthony Buljanovića. Izloženi su akvareli na svili, zlatovezi, crteži na staklu, paška čipka na keramici, stoljnaci s aplikacijom paške čipke. "Kad se ujedine spontanost, mašta i kršćanska osjetljivost za potrebne, nastaje najljepša čipka - čipka ljubavi" rekao je u prigodi otvaranja Izložbe akademski slikar iz Zagreba Zvonimir Šepat.

Svatko od posjetitelja Izložbe bio je darovan paškom soli. Odaziv svih koji su u dobrotvorne svrhe kupovali radove iznenadio je i samu voditeljicu udruge 'Slavuja', s. Miljenku Biošić: "Zadrami su uvijek široka srca i prepoznaju što je za Boga i čovjeka", rekla je. Stalni postav Slavujinih radova izložen je u Pagu u prostoru na trgu kod zborne crkve. "Onaj tko podržava 'Slavuju' neka bude siguran da daje u pravom trenutku i za pravu svrhu, pomoći najpotrebnijima" rekao je nadžupnik Petešić.

POSVETA CRKVE I BLAGOSLOV SAMOSTANA U KARINU

Svjesni prošlosti, zagledani u budućnost - tim stavom vođeni redovnici Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja i Vlada RH u Karinu iz ruševina su podigli dom šest stoljeća duge redovničke prisutnosti u zadarkom zaleđu. To je mjesto proslave Boga i izgradnje čovjeka nakon osmogodišnje obnove zasjalo u izvornoj ljepoti u srijedu 2. kolovoza, na blagdan Gospe od Andela, kad je zadarski nadbiskup Ivan Prenda u Karinu posvetio crkvu Uznesenja BDM, a provincijal fra Željko Tolić blagoslovio samostan Bezgrešnog začeća BDM, najstariji samostan Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja, u kojoj su rasli istaknuti Hrvati, poput Andrije Kačića Miošića. Samostan je velebno djelo za provinciju, franjevački red, mjesnu Crkvu i domovinu i posvećen je trud i napor mnogih da se obnovi mjesto u kojem

su franjevci djelovali duhovno, kulturno, pastoralno, društveno, a kad su okolnosti diktirale i politički, rekao je provincial Tolić.

Da bi uskrslo, svako dobro djelo mora proći kalvariju. I ovo je djelo imalo svoju kalvariju, rekao je fra Šime Samac, generalni definitor Reda Manje braće, nazivajući karinski samostanski kompleks iz 15. st. oazom za ljude vjere i ljude dobrih namjera. No, ta je oaza bila žrtva i zlonamernika, okupacijom paravojnih jedinica tzv. SAO Krajine u kolovozu 1991. g., kad su iz njega protjerani i redovnici. Kao čin odmazde za oslobođilačku akciju HV-a "Maslenica", srbijanski ga je agresor, uz gospodarske objekte i fratarsku grobnicu, opljačkao, minirao i gotovo u cijelosti srušio 1993. g. Pri čišćenju ruševina u djelomice očuvanom istočnom krilu pronađeno je sedam neeksplođiranih velikih mina za razaranje avionskih pista. Ciljem neprijateljske mržnje bio je i 1971. god, kad su na blagdan Gospe od Andjela jugokomunističke vlasti i srpski civili napali mirno mnoštvo pred samostanom, te rastjerali hodočasnike premašivanjem i uhićenjem. Taj je samostan još jedan pokazatelj kako pastiri Crkve ostaju uz puk u specifičnim vjerskim i društvenim odnosima. Karinski samostan slika je cjelokupne hrvatske povijesti opstankom kroz sva doba: mletačko, ugarsko, osmanlijsko, napoleonsko, austrijsko, mučna vremena Jugoslavija, ratove i porača, razaranja i obnove. Na to je ukazao provincial Tolić, rekavši da su franjevci od iskona na kamenu, ljudima umornima od kamena, bili duhovnici, tješitelji i pjesnici, savjetnici i tribuni, nalazeći svoj identitet čovjeka i fratra.

Tijekom Domovinskog rata Provincija je pretrpjela veliku materijalnu štetu, rušenjem 105 njenih objekata na okupiranom području. No, poslije rušenja, dolazi vrijeme građenja, rekao je mons. Prenda, nazivajući taj dan posvete crkve slavlјem pobjede ljubavi. "A gdje ljubav pobjeđuje, nitko nije ponižen. Kada ljubav nastupa, vraća se život" rekao je. Nekad izgnani Karin sad nastanjuje oko 800 doseljenih prognanika uglavnom iz BiH, no ima Hrvata i iz Vojvodine, Srijema, Bačke i Banata, te je mons. Prenda 2000. g. utemeljio i novu župu Karin. "Nitko ne može opisati radost povratka tko nije osjetio nesreću progona. Radost povratka u slobodi i nadu u obnovu učinio je stvarnim" rekao je nadbiskup, pozivajući vjernike da budu dostojni povjerenja Božjeg i divne zadaće u kojoj se ujedinjuju ljubav prema Bogu i čovjeku. U osmom desetljeću 17. st. u Karinu se susreću katolici i pravoslavni vjernici, u

dugom razdoblju suživota sve do naših dana. Povijesna zbivanja naših dana nose nove oznake. "Želim da župa sv. Terezije i franjevački samostan budu mjesto susretanja i čvrsti oslonac života za katoličke vjernike i jednako čvrsti oslonac suživota katoličkih i pravoslavnih vjernika. U naravi je franjevačke karizme ljubav prema čovjeku kao slici Božjoj bez razlike na rasnu, nacionalnu ili vjersku pripadnost. Uljudnost, gostoprимstvo, osjećaj za potrebne s jedne i kršćanski humanizam utemeljen na Evandelju s druge strane, jamstvo su franjevačkog doprinosa svekolikom životu ovog dijela Zadarske nadbiskupije i hrvatske domovine" poručio je nadbiskup Prenda. U Karinu se na slavlju okupilo mnoštvo iz domovine, od Zrmanje do Neretve, od Zagreba do Dubrovnika. Pjevanje je predvodio mješoviti zbor crkve Gospe od Zdravlja iz Splita pod ravnanjem fra Stipice Grgata i u orguljaškoj pratnji s. Zorislave Radić. Sudjelovalo je više tisuća vjernika, gospičko-senjski biskup Mile Bogović, brojni svećenici i redovnici iz cijele Hrvatske i Hrvatske inozemne pastve. Sve je Pismom pozdravio i generalni ministar Reda Manje braće iz Rima Jose Rodriguez Carballo. "Samostan je u više navrata doživio razaranja i nasilje svake vrste, ali nikad nije dopustio da mržnja pobijedi mir i dobro. Kroz povijest je uvijek izarivao ljubav prema ljudima i njihovim potrebama. I to novo zdanje pobjeda je dobrote ljudi i vjere onih koji vjeruju u providnost i budućnost" napisao je franjevački poglavnik, rekavši da, dok se slavi 800 godina utemeljenja franjevačkog reda, novčana pomoć hrvatske države u obnovi samostana doživjava se kao zahvala za sve dobro što su franjevci učinili u proteklih osam stoljeća, obogaćujući kulturnu baštinu hrvatskog naroda, dijelići s pukom njihov usud.

Samostan je obnovljen sredstvima Ministarstva kulture i Ministarstva mora, turizma, prometa i razvijnika, te su slavlju nazočili ministri Božo Biškupić i Božidar Kalmeta, predsjednik Hrvatskog Sabora Vladimir Šeks i predstavnici državnih i županijskih političkih i kulturnih institucija. U ime predsjednika Vlade RH, nazočne je pozdravio ministar Božo Biškupić, nazivajući taj dan svjedočanstvom upornosti i ljubavi hrvatskog čovjeka koji je ruševine pretvorio u divno zdanje. "To mjesto 570 godina zrači duhovnošću, a bilo je sjedište redovničke zajednice, učilište mladih i izvorište mnogih naših zaslužnih muževa. No, ako su nam ratna razaranja bila zla kob, obnova nam postade dobrotom" rekao je mr. Biškupić. Hrvatska je država u 13-stoljetnom kontinuitetu prihvaćala kulturno nasljeđe nadograđujući ga vlastitim stvaralaštvom, stvarajući svoju kompleksnu kulturnu baštinu kao dio svjetske. "U svom milenijskom trajanju to je svjedočanstvo nenadmašnih nadahnuća naših žitelja i graditelja da svoje okruženje učine korisnim, sigurnijim, boljim i ljepšim. Obnovom samostana osigurali smo trajnu duhovnu i fizičku prisutnost franjevaca kao poticajnog čimbenika svima nama koji prihvatismo trajnu brigu očuvanja kulturne baštine" rekao je mr. Biškupić, smatrajući da nam to bogatstvo spomeničkih dobara duhovnog, religioznog i nacionalnog određenja otvara i nove mogućnosti razvoja, a na svima nama je da to i shvatimo.

Samostan se nalazi u slikovitom krajoliku na uviru rijeke Karišnice i uz Karinsko more. Provincijal Tolić je poželio da se odatile i dalje širi ugodni, kulturni i duhovni miomiris mira i dobra na slavu Boga, čast Crkve i ponos hrvatskog naroda. Među brojnim, zahvalio je i gvardijanima samostana fra Mladenu Kovačeviću i Frani Samodolu. "Njih su dvojica, kao na straži, od početka bili tu. Ali i ta samoća, ta straža i bdijenje imali su poruku: travu ēemo jesti, Karišnicu piti, ali ovdje ostajemo. Mi smo u hrvatskoj zemlji i ovo je naš dom" rekao je provincijal Tolić.

Projekt obnove samostana izradilo je poduzeće 'Atrij' iz Zadra a glavni izvođač svih radova, u suradnji s kooperantima je "Ibis 92", Zadar. Konzervatorski nadzor provodio je zadarski Konzervatorski odjel Ministarstva kulture, a začetnik koncepcije obnove i voditelj svih radova je prof. Miljenko Domijan, glavni konzervator u Upravi za zaštitu kulturne baštine Ministarstva RH.

DAN DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI

Na Dan domovinske zahvalnosti u subotu 5. kolovoza zadarski nadbiskup Ivan Prenda predvodio je misno slavlje u katedrali sv. Stošije u Zadru. Imamo Bogu za što zahvaljivati, naše i sljedeća pokoljenja. Dan pobjede i domovinske zahvalnosti upisani su zlatnim slovima u naš povijesni hod, rekao je nadbiskup, u zahvalnosti za hrvatske branitelje i pozivajući na molitvu za njih.

"Misliti Domovinu jest misliti njenu povijest, jezik, kulturu, njene prostore, vjeru i vrijednosti. Sve to, zajednički uzeto, znači gajiti prema Domovini i državi integralnu ljubav" rekao je mons. Prenda, istaknuvši da je rodoljubna tradicija Hrvatske označena čovječnošću.

Na prijelomnici novije europske povijesti, zbacivanjem ideološkog jednoumlja, svatko je shvatio da se sloboda i čovječnost ne mogu živjeti bez priznanja ljudskih prava našem narodu koji je žarko želio slobodu, samostalnost i suverenost u slobodnoj državi, rekao je nadbiskup. "To je postignuto neviđenim konsenzusom u našoj povijesti. Zato to dostignuće ima veliku vrijednost i vidimo ga kao dar Božji i plod velikog žrtvenog uloga mnogih, posebno naših sinova i kćeri koji su svoje živote uložili u naš hod prema budućnosti" rekao je mons. Prenda. Ukazao je i na to da se sad pred svima postavlja novi zadatak materijalne obnove i izgradnje porušenog, ali i zadatak izgradnje sustava duhovnih i moralnih vrijednosti koji može nositi društvo u tranziciji ka izgrađenom društvu. "Naša sadašnjost poprima neke oblike dramatičnosti. S jedne strane, vidljiva je čežnja za eliminacijom siromaštva, prodorom u svijet napretka i materijalne sigurnosti. No, vidimo i zbunjenost i zbrku kad se postavlja pitanje kojim putem poći k društvu blagostanja. Ponekad izgleda da je mjerilo svega - čovjek, osoba, potisnut u pozadinu, a u prvi plan izranjavaju isključivo materijalna dobra, često pod svaku cijenu" upozorio je mons. Prenda. Istaknuo je da čovjek koji biblijski misli mora isticati da nema apsolutnih vrijednosti, osim Boga i čovjeka, samo je to svetinja. "Narod nam je svetinja jer je zajedništvo osoba. Nacija se kao vrijednost ne uzdiže iznad čovjeka, nego ona upravo čovjeka uzdiže. Svaka osoba ima se pravo žrtvovati i mnoge su se osobe žrtvovale s čudesno velikom ljubavlju, ali nitko nema pravo žrtvovati osobu u ime bilo kakvih materijalnih probitaka. To su temeljne istine koje je Katolička Crkva u Hrvata jasno razvila i navještala minulih desetljeća u teškim prilikama. U novoj stvarnosti naše slobode potrebno nam je neprestano vraćati se tim načelima, kako ne bismo izgradnju Domovine vodili krivim stazama" rekao je nadbiskup Prenda.

Poručio je da Crkva želi služiti svome hrvatskom narodu duhovnim vrednotama i materijalnim sredstvima, ali i svim ljudima koji su njeno bogatstvo, "živeći njegova kalvarijska i uskrsna jutra". Želi doprinijeti njegovu rastu navještajući i podržavajući evanđeoske vrednote što je i pokazala u dugoj zajedničkoj povijesti iskušenja i patnji. "Zato se moraju na duhovnim susretima vjere, u mnogim prigodama skupnih slavlja, čuti riječi nade i ohrarenja koje prožimaju čovjekov put" rekao je mons. Prenda, citirajući ulomak iz Pavlova

Hvalospjeva ljubavi. "Po konkretnoj ljubavi za čovjeka, narod, domovinu, Bog će suditi svakog čovjeka. Sve ljudsko prolazi, slava i imetak, a ljubav ne prolazi. Ona ostaje pred Bogom i pred ljudima" rekao je nadbiskup. Istaknuo je i prispopobu o pšeničnom zrnu. "Taj zakon ulaganja i umiranja jest božanski zakon i povijest ne poznaje nijedan drugi put koji bi potvrdio tu istinu svakog ljudskog života. To nam je bitno shvatiti pred najezdom neodgovornosti i filozofijom uspješnosti pod svaku cijenu" poručio je mons. Prenda, zaključivši u propovijedi: "Dok zahvaljujemo Bogu za obranjeni dom i Domovinu, za vraćeno dostojanstvo narodu, molimo ga da žrtveni doprinos naše braće i sestara blagoslovi za napredak živih, a njima udijeli mjesto u zajedništvu sa spašenima na nebu".

LJETOVANJE SJEMENIŠTARACA

Sjemeništarci Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' iz Zadra proveli su duhovno-rekreativni ljetni tjedan od 31. srpnja do 6. kolovoza u župi sv. Kuzme i Damjana u Banju na otoku Pašmanu, u zajedništvu s rektorom Sjemeništa don Marinkom Duvnjakom, duhovnikom Stanislavom Wielinskim i prefektom don Darijom Matakom. Sadržaj tradicionalnog ljetnog okupljanja sjemeništaraca svakog dana činile su zajednička molitva Časoslova, slavljenje mise te posjećivanje otočkih znamenitosti. Između ostalog, hodočastili su Gospinoj crkvi na brdu Bokolje i posjetili benediktince na pašmanskoj uzvisini na Čokovcu.

U četvrtak 3. kolovoza posjetili su ih i predstavnici poljske katoličke udruge "Kršćanska škola pod jedrima" koja već nekoliko godina ljeti boravi na Velom Ižu i podučava zainteresirane jederenju. U Banj su stigli s jedrilicom 'Jutarnja straža' koja se tako zove prema riječima kojima je papa Ivan Pavao II. nazvao mlade, kad ih je pozvao da budu jutarnja straža. Polaznici te škole poučili su sjemeništarce osnovama jederenja te su proveli taj dan s njima na morskoj pučini. Svladane osnove znanja o jedrenju sjemeništarci su pokazali podizanjem tri jedra. Bio je to za njih velik i jedinstven doživljaj.

Zadnjeg dana njihovog boravka u Banju, u nedjelju 6. kolovoza, posjetio ih je zadarski nadbiskup Ivan Prenda te su u zajedništvu s banjskom župnom zajednicom u župnoj crkvi slavili misu. Misno slavlje predvodio je mons. Prenda. Ohrabrio je sjemeništarce na njihovom putu prema svećenistvu, a župljanim zahvalio na gostoprimstvu i iskazanim dobročinstvima prema sjemeništarcima za vrijeme njihovog boravka u Banju.

SUSRET NADBISKUPA PRENDE I PREDSJEDNIKA HSS-A

Zadarski nadbiskup Ivan Prenda primio je u ponедjeljak 7. kolovoza u Nadbiskupskom ordinarijatu u Zadru u posjet predsjedniku HSS-a i župana Koprivničko-križevačke županije Josip Frišćića. Gospodin Frišćić je želio nadbiskupa upoznati sa sadržajem za koji se ta hrvatska politička stranka zalaže pri ulasku Hrvatske u Europsku uniju.

Govoreći o nastojanjima HSS-a za koja se zalažu u pripremi hrvatskih zakona pred ulazak u Europsku uniju, u izlaganju nadbiskupu Prendi predsjednik Frišćić naglasak je stavio na stavove koje njegova stranka zastupa glede dobara mora, hrvatskih šuma i zemljista, stavke koje su pritom važne u usklađivanju hrvatskih sa europskim zakonima. Frišćić smatra da Hrvatska ne treba žuriti s ulaskom u tu zajednicu, važnija je priprema kvalitetnog sadržaja. "Hrvatski su biskupi za ulazak Hrvatske u Uniju temeljem vjerskih, povijesnih, kulturnih i geografskih razloga. Mi pripadamo europskom krugu i mjesto nam je u toj zajednici" rekao je nadbiskup Prenda predsjedniku HSS-a. "Podržavamo taj put i nastojanje da se i na taj način Hrvatska nađe u ravnopravnom položaju kad raspravlja o svojim potrebama i svom položaju unutar Europe. Ti stavovi hrvatskih biskupa na crti su razmišljanja zadnjih papa, Ivana Pavla

II. i Benedikta XVI." rekao je mons. Prendža. Naglasio je da je i za pohoda Ad limina Benedikt XVI. ohrabrio hrvatske biskupe da nastoje u Europu unijeti kršćanske vrednote, istaknuvši pritom osobito potrebu da se promiče stav katolika prema životu, braku i obitelji.

Nadbiskup s gosp. Josipom Friščićem

BLAGDAN SV. LOVRE U KALIMA

Blagdan sv. Lovre svečano je proslavljen u četvrtak 10. kolovoza u istoimenoj župi Kali na otoku Ugljanu. Središnje misno slavlje u župnoj crkvi predvodio je mons. Ilija Janjić, biskup kotorski, u koncelebraciji s kaljskim župnikom don Josipom Radićem, dekanom Ugljanskog dekanata don Mariom Soljačićem, te bivšim kaljskim župnicima Jerolimom Lenkićem i Šimom Perićem.

Za Kali se smatra i kaže da je najribarskije mjesto u Dalmaciji i šire, a vještina ribarenja Kaljana proširila se diljem svijeta. Upravo je znak ribe bio onaj po kojem su se prepoznавали kršćani prvih vremena po Kristu. To je biskupa Janjića potaknulo reći: Budimo i danas prepoznatljivi kao kršćani. Odolimo sotonskim zavodenjima alkohola, droge, seksualnog uživanja. Noć je pretvorena u dan, a dan je pretvoren u spavanje" upozorio je mons. Janjić, rekvaviši da to u vremenu globalizacije i relativizacije ne možemo sami postići, jer vjetar će nam slomiti krila: ali možemo s Kristovim duhom i u njegovoј snazi. On je kroz svu povijest dao osmijeh i svim mučenicima, rekao je mons. Janjić, ukazavši na sv. Lovru koji je u 3. st. (258. g.) dao život za Krista, kao i sv. Tripun koji se časti u njegovoј biskupiji u Kotoru. "To je bilo vrijeme progona kad su ti mladi znali ono što je Krist rekao: Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali dušu ne mogu ubiti. Bojte se onih koji ubijaju dušu i bacaju u pakao. To su znali toliki mučenici, ne samo u prvim stoljećima progona kršćanstva, nego kroz sva stoljeća, u raznim progonstvima, sve do današnjih dana" rekao je mons. Janjić.

Pozvao je vjernike da u sadašnjosti svog života učine preokret i budu otvoreni budućnosti, istaknuvši između ostalog i potrebu međusobnog prihvatanja mlađih i starih. "Možemo svjetliti ako želimo Krista i sve ono što nam daje preko sakramenata. Sveci su to znali, a sv. Lovre, mučenik i svjedok Krista, podsjeća nas da i mi to možemo. A možemo ako hoćemo, jer imamo razum i slobodnu volju da prihvativmo Božji poziv i slušamo svoju savjest" istaknuo je mons. Janjić. "Slušajmo Krista i ne bojmo se" poručio je kotorski biskup dodavši: "Kad je Krist govorio mnoštvu bio je odlučan i principijelan, a kad je bio u susretu sa 'četiri oka' bio je

blag. Kao što je Krist činio, tako treba i svećenik koji predstavlja Krista. Mora biti principijelan i opominjati, ali kad mu se dode netko isповijediti ili izjadati, ne moće reći "Kako si to mogao, što si to učinio?". Kod takvog susreta svećenik mora biti blag, da bi na taj način dao novi život toj osobi koja se muči u себи" rekao je biskup Janjić. Poručio je vjernicima, među kojima su bili i brojni iz susjednih župa, Kukljice i Preka: kontejnere svoje duše ispraznimo; pozvani smo biti Božji hramovi, uljepšajmo ih kršćanskim životom i ustajmo. "Galeb se voli igrati kad puše vjetar. On se spusti da ga vjetar nosi, no onda se odjedanput zaleti pa ide protiv vjetra. Tako bi trebali i kršćani: dobiti snagu i s energijom koju im Krist dadne ići protiv vjetra vremena, ne bojati se baš ničeg, jer ako je Bog sa mnom, tko će protiv mene" naglasio je mons. Janjić.

Misno slavlje započelo je procesijom oko crkve s kipom sv. Lovre, a u srijedu, uoči blagdana, održana je Svečana Večernja i procesija kroz cijelo mjesto. U nizu uskih i strmih kaljskih kaleta, od porta do župne crkve vodi ona nazvana po zaštitniku kojeg Kaljani štuju već 7 stoljeća - ulica sv. Lovre. Himan u kojem mole sv. Lovru da podari snagu ribaru i težaku, okrijepi im dušu te ih i dalje čuva, pod vodstvom Bepa Ruševa otpjevao je kaljski župni zbor, koji je pjevanjem uzveličao cjelokupno misno slavlje i procesiju.

SVETKOVINA UZNESENJA BDM – ZADAR-BELAFUŽA

Svetište Gospe Maslinske u župi Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru u utorak 15. kolovoza od ranih jutarnjih sati pohodilo je više tisuća hodočasnika iz cijele zadarske nadbiskupije. Večernje misno slavlje predvodio je zadarski nadbiskup Ivan Prenda, u zajedništvu s belafuškim župnikom i dekanom dekanata Zadar-Zapad don Anđelkom Buljatom i nekolicinom svećenika. Svetkovini je prethodilo Bdjenje u župnoj crkvi koja je cijelu noć bila otvorena za pohod brojnih Marijinih štovatelja. Blagdansko misno slavlje započelo je procesijom svećenika i nadbiskupa iz stare crkve Gospe maslinske iz 12. st., ponad čijih je vrata na kamenom pragu natpis: 'Kao bujna maslina u polju', do oltara pred novom župnom crkvom Uznesenja BDM, kamo su župljani donijeli drevnu zavjetnu sliku Gospe s djetetom iz 14. st.

U propovijedi je nadbiskup Prenda govorio o Mariji i Crkvi kao vidljivim znakovima Božje prisutnosti u svijetu. Marija je na svijet donijela Emanuela, 'Boga s nama' i dala je novi smisao patnjama, križu i samoj smrti, rekao je mons. Prenda, istaknuvši da je Marija u sjaju slave slika naše budućnosti i cijele Crkve. "Crkva i danas bije bitke za svoju ulogu u svijetu. Bog je htio da Crkva bude nositeljica Božje istine o čovjeku, obitelji, čovjekovoj vječnoj sudbini, međuljudskim odnosima i ljudskim vrednotama. Napadi zmaja tj. zla danas se jako očituju u Crkvi i na Crkvu, jer je Crkva znak onoga protiv čega se zlo bori. Crkva je obrana onoga što zlo želi uništiti. Stoga su napadi usmjereni na čovjeka kao osobu i obitelj, zajednicu osoba, života, vjere i ljubavi" upozorio je mons. Prenda. Božja slika obitelji, zajednica na kojoj počivaju Crkva i društvo, želi se poljuljati. Tolike zablude su posijane, da zakonodavstva pojedinih država priznaju neprirodne zajednice koje se nemaju pravo nazvati obiteljskom i bračnom zajednicom, izjednačavajući ih sa zajednicom muškarca i žene, istaknuo je

nadbiskup. "Pokušava se 'zamijeniti' dotrajali oblik obitelji - kažu, tzv. tradicionalna obitelj. Nema tradicionalne obitelji! Postoji obitelj ili ne postoji! Postoji ono što je Bog usadio u prirodu ili ne postoji. Crkva će uvijek podržavati i braniti obitelj kao zajedništvo muškarca i žene koje daje nove živote. To je obitelj kakvu je Bog zamislio i Crkva propovijeda" rekao je mons. Prenda, poručivši vjernicima da se ne boje suvremenih kvazi-nauka, tzv. mislilaca koji diskutiraju, pišu i ruju, ali ne treba ih smatrati ozbilnjim ljudima koji nešto pozitivno mogu dati čovječanstvu. "Nemojmo posumnjati da je obitelj išta drugo od onog što je Bog htio, a što vi jeste i nosite u svom srcu, odluci i svojim životom. Obitelj je pozvana nositi preporod svijeta po životu i vjeri. Onaj tko nosi obitelj kao najveće bogatstvo na crti je Božje misli. Trudimo se unijeti vjeru u srca naše djece i mladih. A Crkva će znati izdržati. Svi rogovi o kojima govori Sвето pismo su prošli: bili su to rimski carevi i organizirani progoni kroz povijest. No, oni nisu mogli zatrati istinu. Crkva ju je uporno nosila po cijenu krvi i mučeništva. Ona će i danas ostati stup istine braneći čovjeka, ljudsku narav i obitelj" istaknuo je zadarski nadbiskup.

Upozorio je i na ugroženost mladih kojima se propovijeda moralno slobodnjaštvo. Crkva po svojim pastirima mora govoriti istinu, rekao je, dodavši da kršćani trebaju biti znak Boga koji daje put života. "Nije Bog zabrana nego je Bog života, koji nas oslobađa od stranputica" rekao je mons. Prenda, povjeravajući Gospu brigu za obitelji. Poželio je da vjernici odu osnaženi iz tog svetišta jer je potrebno puno snage za istinski kršćanski život. "Bog je na našem putu, Crkva je s nama, s Istinom koja joj je povjerena. Mi smo dionici Božje pobjede i činimo sve da damo svoj doprinos novome svijetu i novome čovjeku. Idimo za Gospom u našim teškoćama i molbama, tjeskobama i krževima. Majčinska pomoć je uvijek na našoj strani. Ali idimo za Marijom i u svojoj vjeri, da budemo uistinu svjedočanstvo Božje prisutnosti" poručio je nadbiskup. U Mariji je potvrđena vrijednost i smislenost ljudskog života, rekao je nadbiskup Prenda, moleći Gospin zagovor da u nama učvrsti nadu da ćemo biti proslavljeni i da učvrsti vjeru da ćemo slijediti i biti vjerni na putu njenog Sina.

SVETKOVINA UZNESENJA BDM U ŠKABRNJI

Blagdan Uznesenja BDM u utorak 15. kolovoza svečano je proslavljen u istoimenoj župi u Škabrnji. Središnje misno slavlje s procesijom kroz mjesto predvodio je zadarski nadbiskup Ivan Prendā. Uz brojne domaće vjernike i Marijine štovatelje, misi je nazočio i ministar mora, turizma, prometa i razvijka Božidar Kalmeta.

Blagdan Velike Gospe nosi u sebi snažne poruke koje se tiču naše prošlosti i budućnosti, rekao je mons. Prendā. Navještena Božja riječ govori o ženi okruženoj zvjezdama, u opasnosti je, zmaj joj se suprostavlja. No, to je govor o ženi koja je pobijedila, jer je kovčeg Božji, Bog je u njenom životu, istaknuo je nadbiskup. Taj govor usmjerava nas stvarnosti koja nije samo za Krista nego za sve nas. "Osjećamo da je ono što je Marija živjela i naš put, određenje. Povijest našeg života slična je Marijinom životu. Ne možemo biti bez teškoča, život nosi sa sobom pitanja i teškoće u obitelji, Crkvi, domovini, svijetu. To vidimo i u Marijinom životu. No, ono što se zbiva u našem životu ima u Bogu svoj plan i vrijednosti u čiju dubinu nismo uvijek kadri prodrijeti" rekao je nadbiskup Prendā, pozivajući vjernike da pred sobom uvijek imaju sliku Marije, jer njen život pokazuje da je tamo gdje se činilo da zlo pobjeđuje, završetak bio slavan. Nismo ostavljeni i sami. Ima smisla prihvatići vlastiti križ, križ obitelji i domovine, jer iz snage krža nastupa uskrsnuće i preobrazba koju na blagdan Uznesenja Marijina slavimo u Gospu, poručio je mons. Prendā. Istaknuo je da je poruka tog blagdana veliki govor optimizma, nade, Božjeg vodstva povijesti i našeg života. "Jako je važno da odredimo, omjerimo sebe prema Marijinom liku. Ona je znak pobjede, vidljivi znak Božjeg ulaska u svijet; povijest nije prepuštena zlu nego je Bog s nama na našem putu" poručio je nadbiskup, poželjevši da u Mariji vidimo ne samo zagovornicu i srce otvoreno svim našim potrebama, nego i uzor, stil života kojeg nam je pred Bogom proći i živjeti.

Crkva ima ulogu poput Marije - biti znak Božje prisutnosti u svijetu. Pokazati svijetu da je Bog živ i da ga vodi usprkos svim tjeskobama. Postajemo Kristov znak u mjeri u kojoj prepoznaju da živimo od Krista i s Kristom. Pozvani smo svi pridonijeti pobjedi dobra nad zlom. Vjera u budući, nadnaravni život potiče u nama odgovornost za naše djelovanje, rekao je nadbiskup, istaknuvši da su pravednost i ljubav najbolji put da se gradi život. "Kad se borimo za istinu, pravdu i trudimo se ne mrziti druge sazreli smo za novi život u dostojanstvu i slobodi" rekao je mons. Prendā. Imajući u vidu teška ratna stradanja u Škabrnji i još uvijek

nezacijeljene rane, nadbiskup je na tom mjestu progona i stradanja izručio Gospo osjetljivost Škabrnjana za život s drugima te pravdu i istinitost u društvu.

BLAGDAN KRALJICE MIRA

Blagdan Kraljice mira u utorak 22. kolovoza svečano je proslavljen u istoimenoj župi na Stanovima u Zadru. Večernje koncelebrirano misno slavlje s ophodom s kipom Kraljice mira predvodio je zadarski nadbiskup Ivan Prenda. Na početku mise blagoslovio je sliku na zidu u prezbiteriju crkve, "Isus u Emausu" (veličine 3mx2m), autora akademskog slikara Bogdana Mogilevskog.

Povijest Crkve i čovječanstva nezamisliva je bez Marijina lika, rekao je nadbiskup Prenda, dodavši da ju je Crkva po Benediktu XV. za vrijeme Prvog svjetskog rata nazvala Kraljicom mira. Čovječanstvo ugroženo mržnjom i ratom, pogodeno stradanjima i rušenjima, papa je stavio pod Marijinu zaštitu uzdajući se u njenu ljubav, moć i blizinu Božanskom Srcu Isusovu. Često se u vrijeme materijalnog blagostanja i napretka očituje duhovno nazadovanje, upozorio je mons. Prenda. Mnogi nose u sebi nemir, ni kršćani nisu izuzeti od toga. Izvor nemira je odsustvo Boga iz života čovjeka. Kad je Bog zaboravljen, čovjek postaje ugrožen i to najprije u samom sebi, rekao je mons. Prenda, dodavši da odricanjem od grijeha čovjek u svoju okolinu unosi mir. Povratak Bogu u njegovim zapovijedima i Riječi vraća mir u naša srca i sigurnost da možemo nadići kušnje. Po Kristu je došao mir, a Marija je poređnica mira, donijela je na svijet Kneza mira, bliska je Sinu u svim trenucima, rekao je mons. Prenda. Istaknuo je da je voljom Krista i njegovim djelom mir postao vrijednost koja je ponuđena čovjeku u njegovu odnosu prema Bogu, bližnjemu i samome sebi.

Upozorio je da se čovjek oslanja na prolazno, bira sigurnost u onome što to ne može biti, dobrima ovog svijeta: probitak, interes, materijalna sigurnost, tjelesna ljepota, uspjeh. U podlaganju tome i trci za tim zaboravlja odgojiti djecu u vjeri, zaboravlja pomoći Boga u obiteljskom životu. "Sami žele ostvariti svoje planove i onda dolaze razočarenja, jer vidimo da sami malo što možemo. Zlo je puno jače u nama i oko nas kad je Bog zaboravljen i kad smo ga isključili iz svog života. Ne možemo živjeti bez teškoća. No zlo nije samo u mjeri u kojoj smo bliski Bogu u zapovijedima, sakramentima i njegovoj Riječi" rekao je mons. Prenda, dodavši da nas Isus u Evandelju uči da je bogatstvo varljiva sigurnost. "Ako se prigrabi vidljivo, može se promašiti bitno" istaknuo je, ukazujući i na primjer mladića u Evandelju koji je odbio Isusov poziv da ga slijedi jer je bio bogat. Bog nas vodi svojom Mudrošću i to je izvor našeg

mira, rekao je nadbiskup, pozivajući vjernike da pogledaju Mariju i promotre što se to nastanilo u našim savjestima i nutrini. Božju prisutnost na našim putevima neka prati i Marijina nazočnost, rekao je mons. Prendža, ohrabrivši vjernike da se ne uplaše svoje slabosti i posrtaja. Bog je uvijek s onima koji žele ponovno započeti i graditi nove odnose. Tu nadu Bog budi u nama po Mariji.

Nadbiskup Prendža je poželio da nas i pogled na sliku 'Isus u Emausu', koja svojom veličinom na zidu u prezbiteriju znatno obogaćuje unutrašnjost crkve, pouči da tamo gdje Krist dođe nestaje strah i tjeskobe. Učenici su se pitali kako će dalje nastaviti u životu, a lomljenje kruha bilo im je znak Isusove prisutnosti. Po tom činu i susretu vratio se mir u njihova srca, to je bilo dovoljno, rekao je mons. Prendža. Zamolio je zagovor Kraljice mira da nam otkrije istinski put nutarnjeg mira; da se oslonimo na Boga i prihvativmo njegovu riječ poput Marije, kako bi graditeljski mir u odnosima bio blagoslov za sve nas.

150. GODIŠNICA NOVE ŽUPNE CRKVE I BLAGOSLOV TRGA SV. NIKOLE

Povodom 150. godišnjice od izgradnje nove župne crkve sv. Nikole u istoimenoj župi u Istu, u nedjelju 20. kolovoza misu zahvalnicu u župnoj crkvi predvodio je zadarski nadbiskup Ivan Prendža, u zajedništvu sa župnikom Ista don Andželom Kolićem i domaćim sinom mons. Jankom Segarićem. Nakon mise mons. Prendža je blagoslovio novouređeni trg sv. Nikole ispred crkve, čiji je projekt dar arhitekta Nike Bašića, a svečano ga je otvorio zadarski gradonačelnik Živko Kolega. Župnik Kolić, župljani, gosti i brojni turisti na jahtama u pristaništu Ista, dočekali su uzvanike iz Zadra i mons. Prendžu odmah po silasku s broda, te se povorka uputila od luke do župne crkve pjevajući crkvene pjesme. Taj veliki događaj za cijeli otok okupio je i uglednike iz javnog života, među njima i ministricu pravosuđa Anu Lovrin.

"Župne su crkve kroz duga stoljeća bila jedina mjesta kršćanskog i hrvatskog identiteta. I taj je lijepi otok do danas sačuvao tu oznaku, hrvatsku i glagoljašku. Mi smo baštinici događanja koja su duboko življena iz vjere na otoku," rekao je mons. Prendža za Ist, te je i župni zbor na misi pjevao glagoljaškim napjevom, da bi se oživjela uspomena baštine od koje su živjeli naši preci. "S dolaskom Hrvata u ove krajeve zaživjelo je kršćanstvo na novi način: stvorena je simbioza vjere i kulture koja se očitovala u jedinstvenoj liturgiji na svijetu: na starohrvatskom jeziku se glagoljalo, slavilo Boga i stvarala kultura koja je čuvala vjeru i narod" rekao je nadbiskup, dodavši da je i župna crkva u Istu bila izraz svijesti jedinstva građanske i

kršćanske zajednice okupljene uglavnom oko župnika. I župnik i zajednica pokazali su visoku svijest o značenju župne crkve kao središta i znaka identiteta.

Ono što smo primili naše je duhovno bogatstvo iz kojeg živimo. Prenesimo to u budućnost, istaknuo je mons. Prenda, govoreći o velikoj povezanosti Ista i župne crkve. "Župa je sinonim za mjesto Ist i obrnuto. Sve što se duhovno zbivalo na tom lijepom otoku, nosi kršćansko obilježje. Svi zapisi povijesni podaci vezani su uz iščanske župnike i kapelane, od kojih su najveći broj sinovi toga otoka, i uz zadarske nadbiskupe. Svi dragocjeni podaci iz života mjesta i župe uglavnom su plod nastojanja svećenika glagoljaša, na čemu smo im zahvalni" rekao je nadbiskup Prenda. Zahvalio je sudionicima projekta, arhitektu Bašiću, Mjesnom odboru, Župnom vijeću i cijeloj zajednici, što su se ujedinili i što je i ovo pokoljenje dalo obilježje jednom vremenu i već postojećem bogatstvu i ljepoti kulture, dajući prostoru oko crkve konačni oblik Trgom sv. Nikole, zaštitnika pomoraca. I taj događaj pokazuje da se bez prijatelja ne može učiniti ništa vrijedno, rekao je. "Živimo u novim vremenima slobode i samostalnosti i u tom okviru možemo misliti na budućnost. Ponekad nam se ona čini upitna, s obzirom na broj onih koji tu žive. Nek se probude nove nade za život i na život" poručio je nadbiskup Išćanima pristiglima sa svih strana. Taj je otok dao mnoge ljudi duha, pera i kulture i obogatio je nadbiskupiju.

Sredstvima dobrovora, Grada Zadra, župe i prilozima mještana u akciji "Daruj kamen za trg ispred crkve", u vrijednosti oko 800,000 kn, uređena je zelena površina oko zvonika, groblje uz crkvu, a oko stabla u središtu osvijetljenog trga postavljena je lijepa kružna drvena klupa. Trg veličine oko 150 kvadratnih metara, popločan je pazinskim kamenom. Gradonačelnik Kolega je najavio izgradnju i budućih inicijativa značajnih za potrebe otoka: spojnu cestu Kosirača uvala Široka, vodovodnu hidrantnu mrežu, kontejnere za odvoz smeća, uređenje sportskog centra. "Ist je u doba Libruna bio važan strateški prolaz i plovni put od sjevera

Europe do Mediterana. Otoči su i danas naša strateška odrednica" rekao je dr. Kolega, dodavši da trg, uređen u tipično mediteranskom stilu, postaje okosnica iške šetnice i smjernica kako treba uređivati i brinuti se za javni prostor na otocima koji ne smiju ostati sami, zapušteni i prepušteni sami sebi.

Nazočnima se obratio i Marijan Smoljan, predsjednik Mjesnog odbora. "Ako znamo što hoćemo učiniti, možemo to i ostvariti, jer imamo znanja i snage, a kad zajedno i jedinstveno nastupamo, možemo uspjeti" rekao je Smoljan u zahvalnosti da je "dio seoskog betonskog puta pretvoren u lijepi kameni trg". Uime Župnog vijeća sve je pozdravio Niko Kozulić, rekavši da je taj prostor bio neuređen i neprimjeren crkvi, a u najfrekventnijem je dijelu mesta koje ne broji niti 200 ljudi. Zahvalio je Gradu Zadru što su prepoznali značaj tog projekta i župniku Koliću koji već 30 godina skrbi za Ist i uključuje brojne na svim razinama da doprinesu razvoju te otočke zajednice.

BLAGDAN SV. MARCELE, ZAŠTITNICE GRADA NINA

Na blagdan sv. Marcele, zaštitnice starohrvatskog grada Nina, u petak 25. kolovoza središnje misno slavlje u župnoj crkvi sv. Anselma u Ninu, u kojoj se nalazi i raka s tijelom sv. Marcele, predvodio je domaći sin fra Anselmo Stulić, inače župnik župe sv. Nikole Tavelića u Rijeci. Suslavio je ninski župnik Šime Kevrić i još šestorica svećenika.

Sv. Marcela je promatrala Krista puna udivljenja, jer je navještao mir i bio glasonoša radosti, iako ne u ljudskim razmjerima u kojima se sreća traži. U riječima "Blago siromasima, gladnim, progonjenima" prepoznačala je osobu koja naviješta drugačije od osoba tog i svih vremena koje obačavaju lažnu sreću, lažno bogatstvo i lažni mir. Zato je uskliknula "Blažena utroba koja te nosila i grudi koje si sisao". A Krist ispravlja te njene riječi: 'Blaženiji su oni koji slušaju riječ Božju', koji ulaze u tajnu te sreće i tajnu života koji je donesen svima nama" rekao je fra Anselmo za sv. Marcelu, koja je prema crkvenoj predaji žena koja je rekla Isusu te riječi zapisane u Evandželu.

Ninjani 25. kolovoza slave zaštitnicu svoga grada, a 26. kolovoza sv. Anselma, naslovnika župe i osnivača nekadašnje ninske biskupije, koji su u Nin donijeli kršćanstvo. Prema predaji njih su dvoje bili među prvih 72 Isusovih učenika. "To su misionari, koji su osjetili da su primili puno i zahvalni Bogu žele to podijeliti s drugima. Ne može netko biti misionar, ne

samo u Africi, Aziji, nego i u svojoj obitelji, župi, radnom mjestu i svojoj sredini, ako on sam nije oduševljen s onim što želi prenositi. Samo onaj tko Krista promatra, koji je ushićen s njime, tko je doživio radost Evanđelja i vjere, može biti misionar" istaknuo je o. Stulić, upozorivši da nama danas nedostaje radosti i ushićenja Kristom i za Krista. "Živi se kršćanluk, a ne kršćanstvo. Poput ljepe etikete u praznoj boci" upozorio je. Nedostatak te radosti nećemo naći u knjigama, na ulicama, provodima i materijalnim bogatstvima, nego trebamo otvoriti srce onome koji sve to posjeduje u punini i jedini ga može ispuniti, zato nam je potreban i poslan Duh Sveti.

"Možda smo previše usmjereni prema sebi i mislimo što mi možemo, a ne što Krist može, koji preko nas i danas može oduševljavati i privoditi u Crkvu nove članove ili podići postojeće. Krista trebamo uzeti kao projekt svog života. On ne može biti naša usputna epizoda i lice. On mora programirati naše vrijeme i postupke; biti u našem središtu neprekidno i kompletno, sa svojim križem i uskrsnućem. I u svakodnevnim patnjama koje se onda pretvaraju u radost. Žalost nije uzrokovan trpljenjem nego pomanjkanjem osjećaja zašto trpimo. Ali onaj tko je ušao u Kristov projekt nalazi i za to odgovor, zna zašto trpi - da bi spašavao druge" poručio je fra Anselmo. Istaknuo je da moramo vidjeti potrebe drugih ljudi, da ne hodamo svjetom zatvorenih očiju. Ako Krista nosimo u sebi, u svakoj osobi ćemo vidjeti što nedostaje, rekao je, dodavši da se Crkva, kad je puna evanđeoske radosti, osjeća okrenuta i pokrenuta drugima. "To je tajna svih misija i ninskih zaštitnika, Marcele, Anselma i Ambrozija. Ne koristi da budemo zabrinuti za druge, a onda se pitamo što imamo dati. To je pitanje za onog tko manjka u sebi. Ali onaj tko je našao svoje mjesto među onima kojima je Krist dao mnoge darove, uvijek će naći mogućnost doći do ljudskog srca. Moje poslanje stvalja me u kontakt s Kristom koji je mene ispunio, da bih ja mogao ispunjati svijet svojim darovima. Često smo neuspješni jer mislimo da sve mi moramo učiniti, a nismo otvoreni nadahnućima Duha i nismo spremni na suradnju s njim" rekao je fra Anselmo, dodavši da svatko od nas ima darove Duha, ali ne kao vlastiti proizvod, jer Evanđelje po nama mora pripadati svima.

"Kršćanin uvijek mora ostati kvasac. Mora se uvući u tjesto, ali ne postati tjesto, tj. dio mase kojima Krist nije projekt života. Sistemi dolaze i prolaze, a Crkva ostaje jer nije sagrađena na ljudskim nego božanskim temeljima. Ne moramo se bojati za Crkvu, samo se bojmo da ona u nama ne umre, da nam ne postane Crkva kojoj ne vjerujemo i čijim se dijelom ne smatramo" rekao je fra Anselmo, poželjevši da ninska župa bude prepoznatljiva po žaru svojih zaštitnika, Marcele, Anselma i Ambrozija i da on nikad ne zamre u tom mjestu. "Neka Nin ne bude samo grad drevne i slavne prošlosti. Ponosimo se Ninom koji izgrađuje vjernike koji će proslijediti vjeru prvih Kristovih navjestitelja, sv. Marcele i Anselma" zaključio je o. Stulić u propovijedi.

POLIČNIK - BLAGOSLOV ŽUPNE KUĆE I BLAGDAN GLAVOSJEKA IVANA KRSTITELJA

Na blagdan Glavosjeka Ivana Krstitelja u utorak 29. kolovoza, zaštitnika Poličnika, kad se ujedno slavi i Dan općine Poličnik, zadarski nadbiskup Ivan Prendić blagoslovio je novu župnu kuću, koja je nakon niza godina, obnovljena, otvorila svoja vrata župljanim i postala mjestom novih susreta, župnih inicijativa u pastoralu i odgoja mladeži. Mons. Prendić je predvodio i ophod kroz mjesto od crkve sv. Ivana Krstitelja na groblju do župne crkve, molitvu za poginule hrvatske branitelje kod centralnog križa i svečano misno slavlje za vanjskim oltarom u parku župne crkve, u kojem se nalaze i velike kamene postaje Kržnog puta.

Otvaranje župne kuće još je jedan od niza projekata u Poličniku u kojem uspješno surađuju crkvene i svjetovne vlasti i primjerom je uspješnog i perspektivnog poslovnog razvoja. O tom susretu vjerničke i građanske svijesti i poduzetništva govorio je mons. Prendić, sudjelujući uz predstavnike državnih, lokalnih i vojnih vlasti na Svečanoj sjednici Općinskog vijeća povodom Dana općine. Izrazio je zadovoljstvo i priznanje svim ostvarenjima u Poličniku koji

se nalazi na 15. mjestu razvijenih općina u Hrvatskoj. "Ono što se zbilo u slobodnoj domovini, nastanjem institucija za građanski život, općina, na cijelom području naše države daje lijepе plodove. Općine su poprište mlađih poduzetnih snaga koje imaju puno dobrih inicijativa. Same ne bi mogle, Poličnik je primjer kako uspješno surađuju država, županija i općina. To je ono što raduje i može biti dobra perspektiva" rekao je mons. Prendža, poželjevši Božji blagoslov mlađim snagama koje treba podržati. Zadarski župan Ivo Grbić rekao je za Poličnik da je razvojem novih poduzetničkih zona primjer uskladivanja lokalnih projekata s regionalnim razvojem županije.

Misli se i na socijalne potrebe stanovništva, te predstoji organiziranje socijalne skrbi za nemoćne. Mons. Prendža je obećao materijalnu podršku nadbiskupije u izgradnji Doma za stare i nemoćne u Poličniku. "Crkva, Županija i općina - svi smo tu radi svog naroda i uvijek ćemo imati sluha za njegove potrebe" poručio je nadbiskup žiteljima toga kraja koji je u povijesti puno puta "bio po strani". Poličnik je bio utvrda i poprište mnogih bitaka u doba Turaka i Mlečana, a njegovi su žitelji i u Domovinskom ratu bili na braniku Domovine. Giovanni Matešić Jeremija iz svoje knjige "Mir tebi gardo" čitao je ulomke posvećene braniteljima iz Poličnika i svim pripadnicima bataljuna sv. Ivan Krstitelj pod nazivom 'Ivanovo ime', a u blagdanskom slavlju i spomenu na njih sudjelovali su i predstavnici Udruga proizašlih iz Domovinskog rata.

U propovijedi je mons. Prendža rekao da Crkva, poput Ivana Krstitelja, ljudima treba govoriti istinu u Božje ime. Ta uloga Ivana proroka je dragocjena, jer je Bog temelj istine: istine o stvorenju i moralnim čovjekovim obvezama, i put je spašavanja života čovjeka, istaknuo je mons. Prendža, upozorivši da ljudi život pokušavaju urediti na ugodnostima, koristoljublju, dobicima po cijenu prisvajanja tuđega. "No, to je put vlastite osude: na laži se ne može ništa trajno utemeljiti" naglasio je. Što danas znači istina? Tko je pozvan živjeti, braniti i trpjeti za istinu? Ta je pitanja razlagao nadbiskup, upozorivši na mentalitet svijeta i moćnika koji prekraju istinu. Lažna svjedočanstva, krivokletstva, ogovaranje, kletva: te povrede istine

prisutne su u društvu na različitim razinama. Potrebno je govoriti istinu s poniznošću i istim takvim stavom je slušati, rekao je nadbiskup, dodavši da vjerovati u Boga znači živjeti u istini, jednostavnosti života i iskrenosti. Istina gradi, oslobođa i pred Bogom ostaje jedina vrijednost, istaknuo je mons. Prendža.

Na ovogodišnjem Danu općine Poličnik po prvi put je upriličena i dodjela javnih priznanja i nagrada. Prvi dobitnik općinske nagrade za životno djelo je don Ivan Kevrić, dugogodišnji župnik Poličnika.

BARTOL-FEST / BLAGDAN SV. BARTOLA APOSTOLA U GALOVCU

Povodom blagdana sv. Bartola apostola u nedjelju 27. kolovoza u Galovcu ispred župne kuće održan je festival duhovne glazbe, prvi "Bartolfest", inicijativom galovačkog župnika don Stanislawa Wielinskog. Njegova je želja da nakon Karmel-festa i Bartol-fest, susret djece u pjesmi, bude tradicionalan. Nakon neumornih i upornih priprema za još jedan festival duhovne glazbe u njihovom mjestu, na Bartol-festu duhovne pjesme izvelo je jedanaest izvođača: Lucija Gulan, Marija Šare, Ana Gulan, Danijela Gulan, Kristina Gulan, Marija Šare, Marko Gulan, Roko Kovač, Andjela Kvartuč, Šime Gulan i Andjelo Kvartuč. Voditeljica programa bila je Helena Ćakarun. Svim izvođačima su dodijeljene nagrade, a i publici je zahvaljeno 'slatkim agapeom'. Nakon svakodnevnih igraonica i radionica, to je još jedna u nizu inicijativa za djecu i mlade koja se izgradnjom župne kuće odvija u Galovcu, a okuplja i odrasle župljane na radosno crkveno zajedništvo.

Na lokalitetu Crkvina na sjeveroistoku mjesta nalaze se ostaci ruševne crkvene arhitekture i grobovi koje je stanovnicima okolnih sela služilo kao rudnik kamena, za građevinske potrebe, zbog čega je lokalitet vrlo stradao. Središnja sakralna građevina, izgrađena u 6. st., bila je posvećena sv. Bartolomeju. Sv. Bartol je rođen u Kani. Apostol Filip doveo ga je Isusu. Prema predaji nakon Gospodinova uzašašća propovijedao je evanđelje u Indiji i ondje je podnio mučeništvo.

BLAGOSLOV ZVONA ZA ŽUPNU CRKVU U BENKOVCU

Konkretna potvrda eklezijalnosti Crkve, zajedništva svih njenih članova s izraženim osjećajem za pomoć potrebnome i svijesti da smo jedna Crkva, još je jednom posvjedočena u srdačnom susretu njemačkih vjernika iz župe Wehingen i benkovačkih župljana u crkvi Rođenja BDM u Benkovcu u ponедjeljak 21. kolovoza. Tog je dana zadarski nadbiskup Ivan Prendža blagoslovio četiri zvona za novoizgrađenu župnu crkvu Male Gospe, potpuno stradalu u Domovinskom ratu, govoreći o Crkvi kao Majci koja okuplja sve narode, bez obzira na jezik i rasu. Dobrotom župe Wehingen, koja je prilikom obnove svoje crkve nabavila nova zvona, svoja je četiri dotadašnja zvona, stara 60 godina i teška 2100 kg, darovala Benkovčanima, zahvaljujući susretu župnika sv. Ulricha, Norberta Bentelea i don Ivana Borića, sad djelatnog u zadarskoj nadbiskupiji, a nekad u tom njemačkom kraju. Don Ivan Borić je upoznao nadbiskupa Prendžu sa željom Nijemaca da daruju zvona 'u paketu', jer su uskladena, jednoj našoj crkvi. Mons. Prendža je odlučio da to bude stradali Benkovac koji uspješno živi svoju svestranu poslijeratnu obnovu. "Wehingen ima dušu jer su je imali i njegovi ljudi kroz povijest. Najveći postotak građana su katolici. Vjera nam je osobito važna, jer ne može se živjeti samo od materijalnih stvari. Zvona smo uspjeli donijeti zahvaljujući pomoći dobrih ljudi i prijatelja. Zvona su nam bila ukradena za vrijeme dvaju svjetskih ratova. Ova su izrađena 1949. g. i sada će na mir i pravdu pozivati u Benkovcu" rekao je župnik Bentele.

Svečanosti su nazočili i predstavnici lokalne vlasti predvođeni benkovačkim gradonačelnikom Brankom Kutijom, a taj je događaj okupio i svjetovne vlasti Wehingena, dolaskom njihova gradonačlenika Josefa Bara. "Cijenim to da je toliko ljudi iz javnog života došlo na svečanost blagoslova zvona, kod nas to nije običaj" rekao je Bar, izražavajući zadovoljstvo i radost boravkom u Benkovcu i mogućnošću da može doprinijeti izgradnji Benkovea koji će se, rekao je, sigurno i dalje razvijati i rasti. "Želim vas ohrabriti na tom putu i odati vam priznanje, a naša su zvona simbol toga. Osjećam pozitivno ozračje u gradu i vedar duh" poručio je Bar Benkovčanima koji su se još jednom uvjerili u velikodušnost njemačkih prijatelja, vjernih dobročinitelja Hrvatima, što je potvrđeno i za Domoivnskog rata.

Zvona su salivena u radionicama Benjamin Grüninger u Villingen-Neu Ulmu. Najveće je ton MI, promjera 117 cm i posvećeno Presvetom Trojstvu. Veliko zvono je ton FA d, promjera 103 cm i motivom Krista Kralja. Malo zvono je ton SOL d, promjera 93 cm, s ukrasom Uznesenja BDM, a najmanje zvono, ton LA, promjera 78 cm, posvećeno je sv. Josipu i sv. Udalrichu.

30. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

Središnji godišnji susret kateheta i vjeroučitelja, 30. Katehetski dan zadarske nadbiskupije, održan je u četvrtak 31. kolovoza u pastoralnom centru župe Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru. Okupio je gotovo 200 nositelja kateheze u nadbiskupiji: sve djelatne svećenike, redovnike i vjeroučitelje laike, a nazočili su mu i zadarski bogoslovi. Predavanje "Župna kateheza u zadarskoj nadbiskupiji: stanje i izazovi" održala je dr. s. Ana Thea Filipović, predavač na zadarskoj VTKŠ. Sudionici su iznosili i svoja praktična iskustva u radu po skupinama koje su razmatrale katehezu prvopričešnika, krizmanika, odraslih i obitelji, starijih osoba te pokreta i udruga, te je održana i rasprava o raznim pitanjima župne kateheze u novim društvenim okolnostima života Crkve. Najavljen je da će sljedeća pastoralna godina u zadarskoj nadbiskupiji biti "Godina župne kateheze", a proglašit će se u nedjelju 24. rujna.

Iako je predavanje naslovljeno stanje župne kateheze u zadarskoj nadbiskupiji, ono je zapravo opisalo njen položaj u Crkvi u Hrvatskoj općenito. Nakon uvođenja vjeronauka u školski sustav, župna kateheza postaje središnjim pastoralnim problemom i hitnošću. "Uvođenje vjeronauka u škole nije bio krivi korak, jer taj predmet ima specifičnu i nezamjenjivu zadaću u školskom sustavu. Preko njega je Crkva došla u kontakt s daleko većim brojem djece i mlađih nego što ih je nekad imala u župnim zajednicama i s onima kojima nedostaje živi odnos prema kršćanskoj vjeri i župi. U tom smislu vjeronauk možemo smatrati jednim od najodličnijih mjesta susreta i dijaloga Crkve s crkveno distanciranim kršćanima" poručila je dr. Filipović, dodavši da se školski vjeronauk može smatrati više mjestom evangelizacije i reevangelizacije, nego katehizacije i mistagogizacije. To evangelizacijsko značenje vjeronauka Crkva si treba posvijestiti i treba ga znati cijeniti.

Razlažući ključno pitanje, kako pokrenuti župnu katehezu i što učiniti da zaživi na novi način, s. Thea je navela neke potrebe na operativnoj razini. "Potrebno je formirati župne katehete ili animatore, izraditi više didaktičkih sredstava i pomagala za župnu katehezu, te paralelno raditi na promjeni mentaliteta u Crkvi, u kojoj treba sazrijeti nova svijest o aktivnoj ulozi i odgovornosti laika u Crkvi, o potrebi plodonosnog zajedništva različitih službi i karizmi te potrebi međugeneracijskog dijaloga" rekla je dr. Filipović. Iznijela je niz statističkih pokazatelja temeljem istraživanja koje je provela anketnim upitnikom među zadarskim svećenstvom; koji su postojeći oblici i tipovi kateheze u nadbiskupiji, pred odžbe župnika o župnoj katehezi i strategijama poboljšanja njene kvalitete.

Važni zaključci su da u župnoj katehezi prevladava kateheza djece i mlađih; kateheza odraslih nije još dovoljno razvijena. Potom, u najvećem se postotku odvija kao sakramentalna kateheza, istaknula je s. Thea, upozoravajući pritom na veliku disproporciju. "Kateheza po svojoj definiciji uvodi u vjeru i život Crkve, no Crkva se ne ostvaruje samo kroz liturgiju, nego i kroz crkveno zajedništvo, svjedočenje i navještanje vjere te služenje. Zato bi se kateheza nužno morala proširiti i na ta tri područja koja su zasad prilično zakržljana" rekla je dr. Filipović, dodavši da se na tome pokušava raditi već duže vremena.

"Župna kateheza u obnovi župne zajednice", plan i program za župnu katehezu HBK-a, predlaže na koji način župnu katehezu, osim u liturgijskoj perspektivi, ostvarivati i u području svjedočenja, služenja i zajedništva. "To je kroz osnivanje i stvaranje tzv. živih vjerničkih krugova: razne interesne i situacijske skupine vjernika koje djeluju u župi. Oni su smješteni u sva ta četiri područja. No, teško je očekivati da se to stvaranje nametne izvana, ono se mora roditi iznutra, iz potrebe" rekla je s. Thea, poručivši da treba promišljati koje su najveće potrebe ljudi, osobito kad je riječ o odraslim vjernicima. Rješavanje egzistencijalnih, odgojnih, profesionalnih problema njihova su najveća motivacija. Odrasli vjernici dolaze na ponudu formacije samo ako odgovaraju na njihove hitne potrebe, ako rješavaju njihove probleme, spremni su doći i angažirati se na takve ponude.

Susret je započeo molitvom Srednjeg časa i uvodnom rječju zadarskog nadbiskupa Ivana Prende, koji je predvodio i euharistijsko slavlje u župnoj crkvi. Nazočne je pozdravio i mr. don Gašpar Dodić, predstojnik nadbiskupijskog Katehetskog ureda. Kršćanska je zajednica izvor, mjesto i cilj kateheze. KATEHEZA treba zajednicu i vodi zajednici, rekao je. Istaknuo je da novi izazovi i zadaće traže nove kompetencije i vode umnožavanju odnosa koje svećenik u župi ne može sam savladati. "Današnja se župa ne može promatrati kao pogon jednog čovjeka. Župnik je upućen na zauzetost drugih osoba" poručio je don Gašpar. Na tu je činjenicu u zaključnoj riječi upozorio i nadbiskup Prenda. "Nitko ne može sam. Nema kateheze ako je svećenik jedina snaga. To nije stvar jednog čovjeka. To je veliko polje sudjelovanja svih u katehizaciji" rekao je mons. Prenda. Izrazio je zadovoljstvo porastom broja kateheti i vjeroučitelja, jer bio je to najposjećeniji Katehetski dan dosad. "Znači da se događa nešto pozitivno. Pitanje je samo da krenemo, u poslušnosti biskupu po kojem vas Duh Sveti šalje" poručio je mons. Prenda. Ukoliko su neki vjeroučitelji djelatni samo u školi, ne i u župi, upitao je gdje je njihov svjedočki element zauzetosti za Crkvu. "Stvorena je dovoljna masa psihološke naravi da smo mogli imati tu temu. Svi smo svjesni da smo u manjku župne kateheze, to nas pokreće" rekao je, govoreći o pitanjima "što, tko i kako" kateheze temeljem Kanonskog prava. "Nedostaje nam pojam kateheze. Miješaju se pojmovi kateheze i

vjeronauka, to treba razlikovati. Ako je kateheza odgoj u vjeri, produbljivanje u vjeri, što je sa župom u kojoj nema kateheze?" upitao je nadbiskup, dodavši da je kateheza temeljni put ka zrelosti vjere. "Nema više dileme da li župna kateheza ili ne. Rekli smo tko, pitanje je samo što i kako. To je problem, kako se probiti među silnim ponudama. Mi nastupamo zajedno u ime Crkve i za Crkvu" zaključio je mons. Prenda, pozivajući svoje suradnike da produbljuju svijest odgovornosti koja niče iz ljubavi i svijesti da se ide ususret čovjeku potrebnom njihovih darova.

MISA POVODOM POČETKA NOVE ŠKOLSKE GODINE

Misno slavlje povodom početka nove školske godine u pondjeljak 4. rujna u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Ivan Prenda, u zajedništvu sa svećenicima gradskih župa. U slavlju su sudjelovali učenici i njihovi roditelji, nastavnici i ravnatelji zadarskih srednjih škola.

Nadbiskup je pozvao na molitvu za još jednu školsku godinu na putu duhovne i ljudske izgradnje učenika, da bude plodna i blagoslovljena u njihovim naporima i suradnji s Gospodinom. Pred učenike je stavio lik Isusova učenika, apostola Pavla, koji u svojim poslanicama otvoreno govori o ljudskoj slabosti, nemoći, nedostatnosti, ali i poručuje na koga se oslanja, što može postići i s kime. "Pavao je svjestan svojih slabih ljudskih snaga, podložnosti mnogim silama i nevoljama. Ali, kad je sreo Krista, sve se promijenilo i rekao je da možemo činiti ono što treba djelovanjem Božje milosti u nama" rekao je mons. Prenda, dodavši da smo mi poput Pavla, osobito mladi, u godinama svog traženja i nastojanja da pobijede svoje strahove, komplekse i pitanja. Nadbiskup je pozvao učenike da Isusu odgovore povjerenjem, suradnjom i marljivošću, jer Isus našu slobodu razvija, a ne dokida. On u naša srca unosi smisao, radost i odgovore na pitanja, a brojna postavljaju osobito mlađi u svojoj mlađenackoj dobi. "Predajte Kristu sve vaše tjeskobe i nadanja. On je vaš pomoćnik i prijatelj i poznaje vas bolje od roditelja i profesora. Nek vas prati da po njegovom Duhu pronalazite Istinu; da date plodove koji se očekuju od vas i preuzmete odgovornost u Crkvi i društvu" poručio je mons. Prenda zadarskim srednjoškolcima.

NADBISKUP UVEO U SLUŽBU NOVOG KATEDRALNOG ŽUPNIKA

Zadarski nadbiskup Ivan Prenda predvodio je u nedjelju 3. rujna u katedrali sv. Stošije u Zadru misno slavlje za vrijeme kojeg je u službu novog katedralnog župnika uveo mons. Ivana Mustaća, generalnog vikara zadarske nadbiskupije, koji će uz novu župničku službu i dalje obavljati službu generalnog vikara, prvog nadbiskupovog suradnika u vođenju nadbiskupije. Nakon sedam godina dosadašnji župnik katedrale don Milivoj Bolobanić preuzeo je službu župnika u župi Kraljice mira na Stanovima u Zadru.

Osobna i velika želja mons. Mustaća bila je sudjelovati izravno u župnom pastoralu, te je zahvalio nadbiskupu Prendi na povjerenoj zadaći. U obraćanju župljanima mons. Mustać je rekao da mu u njegovom svećeničkom životu uvijek odjekuju Kristove riječi: "Podite dakle i učinite mojim učencima sve narode i krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga". Podsjetio je na riječi pape Ivana Pavla II. mladima u Denveru da je vrijeme da se Evangelije navješta po krovovima. "Što sam stariji sve više razmišljam o grijehu propusta. Ne želim da te Isusove riječi prođu pored moga srca. Koji Kristov svećenik može biti miran i ravnodušan kad vidi situaciju u svijetu, Crkvi, našem hrvatskom narodu? I zato to stanje ne želim promatrati sa prozora svog ureda koji gleda na Trg sv. Stošije" rekao je mons. Mustać, dodavši da svakog vikenda iz svog stana čuje mlade koji idu u noćne provode, što mu je osobito bolno. "Zato je ovo za mene prilika da nešto uime Crkve učinim. Imam ideju kako pastoral katedrale, majke svih crkava, povezati s crkvom sv. Šime i crkvom sv. Dimitrija, našim studentima. Učinit ću da katedrala bude mjesto evangelizacije, što je bila i za vrijeme župnika Bolobanića, mjesto molitve, osobito adoracije, uređenjem prostora za cjelodnevno klanjane, mjesto permanentnog ispovijedanja i pomirenja s Bogom. Osobitu brigu posvetit ću župnoj katehezi, obiteljima, mladima i djeci. U rad želim uključiti župno pastoralno i ekonomonsko vijeće i trudit ću se odgojiti suradnike koji su voljni pomagati u životu župe" iznio je viziju svoje župničke službe mons. Mustać, rekavši da u tom radu neće biti sam. Uvijek je bio pobornik timskog rada i stoga je katedralnim kapelanom mons. Prenda imenovao don Zdenka Dundovića, inače zaduženog za rad s mladima i ministrantima.

Kao izraz vjernosti u vršenju njegove službe mons. Mustać je položio isповijest vjere s cijelom vjerničkom zajednicom. Uime župne zajednice jedna je župljanka predala mons. Mustaću buket cvijeća, a riječi srdačne dobrodošlice uputio mu je Žan Morović, dirigent Katedralnog zbora sv. Stošije.

Mons. Prenda je predao mons. Mustaću znakove svećeničke službe: Bibliju, Božju poruku čovjeku, štolu, znak svećeničkog služenja i ključ, predstavlja pastirsku zadaću vodstva župne zajednice. Nadbiskup ga je preporučio u molitve, da ga Gospodin vodi, nadahnjuje i jača kako bi odgovorio potrebama grada; da u svom svećeničkom srcu obuhvati članove svih razina društva i da Bog blagoslovi taj korak, te sve svećenike koji su preuzeli župničke službe u novom rasporedu potreba nadbiskupije.

U svojih 26 godina svećeništva, mons. Ivan Mustać je služio u župama Benkovačkog dekanata, gdje ga je zatekao i početak Domovinskog rata, te u zadarskoj župi Uznesenja BDM, do 20001. god. kad je imenovan generalnim vikarom i moderatorom pastoralnih inicijativa u nadbiskupiji. Krase ga i organizatorske sposobnosti, što je osobito bilo potvrđeno u izvrsnoj organizaciji Papinog pohoda Zadru, kad je bio predsjednik Organizacionog odbora za dolazak pape Ivana Pavla II. u Zadar.

SUSRET NADBISKUPA PRENDE I VODSTVA HAZU-A

Zadarski nadbiskup Ivan Prenda primio je u četvrtak 7. rujna u Nadbiskupskom ordinarijatu u Zadru u posjet vodstvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti na čelu s predsjednikom

HAZU-a akademikom Milanom Mogušem, u sklopu njihovog posjeta institucijama Grada Zadra i zadarskog Sveučilišta.

Na sastanku su razmatrane različite teme iz područja u kojima se susreću znanstvena djelatnost i poslanje Crkve u kulturnom, znanstvenom i crkvenom životu grada i države. Vodstvo Akademije zanimalo se za ulogu Zadarske nadbiskupije u kontekstu crkvenog života u Hrvatskoj te za pitanje statusa nadbiskupije unutar Crkve u Hrvatskoj. Mons. Prendić je iznio povijesnu pozadinu sadašnjeg statusa izravne podvrgnutosti nadbiskupije Svetoj Stolici te trenutno stanje tog crkvenog pitanja. Razgovaralo se i o jedinstvenom slučaju u Hrvatskoj, činjenici da se unutar zadarskog sveučilišnog kompleksa nalazi crkva sv. Dimitrija koja služi pastoralu studenata. Akademici su se zanimali za njeno djelovanje u svjetlu duhovnih potreba studenata i Sveučilišta u Zadru. Ta je crkva svojevremeno bila nacionalizirana mimo zakonskih propisa koji su u načelu izuzimali nacionalizaciju crkava.

Nadbiskup Prendić zahvalio je HAZU za njeno zauzimanje za postav Stalne izložbe crkvene umjetnosti u Zadru. Akademija je, u zajedništvu s institucijama Grada Zadra i hrvatskom državom, svesrdno podržala i pomogla uspostavljanje i čuvanje njene kulturne misije u Zadru, koja je svjetskih razmjera i od značenja za cijelu Hrvatsku.

Akademici su darovali nadbiskupu Prendiću knjigama "Pola stoljeća Zavoda za povijesne znanosti u Zadru (1954-2005)" i "HAZU 1861-2001".

Mons. Prendić susreo se s vodstvom Akademije u sastavu: predsjednik HAZU-a akademik Milan Moguš, potpredsjednici akademik Pavle Dešpalj i akademkinja Alica Wertheimer Baletić, glavni tajnik akademik Slavko Cvetnić i tajnik HAZU-a prof. dr. Slobodan Kaštela.

U susretu akademika i zadarskog gradonačelnika Živka Kolege razgovaralo se o budućim projektima suradnje HAZU-a i Grada Zadra.

MISA U SPOMEN NA BISKUPA SREĆKA BADURINU

Na desetu godišnjicu smrti šibenskog biskupa fra Srećka Badurine, zadarski nadbiskup Ivan Prendž predvodio je u nedjelju 17. rujna u crkvi sv. Mihovila u Zadru misu sa spomenom na pokojnog šibenskog biskupa. Suslavili su umirovljeni nadbiskup Marijan Oblak, o. Ante Badurina, gvardijan samostana sv. Mihovila, inače brat blagopokojnog biskupa te nekolicina svećenika. U misi su sudjelovali i sjemeništarci predvođeni rektorm Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajevića' don Marinom Ninčevićem.

U svjetlu navještene Božje riječi o 'sluzi patniku', u propovijedi je mons. Prendž govorio o smislu čovjekove patnje, Crkvi patnici, a tim je tragom, u spomen na blagopokojnog mons. Badurinu, opisao i lik biskupa na putu križa, koji je u svom apostolskom poslanju pozvan slijediti Glavu, Učitelja. Pred kraj svog života blagopokojnik je trpio i svojim tijelom. "Biskup Badurina je bio zagledan u Krista, potrebe i patnje čovjeka i pitanja domovinske Crkve, kako bi najbolje poslužila svome narodu. Trpio je zbog nevolja koje su zadesile Crkvu i narod u epohalnim europskim promjenama" rekao je mons. Prendž za mons. Badurinu, dodavši da je predmet njegovih teoloških razmišljanja i doktorske dizertacije bio čovjek. Otvaramo je put spasenja obiteljima i nastojanja u zajedništvu s drugim kršćanima, kako bi bili svjedoci vremena. Mons. Prendž je opisao krepostan lik tog redovnika, teologa, pastira, mislioca i člana kolegija hrvatskih biskupa. "Bio je dragocjen doprinos HBK, zacrtavao je rješenja. Zasjao je svojom umnošću, služenjem, blizinom čovjeku i Crkvi patnici. Vraćao je nadu izranjenima u Domovinskому ratu" istaknuo je nadbiskup Prendž. Cijelog svog života, kao redovnik i biskup, promišljao je o moralnim načelima, evandeoskom moralu, a on u sebi uključuje i patnju koja treba proći, ona je dio božanske milosti, suotkupnina zbog naše grešnosti i napadnute Božje pravednosti, rekao je nadbiskup. Taj put podrazumijeva križ, ali i proslavu, uskrsnuće. Sve bi bilo besmisleno kad ne bi bilo uskrsnuća. Patnja je uvijek put pročišćenja, dubljeg nutarnjeg života, izgradnje i proslave onih koji idu za Kristom, u ljubavi prema čovjeku i služenju Crkvi, kako je to činio i biskup Badurina" rekao je mons. Prendž. Poželio je da plodovi njegova života i rada budu blagoslov našoj Crkvi i da se u vjeri zagledamo pred onim koga on sad gleda licem u lice i za koga je cijelovito, svim svojim bićem, živio.

DRUGI ZAJEDNIČKI GODIŠNJI SUSRET ANIMATORA ZA DUHOVNA ZVANJA HBK-a, HKVRP-a I HUVRP-a

Središnji godišnji susret animatora za duhovna zvanja Hrvatske biskupske konferencije, Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i Hrvatske unije viših redovničkih poglavara održan je 15. i 16. rujna 2006. u dvorani hotela 'Alan' u Starigradu-Paklenici i u Zadru, pod predsjedanjem zadarskog nadbiskupa Ivana Prendža, predsjednika Vijeća za duhovna zvanja HBK-a. U neposrednoj blizini mora i maslina, u sjeni Velebitskog masiva, četrdeset svećenika, redovnika i redovnica iz svih hrvatskih biskupija i BiH razmatralo je plime i oseke, molilo za plodnost i snagu rada za zvanja. Animatori za zvanja i predsjedavajuće vodstvo u sastavu: mons. Prendž, vlč. Vlado Razum i don Jure Vrdoljak, povjerenici za zvanja zagrebačke i splitsko-makarske nadbiskupije te s. Dubravka Moharić iz Unije redovničkih poglavara, donijeli su niz smjernica za budućnost rada za zvanja za Crkvu u Hrvatskoj. "Ovo je prilika da se učini korak dalje i više" rekao je mons. Prendž, prenoseći i pozdrave kardinala Josipa Bozanića. Sudionike su pozdravili i domaćini, povjerenik za zvanja zadarske nadbiskupije don Zdenko Dundović i župnik Starigrada don Ivan Borić. Svi su poželjeli da taj skup otvori vrata za nove perspektive, bude ohrabrenje i poticaj u dalnjem djelovanju.

Struktura i organizacija nam je potrebna, ali bez oslonjenosti na duh živog Boga ostaje prazna i neučinkovita. Pridimo Izvoru Abrahomovom vjerom, poručio je mons. Prenda upozorivši da je kriza zvanja, ali i niz uznemirujućih znakova vremena, ozbiljan poziv Crkvi da posvijesti svoju izabranost i uvjerenljivo živi poslanost od Boga. "Ne šalju nas gospodari svijeta, nego Gospodin, Izvor života. Ako smo s njim ne možemo ne ići" istaknuo je nadbiskup Prenda. Potaknuo je sudionike na upornost i da se ne obeshrubre, istaknuvši da su "sveti po vjeri osvojili kraljevstva i zadobili obećano u Kristu". Pred sve je stavio Božju riječ, Bog pozva one koje htjede, pozva ih da budu uza nj i da ih šalje. "To je srž, identitet duhovnog poziva" istaknuo je nadbiskup, upozorivši da ne presahne ono 'biti s Njim', jer prazni aktivizam, o kojem je govorio i papa Benedikt XVI. ne donosi plodova. Time se zaboravlja Izvor, događa se klonuće. Nadbiskup je istaknuo riječi apostola, 'Ja nosim Kristovu misao, od njega sam zahvaćen'. Od njega odlazimo u svoj rad, od njega sve crpimo da bismo druge nosili i širili apostolat. To je neiscrpiva energija u radu za zvanja, rekao je mons. Prenda, poželjevši blagoslov pastoralnim naporima dijeceza i redovničkih družbi u radu za zvanja.

Fra Andrija Bilokapić, djelatan u zadarskom samostanu sv. Frane, održao je izlaganje "Župnik, promicatelj zvanja, prvi svjedok vjere", s podnaslovom, 'Kriza duhovnih zvanja'. "Došli smo do takve nezrelosti vjere da su prve prepreke roditelji koji djeci brane odlazak u samostan. Događa se kriza morala, obitelji, smisla života. Sve to generira i krizu duhovnih zvanja, a plod je kultura smrti o kojoj govore pape" rekao je fra Andrija, upozorivši da je kriza vjere stožerni uzrok svih kriza, pa i one duhovnih zvanja. Pred sudionike susreta stavio je pitanje značenja pojmove 'liturgija' i 'svetost', te je razlagao narav župe, župnika i biblijsko rješavanje pitanja krize. "Biblija svjedoči da su se u razdoblju krize javljale grupe, sveti ostatak koji je urođio novim plodovima, kojim je Izrael obnovljao savez s Bogom. Sveti ostatak danas živi u svim našim zajednicama. Na tome trebaju poraditi župnik i župa. Sve pokušavamo, organiziramo i oslanjamо se na svoje snage, ali ne ide. Trebamo ući u dramu Božje ljubavi, tu se napojiti bolom i ljubavlju i odatle početi djelovati. Čudo obnove uvijek nam je na dohvatu ako podemo iz Života" poručio je fra Andrija. Kad je takav ambijent u

duhovnoj zajednici s kojom se Krist poistovjetio, u njoj se može roditi i primiti duhovno zvanje. "Nedostaje nam da je zvanje niklo iz župne zajednice, da ga ona nosi, raduje mu se, moli za nj. Prosječna župa je prestala biti kolijevka zvanja" upozorio je fra Andrija. Istaknuo je značenje osobnog susreta, po primjeru susreta Isusa s ljudima opisanih u Svetom Pismu. "Imamo razloga biti žalosni, ali i sa silnom radošću krenuti u buđenje svetog ostatka. Dopustiti Bogu da u nama budi sveto, kako bismo mi mogli probuditi sveto u drugima" poručio je fra Andrija.

Don Jure Vrdoljak, vikar za duhovna zvana splitske nadbiskupije, održao je izlaganje: "Odgovornost župne zajednice u pastoralu duhovnih zvana. Župa - zajedništvo zajednica i suradnika u pastoralu zvana". Svećeničko zvanje je nužno povezano s brigom o zvanjima, jer ako svećenik ne svjedoči svoje zvanje, onda se mladi ne mogu zaljubiti u zvanje koje je mrtvo, upozorio je don Jure. "Poteškoće duhovnih zvana u jednoj zajednici stavio bih u okvir 'obnove vjere' putem nove evangelizacije kojoj su potrebni učitelji-svjedoci. U tom smislu u Crkvi koja je sva 'poziv' svi su animatori zvana" rekao je don Jure. Istaknuo je pritom dva bitna čimbenika: ustroj, putevi i učinkoviti načini komunikacije i osobnih susreta, koji će omogućiti širenje i upoznavanje programa i sadržaja pastoralna zvana na svim razinama; te sudionici, animatori, uključeni u neposredni odgoj djece i mlađih. "Budući da nije jednostavno uvijek oduševljavati i poticati na autentičnost evandeoskog života, nužni su odgajatelji u vjeri: župnik, roditelji, učitelji, animatori, evangelizacijske zajednice i pokreti, župna vijeća, pjevački zborovi" rekao je don Jure, istaknuvši potrebu stvaranja autentičnih malih zajednica u župama, kao najbolju pomoć župniku i obiteljima u stvaranju prikladnih uvjeta za razvoj poziva. Izložio je niz poticaja kojima se stvara zdravo i snažno duhovno ozračje kojima se potiče rast zvana: klanjanja, dani molitve i seminari za duhovna zvana, duhovne obnove, susreti mlađih s redovništvom u samostanima, rad s ministrantima, hodočašća. Predavač je istaknuo da crkveni pokreti pokazuju značajnu plodnost u zvanjima, o čemu je govorio i papa Benedikt XVI. na 5. svjetskom susretu obitelji u Valenciji.

S. Meri Gotovac, djelatna u Đakovačko-srijemskoj biskupiji, izlagala je na temu: "Uloga posvećenog života u promicanju duhovnih zvanja unutar konkretnе župne zajednice". Postavila je niz pitanja o stvarnosti redovničkih zajednica u župi: koliko današnje redovništvo može biti znak ili izazov da u traženju autentičnog kršćanskog iskustva mlađi dolaze u redovničke zajednice, koliko je ono otvoreno potrebama Crkve i svijeta i sposobno raspoznavati znakove vremene, koje poteškoće nadvladati, na što staviti naglasak da bi pozitivno mogli utjecati na mlade pri izboru zvanja. Ta je pitanja razlagala razmatranjem smisla redovničkog života kroz liturgiju i molitvu, crkveno zajedništvo, služenje, svjedočenje. "Da bismo bili svjedoci, trebamo biti prvi voditelji u tim dimenzijama. One su klasični putevi koji pripadaju životu svake zajednice. Upravo zato ne samo da predstavljaju obvezatan put, nego su jamstvo autentičnog traženja i raspoznavanja poziva" istaknula je s. Meri. Iz iskustva 15-godišnjeg vjeroučiteljskog rada s mlađima s. Meri je rekla: "Imamo vrijednosti koje nosimo, samo trebamo naći jezik. Mislim da je najveći nedostatak to što nismo našli komunikaciju s mlađima. Uvijek osjećam da im ono što imamo ne znamo izreći na način kako oni to očekuju". No, najsnažnije će se svjedočanstvo osjetiti ako među redovnicima u župi dožive kako se međusobno ljube, pomažu, prihvataju, radosno žive i dijele s drugima ono što imaju, ako imaju vremena jedni za druge i za one koji trebaju njihovu pomoć, rekla je s. Meri.

U radu po grupama razmatran je odgoj za zvanja tijekom formacije kandidata, poimanje zvanja i župničke službe kod vjernika, te teme: župnik-izazov djeci i mlađima, župnik-član svake obitelji. Nadbiskup Prenda je istaknuo potrebu održavanja dana duhovnosti promotora za zvanja, susreta gdje bi produbljivali svoj put u radu za zvanja, tražili metode i rasli u vjeri. Na poticaj mons. Prende animatori su predložili teme za budući rad: duhovno vodstvo ostvarenog zvanja, pomoći mlađima u otkrivanju zvanja, obitelj kao rasadište zvanja, vjeroučitelj, suradnik u pastoralu zvanja. Dogovoren je daljnje izlaženje časopisa 'Dođi i viđi' za pastoral zvanja i izrada jedinstvenog promidžbenog materijala. Govorilo se o potrebi uspostave Centra za duhovna zvanja na nacionalnoj razini, imenovanju njegova ravnatelja, te centara na biskupijskim razinama, njihovoj koordinaciji i usklađivanju rada s redovitim pastoralom župe. Najavljen je i velik događaj za Crkvu u Hrvatskoj. Od 28. lipnja do 1. srpnja 2007. g. Zadar je domaćin međunarodnog susreta Europskog centra za duhovna zvanja, kad će Hrvatsku pohoditi animatori za zvanja iz cijele Europe.

Dosad su tijela za duhovna zvanja HKB-a i HKVRP-a radila zasebno, a na prošlogodišnjem rujanskom susretu, koji se održao u duhovnom centru Kćeri Božje ljubavi u Granešini, ta su se povjerenstva ujedinila. U Starigradu su po drugi put nastupala zajedno, želeći zajednički napraviti projekt koji će pomoći radu za nova duhovna zvanja. U ime Komisije za pastoral zvanja HKVRP-a i HUVRP-a, u pozdravnoj riječi s. Dubravka Moharić, ravnateljica Duhovnog centra u Granešini je rekla: "Potrebni su ljudi koji će nesebičnim zalaganjem pokazati da pojedinac nije dobio poziv samo za sebe. Poziv koji smo dobili dužni smo opravdati zauzetim zalaganjem za izgradnju Kraljevstva Božjeg. Živo svjedočenje vjere pozvanih najbolji je pastoral zvanja". Citirala je papu Benedikta XVI. sa susreta s njemačkim biskupima na Svjetskom danu mlađih: "Bog svojom rječju i zovom obećava siguran ishod, ali u vrijeme novog buđenja ne daruje uvijek miran život. Zbog toga se pastoral zvanja ne smije obeshrabriti zbog padajućeg broja, nego mora biti prožet čvrstom nadom koja pastoralom u vremenu sjetve s Kristom može pokazati nove perspektive za život pojedinca i zajednice".

GODIŠNJI SUSRET NADBISKUPA I BOGOSLOVA ZADARSKE NADBISKUPIJE

Tradicionalni godišnji susret zadarskog nadbiskupa i bogoslova zadarske nadbiskupije, koji se s mons. Ivanom Prendom susretu za vrijeme svojih praznika, održan je 18. i 19. rujna. Prvog dana zajedništva mons. Prenda i 13 bogoslova posjetili su župe nadbiskupijskog zaleda u Kotarima i Bukovici, gdje su se susreli s tamošnjim svećenicima i pukom, a drugog dana u

Nadbiskupsom sjemeništu 'Zmajević' nadbiskup im je razlagao pitanja koja ih zanimaju iz života mjesne i opće Crkve. "Tim susretom bogoslovi nastoje upoznati svoju nadbiskupiju, čuti njen hod i upoznati pitanja i probleme u životu mjesne Crkve. Oni se pripremaju za pastoral, a zbog studija i odsutnosti iz nadbiskupije nisu uvijek u mogućnosti pratiti ritam njenog života i sudjelovati u važnim događanjima. Zato je važno da bogoslovi koji se spremaju za svećeničko poslanje upoznaju iz prve ruke od svog nadbiskupa ono što je važno za život nadbiskupije, klera i pastoralna pitanja" rekao je mons. Prenda.

Za posjeta zaledu u pravcu Benkovac, Kistanje, Obrovac, Karin, bogoslovi su upoznali konkretno stanje toga kraja, stradalog u Domovinskom ratu, a sad je poprištem materijalne i duhovne obnove. To je područje doživjelo velike migracije i izmijenjenu demografsku sliku. Oko Benkovca se podižu nova naselja, bogoslovi su upoznali rad Pučke kuhinje. U Kistanjama desetu godine žive Janjevci čija intenzivno življena vjera rađa obiteljima s brojnom djecom. Nadbiskup, bogoslovi i kistanjski župnik mons. Nikola Dučkić posjetili su Osnovnu školu u Kistanjama. "Njima kao malim kršćanima, gdje na novom terenu primaju izobrazbu i odgoj, taj susret puno znači: vidjeti nadbiskupa i mlade koji se spremaju za svećeništvo za njih je veliko ohrabrenje" kaže mons. Prenda koji se susreo i s ravnateljem škole i srdačnom dobrodošlicom tamošnjih vjernika.

Za razliku od napučenih Kistanja i Benkovca, Bukovica je nedovoljno nastanjena. Posjetili su školu u Bruškoj koja je nedavno otvorena a pohađa je svega četvero djece. U Obrovcu koji također doživjava svoj rast dočekao ih je župnik Igor Ikić. Župna crkva u Domovinskom je ratu bila zapaljena, a sad je kao dar hrvatskoj državi, iz kulturnih razloga, obnavlja slovenska vlada. Posjetili su i obnovljeni franjevački samostan u Karinu te upoznali život karinske župe čije je vodstvo sad povjereno franjevcima. "To je zajedničko druženje obogaćenje i trenutak koji bogoslovima omogućuje da osjete puls svoje nadbiskupije, da susretu mnoge ljude, svećenike i da se mislima i mentalitetom ugrađuju u nadbiskupiji u kojoj će jednog dana djelovati. U međusobnim razgovorima osluškivali smo potrebe i otvaranje perspektiva u onome što će preuzeti svojom službom po ređenju, kad će biti novo osvještenje životu mjesne CRkve" rekao je nadbiskup Prenda.

10. OBLJETNICA HRVATSKOG KATOLIČKOG LIJEĆNIČKOG DRUŠTVA - PODRUŽNICA ZADAR

"Kultura života nema alternative i budućnost pripada onima koji poštuju, ljube i daruju život. Bog je na strani života, pitanje je samo na kojoj se strani mi nalazimo" poručio je pomoćni zagrebački biskup dr. Valentin Pozaić, na proslavi 10. obljetnice djelovanja Hrvatskog katoličkog liječničkog društva-podružnice Zadar, u srijedu 20. rujna. U dvorani Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' na svečanoj sjednici mons. Pozaić, duhovni asistent HKLD-a i Europske federacije katoličkih liječničkih društava, održao je predavanje na temu "Čuvari života". Prethodno je euharistijsko slavlje u katedrali sv. Stojšije u Zadru predvodio zadarski nadbiskup Ivan Prenda. Obljetnica je u Zadru okupila liječnike i duhovne asistente HKLD-a iz cijele Hrvatske. U 18 podružnica u Hrvatskoj HKLD okuplja 1800 članova.

Crkva je zahvalna Bogu za darove koje joj Bog daje u njenom životu i poslanju, a jedan od tih darova je Hrvatsko katoličko liječničko društvo, rekao je mons. Prenda. Poželio je lijećnicima vodstvo kršćanskom mišlju da su, pomaganjem čovjeku, dionici Božje pobjede nad bolešću, aktivni u preobrazbi svijeta. Liječništvo je Božji dar čovječanstvu i zahvalni smo Bogu za taj poziv, poručio je nadbiskup. "Neće nas omesti i ne mislimo da treba i mora pasti sjena na taj plemeniti poziv i u ovim trenucima stanovitih upitnosti, koje su možda i prenaglašene u javnosti, glede liječničkog poziva. I baš usprkos tome, treba isticati njihove plemenite geste, inicijative, duboku ljudsku prisutnost i humanost u trenucima muke i traženja nade za životom i zdravlјem" poručio je mons. Prenda. Razlagao je narav liječničkog poziva, rekavši

da je on duboko utkan u čovjekov put, a spominju ga i Knjiga Joba, Jeremije, Isus i evanđelisti. Poručio je liječnicima da njihov poziv humanosti u sebi sadrži puno od pojma Ljubavi, a ovisi puno i o svakom nositelju. "Liječnički je poziv star koliko i čovjek, jer je čovjek zbog svoje ranjivosti uvijek trebao pomoći drugih, liječnika. Gospodin je liječnik u najplemenitijem smislu, liječnik duša. Liječnički poziv vidim u kontekstu Kristove pobjede. To je uvijek čovjekov put ususret križu, trpljenju, ali i pobjedi, znak pobjede nad zlom" rekao je nadbiskup Prenda.

Mons. Pozaić je u predavanju, između ostalog, govorio o novoj pojavi u društvu, lingvističkom inženjeringu. Dosad su nam poznate i 'navikli smo' na sintagme genetsko, finansijsko, političko, inženjerstvo. No sad je nova stvarnost sugestivnog rječnika, lingvistički inženjering, upozorio je biskup Pozaić. Da to nije bezazlena pojava svjedoči i Leksikon "Dvojbeni i sporni pojmovi o obitelji i životu" u izdanju Papinskog vijeća. Mons. Pozaić je opisao kako to izgleda u praksi. "Ljudsko biće, tek začeti čovjek, naziva se konceptus, preembrij, biološki materijal, nakupina stanica. Neslućene manipulacije gametom embrijima pokrivaju se izrazom medicinski pomognuta oplodnja. Abortus nije ubojstvo već prekid trudnoće ili je to pravo na izbor. Terapijsko kloniranje nije proizvodnja i usmrćivanje ljudskih embrija, već visoko moralno djelo, pribavljanje potrebnih matičnih stanica za terapije, premda se zna da nikad nitko nije izliječen matičnim embrionalnim stanicama" upozorio je mons. Pozaić. Rekavši da se "iz simfonije zakona i etike rađa integritet osobe" mons. Pozaić je istaknuo da zakon ne smije biti minimum, nego optimum morala; ono najbolje moguće što štiti i promiče dobro pojedinca i društva. "Zakon ne smije biti nemoralan. Nitko ne smije biti spriječen da djeluje po svojoj ispravno formiranoj savjesti, niti prisiljavan da djeluje protiv svoje savjesti" rekao je mons. Pozaić, dodavši da obrana ljudskog života postaje izazov i poslanje u vremenu egoističnog i izopačenog shvaćanja slobode.

Odgovornost za kulturu života pripada svima, a njeno je naročito mjesto u obitelji. Zakon obitelji je ljubav u sebedarju, a taj se odnos prenosi i na društvo. Svi su pozvani braniti život. Jedino kultura života osigurava istinsku slobodu, mir i sreću pojedinca i naroda" rekao je mons. Pozaić. U Hrvatskoj od 20 županija 19 izumire. Poštivanje života potrebno je na svim

razinama, a osobita je odgovornost na zdravstvenim djelatnicima. "Ako je nazočna urota protiv života, katolički je liječnik osobito pozvan biti čuvan života" rekao je, nabrajajući i niz drugih odgojiteljskih subjekata od kojih se očekuje da izvedu kulturni zahvat novog stila života, jer "odgovornost za život nije ničiji monopol. Zato biblijska poruka 'Život biraj' znači 'Budućnost biraj'" zaključio je biskup Pozaić.

Pozdravne riječi i izvještaj o radu podružnice HKLD-a koje promiče vjeru i brigu za život u svim dimenzijama, uputila je dr. Jasminka Jurišić Šango, predsjednica zadarske podružnice koja okuplja 60 liječnika. Organiziraju različita stručna predavanja i nude interdiscipliniran pristup pojavama, karitativno pomažu potrebne obitelji, sudjeluju u katehezama, simpozijima i stručnim usavršavanjima. Susretu, kojeg je uveličao nastup VIS-a 'Magnificat' HKUMST-a, nazočili su i predsjednica HKLD-a za Hrvatsku, iz Zagreba, dr. Marija Žagar, dr. Zvonimir Vrančić, ravnatelj zadarske opće bolnice, duhovni asistent zadarske podružnice fra Andrija Bilokapić i ostali stručnjaci. Skupu su se obratili brojni sudionici iz života HKLD-a, između ostalog poručivši da dobrota i humanost imaju smisla, te da treba raditi na očuvanju i izgradnji dostojanstva liječničkog i zdravstvenog poziva te od začeća do smrti čuvati dostojanstvo čovjeka.

BLAGDAN SV. FRANE

Franjevačka provincija sv. Jeronima sa sjedištem u Zadru, koja u 30-ak samostanskih kuća u Hrvatskoj okuplja oko 70 braće, proslavila je u srijedu 4. listopada blagdan sv. Franje Asiškoga. Provincijal Josip Sopta predvodio je svečano večernje misno slavlje u crkvi sv. Frane u Zadru, a u njemu su sudjelovali i zadarski sjemeništarci predvođeni rektorom Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' don Marinom Ninčevićem.

Slavimo tradiciju franjevaštva koja je i u Zadru duga, od samih početaka reda, dakle osam stoljeća, rekao je provincijal Sopta, pozivajući mlade da se na razne načine priključe franjevačkoj duhovnosti. Blagdan sv. Frane okupio je u samostanskoj crkvi brojne Franjine štovatelje, što je dokaz da još uvijek privlači ljudе. Provincijal Sopta je izrazio radost i zahvalnost zbog duhovne i molitvene podrške ljudi, koja im "daje nadu da će se oduprijeti pošasti i neće biti relikvija prošlosti nego živa snaga budućnosti".

U propovijedi je provincijal Sopta spomenuo i nedavno imenovanje novoga biskupa u Asizu. Tom prigodom papa Benedikt XVI. mu je rekao: "Franjo je ključ tvoje službe i ključ Crkve". "Papa mu je rekao da je Franjo ključ za razumijevanje Crkve i pastirske službe u Crkvi, jer je Franjo volio Crkvu i svećenike, bez obzira kakvi su. Ključ u Crkvi je uvijek ljubav. U središtu Crkve mora biti ljubav koju je Franjo širio bez obzira na hijerarhijske mjere, a i oni koji su na vlasti, njihova mjera je ljubav. To je papa htio reći novom mladom biskupu koji je svoje Pastirsko pismo posvetio franjevačkom jubileju, 800 godina od početka Reda" rekao je fra Josip Sopta.

Franjo se obratio 1206. g., a tri je godine prošlo do papinskog priznanja njegova puta. Stoga se i u trogodišnjem razdoblju od 2006. do 2009. franjevci žele obnoviti u Franjinom duhu, te će se raznim događanjima predstaviti široj crkvenoj i kulturnoj zajednici. Ta je obljetnica doprinos razvoju i našeg naroda, poticaj koji nas obvezuje, rekao je fra Josip, poručivši da "Franjo nije zašutio govoriti". Istaknuo je poruku njegova života i reda koji je Crkvu obnovio i u njoj stasao kao prosjački. "Danas ima gladnih najteže bolesti, najvećih prosjaka, prosjaka smisla života. Oni su najmasovnija poštast današnjice. Današnje društvo im ne zna ponuditi taj kruh smisla. A mi mislimo da je put sv. Frane kruh smisla i da zajedno s ljudima prosjačimo taj kruh" rekao je fra Josip. Poželio je vjernicima da se ne boje avanture s Kristom, u koju je pošao i sv. Franjo, avanturu obraćenja. "Franjo pokazuje kako Bog od malena čini veliko. Krist ga je pozvao na patnju i trpljenje i svojim mu je životom postao sličan. Promicao je dijalog, uvažavanje, blizinu svakom čovjeku, pa i gubavcu kojeg je poljubio" rekao je provincijal Sopta, zaključivši riječima toga sveca koje je na kraju svog

zemaljskog života uputio svojoj braći: "Ja sam svoje učinio, a što je vama činiti, neka vas pouči Gospodin". Živio je 45 godina, a danas godišnje 6 milijuna ljudi pohodi njegov grob u Asizu i nadahnjuju se duhom koji je sv. Franu uputio u čudesnu avanturu Božje ljubavi.

DAN OBRANE GRADA ZADRA

Povodom proslave Dana obrane grada Zadra u petak 6. listopada, zadarski gradonačelnik Živko Kolega organizirao je svečano primanje u Gradskoj vijećnici, koje je okupilo predstavnike gradske, županijske, vojne, policijske i sudbene vlasti, te članove udruga proizašlih iz Domovinskog rata. Uz gradonačelnika Kolegu, prigodnom rječju nazočnim obratio se i zadarski nadbiskup Ivan Prenda.

Dva dana prije državnog blagdana Dana neovisnosti, Zadar proslavlja Dan svoje obrane, evocirajući prigodom 15. obljetnice agresije i razaranja Zadra s mora, kopna i zraka dramatične listopadske dane 1991. god., kad je na zadarskom području zaustavljena velikosrpska agresija. U prvom tjednu obrane poginulo je 23 civila i 19 vojnika. "Tada nije bilo dvojnosti treba li ići naprijed, nego samo kako. Nije se mogla izbjegići moralna obveza obrane onoga što nam je tako sveto. I zato smo uvijek govorili: ono što se zbiva u obrani je i moralno dopušteno, do te mjere da možemo odbiti neprijatelja po katoličkom moralu i onda kad je on u opasnosti da izgubi svoj život" rekao je nadbiskup Prenda.

Bili su to najteži ali i najponosniji dani kad je, jedinstvom i hrabrošću Zadrana, brzo organizirana vojska i civilni život, rekao je gradonačelnik Kolega, ističući zasluge i tadašnjeg državničkog vodstva i predsjednika Franje Tuđmana. Prisjetio se zadarskih teških dana bez struje (više od tri mjeseca) i vode, uz neprestano granatiranje i skrb za gotovo 25 000 prognanika. I nadbiskup i gradonačelnik istaknuli su osobite zasluge poginulih hrvatskih branitelja izražavajući im najdublji plijetet i zahvalnost. "Danas kad gradimo lijep i jači Zadar i slobodnu domovinu, možemo reći da njihove žrtve nisu bile uzaludne" rekao je dr. Kolega, a nadbiskup istaknuo da su njihovi životi bili zrna koja umiru da bi novi život nicao. Podsjetio je i na pitanja koja su se javljala u nutritri naših branitelja. "Bilo je pitanje dokle se može ići u susretu s neprijateljem, što mu se može učiniti. I uopće u Domovinskom ratu, javljala se dilema kod naših branitelja, koji su gotovo svi bili kršćanski odgojeni, dokud može ići obrana, dokud je ona zakonita i postavlja ozbiljna moralna pitanja i dileme". Mons. Prenda je zahvalio Bogu za sve darove koji su nikli iz hrabrosti i života živih i mrtvih, svih koji su sebe izložili svojom mudrošću i spremnošću. "Bilo je to vrijeme jakih emocionalnih naboja i izazova razumu; naboja, jer smo svi doživljavali strahotu sukoba, sudara koji je bio bez izgleda za Davida. Činilo se da je Golijat prejak i prevelik. Ipak, i ti su trenuci pokazli da Golijat nije uvijek u prednosti i da nije uvijek pobjednik" rekao je nadbiskup, dodavši da smo se osjećali ujedinjeni u nečem što je moralno, pravo i dužnost.

Slobodna domovina mogla se postići samo hodom naprijed u izgadnji onog što nam je Bog podario i našom suradnjom, poručio je nadbiskup. "Mi smo tada bili uz svoje branitelje. Crkva je bila sa svojim braniteljima i pokušala služiti ne samo ohrabrvanjem, nego i jasnoćom navještanja i moralnih pouka. Tad smo i s propovijedaonicama i u rogovima jasno kazali da su obitelj, dom i domovina nešto što imamo pravo braniti. Ali, ne samo pravo, nego i dužnost. I to teška dužnost" poručio je nadbiskup Prenda. Poželio je Božji blagoslov naporima da izgradimo domovinu i društvo u kojem će vladati zakonitost i pravednost, rekavši da nikad nismo sve ostvarili i da uvijek trebamo ići naprijed.

Proslava Dana obrane Grada započela je u jutarnjim satima budnicom ulicama i trgovima grada u izvedbi Gradske limene glazbe. U znak sjećanja na poginule hrvatske branitelje, pred središnjim križem na Gradskom groblju položeni su vijenci i upaljene svijeće svih struktura vlasti i udruga. Brojni su Zadrani s ponosom gledali letački program AKRO grupe "Krila

"Oluje" na nebu nad zadarskom rivom. Svečanost završava u večernjim satima u Hrvatskoj kazališnoj kući predstavljanjem knjige "Žene u Domovinskom ratu; Snaga ljubavi: Činiti dobro", u organizaciji Udruge žena u Domovinskom ratu.

SVETKOVINA SV. ŠIMUNA

Svetkovinu sv. Šimuna Bogoprimatelja, zaštitnika Grada Zadra, prisutnog u Zadru osam stoljeća, Zadrani slave u nedjelju 8. listopada. Hodočasničko svetište sv. Šimuna u Zadru odrediše je tisuća vjernika iz cijele zadarske nadbiskupije. Zahvaljuju i utječu se zagovoru sveca čije neraspadnuto tijelo počiva u čuvenoj povijesnoj dragocjenosti, srebrno-pozlaćenoj raci iznad glavnog oltara. Jutarnje svečano misno slavlje u crkvi sv. Šime predvodio je zadarski nadbiskup u miru Marijan Oblak, u zajedništvu s nadbiskupom Ivanom Prendom, upraviteljem svetišta sv. Šime don Josipom Lenkićem i ostalim svećenicima. Svetkovina je započela u subotu 7. listopada Svečanom Večernjom koju je predvodio zadarski nadbiskup Ivan Prenda, a predvodit će i blagdansko večernje slavlje.

"Ovo je sveti dan za Zadrane. Koliku nam je milost i čast iskazao Gospodin, da imamo sv. Šimuna u neraspadnutom tijelu. Tko može iskazati tolike milosti koje nam daje svojom nazočnošću, zagovorom, zaštitom! Njegov je lik na zidinama našeg grada!" rekao je mons. Oblak. Zahvalio je i za hrvatski Dan neovisnosti, pozivajući na ljubav za naš narod, da ga gradimo u istini, pravičnosti i zakonitosti. Na blagdan sv. Šimuna, prije 15 godina, Zadar je bio razaran, te se, za razliku od današnjih pet, mons. Oblak prisjetio jedne mise toga dana. Ljudi u crkvi mogli su se pobrojiti na prste ruke, rekao je, poručivši da je sv. Šime dar Zadru, nadbiskupiji, a time i cijelom hrvatskom narodu.

Evangelist opisuje sv. Šimuna sa svega pet riječi: pravedan, bogobojsan, Duh Sveti bijaše na njemu, istaknuo je mons. Oblak. "Sv. Luka ga jednostavno naziva čovjek, po imenu Šimun. Jedan od građanina Jeruzalema. On se naizvan nije razlikovao od drugih, nije pripadao jeruzalemškim uglednicima. Sva je Šimunova veličina u kreponom životu, njegovoj unutarnjosti, duhovnosti, bogobojsnosti" rekao je mons. Oblak. Šimun je jednostavno čovjek, čovjek vjernik, pravedan, bogobojsan, Duh Sveti u njemu. Potaknut od Duha došao je u hram i doživio vrhunski događaj svoga života - susret s Isusom, rekao je mons. Oblak. U 40 dana starom djetetu Isusu prepoznao je Mesiju i držao ga na svojim rukama, kad su ga u Hramu Bogu prikazali Josip i Marija. Izrekao je svoj glasoviti hvalospjev 'Sad otpuštaš svoga slugu...' Evangelist Luka uz Šimuna spominje i moliteljicu, isposnicu Anu. "Šimun prorok i Ana proročica su svjetovnjaci, laici. Duh Sveti je u naše vrijeme, osobito dokumentima Drugog vatikanskog sabora, pobudio u Crkvi dostojanstvo i dužnosti Kristovih vjernika laika" istaknuo je mons. Oblak., citirajući papu Pavla VI. da Crkva laika ne prepoznaje samo kao vjernika, nego i kao apostola.

Aktualizirao je i Šimunovo proroštvo osporavanja Krisotva nauka rekavši da se ono obistinjuje, primjerima nespominjanja kršćanskih korijena Europe, eutanazije, homoseksulnih brakova. "Šimunovo proroštvo o osporavanju Isusa očigledno se događa kroz cijelu 2000-tu povijest, događa se i u naše vrijeme, nažalost i na našim prostorima" upozorio je mons. Oblak, dodavši da je u takvom vremenu svakom Kristovom vjerniku neophodno bolje poznavati svoju vjeru. "Zato je i potreba župne kateheze za svaku životnu dob. Zato je ove pastoralne godine u središtu djelovanja naše nadbiskupije župna kateheza. Jer smo indiferentni, mločavi, pospani, kako Pavao reče" istaknuo je mons. Oblak. Zaključio je propovijed drevnom molitvom sv. Šimunu sa zadarskog područja, koju je u knjizi 'Duhovni velikani' zapisao isusovac Josip Antolović.

U homiliji Svečane Večernje na otvaranju svetkovine u subotu 7. listopada, mons. Prendža je rekao da je sv. Šimun u Isusu proglašio ostvarenje Božjih obećanja od iskona do povijesnog događaja u hramu. Ukazao je tako na povijesnost osobe Utjemeljitelja naše vjere.

"Objavio mu Duh Sveti da neće vidjeti smrti dok ne vidi Pomazanika Gospodnjega" istaknuo je mons. Prenda zapis evangelista Luke, rekvavi da se vrlo rijetko među biblijskim licima nalazi takvo priznanje jednom smrtniku na zemaljskom hodu. "On je sa Zaharijom, Elizabetom, Ivanom Krstiteljem i Josipom u skupini osoba koje su uvele Krista u svijet" rekao je mons. Prenda. Opisao je sv. Šimuna kao nepoklobljivog vjernika u Boga svojih Otaca, sigurnog u njegova obećanja. On osluškuje Božja nadahnuća u nutrini duše i oslanja se na Božju riječ izgovorenju preko proroka. "Ujedno je čovjek koji se drži Zakona Gospodnjeg u svome životu. Biti pravednik u Božjim očima znači svojim životom ostvarivati Riječi Saveza koje su bile pravilo života svakog vjernog Izraelca" rekao je mons. Prendža, moleći sv. Šimuna za milost vjere, prijanjanja uz Gospodina kojeg je on nosio, jer vjera daje poleta našem moralnom životu, te milost da ga slijedimo svojim životom i postanemo pravedni i bogobojazni.

Na svetkovinu sv. Šimuna, zaštitnika Grada Zadra, u crkvi sv. Šime u Zadru središnje euharistijsko slavlje predvodio je zadarski nadbiskup Ivan Prendža, koje tradicionalno okuplja mnoštvo hodočasnika iz cijele nadbiskupije. Nadbiskup je pozvao na molitvu za duhovni i materijalni napredak Grada i domovine, podsjetivši na Dan neovisnosti, kad smo prije 15 godina samostalno započeli put u zajednici europskih naroda. Poželio je mir i slogu u Domovini, da se u okviru kojeg imamo stvari društvo s prepoznatljivom kršćanskom pripadnošću.

"Šimun je lik koji govori današnjem kršćaninu: Tražiti Boga u okviru svoje zajednice koja me je primila i u kojoj rastem kao član velike Božje obitelji, Crkve, kojoj je Krist zajamčio trajnu prisutnost. Nije više pitanje njegova povijesnog dolaska. Pitanje je našeg osobnog traženja Boga i pristupa njemu. To je za svakoga od nas počelo s obiteljskim životom i prvim susretom s Bogom u vjerskoj praksi roditelja. Oni prihvaćaju pred Crkvom obvezu: odgajati dijete u vjeri Otaca, u biblijskoj vjeri koju nosi Crkva" poručio je mons. Prendža. Istaknuo je pritom potrebu župne kateheze i zajedničkog rasta u vjeri, osnaženog primjerom i zagovorom Šimuna Bogotražitelja, koji je u potpunosti bio otvoren poticaju Duha Svetoga. "Šimun je predstavljen kao tražitelj Boga u liku Isusa-a-Mesije koji je obećan i koji dolazi" istaknuo je nadbiskup, dodavši da je on izrekao sav sadržaj Kristova ulaska u svijet: biti svjetlo. Svjetlo na prosvjetljenje naroda. Zasjao je kao svjetlo Božje istine u svojoj Riječi i kao svjetlo Ljubavi na svome krizu.

"Naš sv. Šimun, čije tijelo čuvamo u Zadru, vodi nas u Isusovu blizinu" poručio je nadbiskup, opisujući biblijski okvir povijesnog događaja susreta Šimuna i Isusa. "Sveta obitelj se podlaže zakonu Mojsijevu. S vjerom otaca donosi svoga prvorodenca i jedinorodenca. Hram je Dom Gospodnjji, radost svakog sina Izraela. To mjesto susreta svakog Izraelca i Boga postaje mjesto susreta Mesije-Otkupitelja sa svojim narodom i ljudskim rodom" rekao je nadbiskup. Ohrabrio je vjernike da budu prožeti Božjim životom i vjerom, jer svjetlo koje od vjere nosimo u sebi postaje svojevrsni nemir što drugi nisu zahvaćeni Bogom. "Kad se to događa u obitelji, s roditeljima koji se trude djeci prenijeti i posvjedočiti vjeru, govorimo o svjesnoj katoličkoj obitelji. Kad se to događa u župi koja raste u vjeri dobro organiziranom katehezom i sakramentalnim životom, osobito Euharistijom, govorimo o živoj župnoj zajednici" rekao je mons. Prendža. Govoreći o oznaci istinskih tražitelja Boga, citirao je riječi pape Benedikta XVI. koje je rekao hrvatskim biskupima u srpnju u Vatikanu, kad im je izrazio priznanje za pripremu brojnih pastoralnih planova. Istaknuo je važnost inicijativa za temeljitu pripremu za sakramente i dolično sudjelovanje u bogoslužju, njegovanje tradicionalnih pučkih pobožnosti i hodočašća.

Raka u kojoj počiva neraspadnuto tijelo sv. Šimuna u ovoj je blagdanskoj osmini tijekom cijelog dana otvorena dolasku i poklonu Šimunovih štovatelja njegovim relikvijama. Mons. Prenda je potaknuo na još intenzivnija hodočašća župa iz nadbiskupije, koje tijekom godine organizirano dolaze iskazati štovanje tom velikom čovjeku Novog zavjeta i pritom slave mise u njegovu svetištu. Pozlaćena raka sv. Šimuna teška je 250 kg i dala ju je izraditi ugarsko-hrvatska kraljica Elizabeta rodom Kotromanić. Sadašnja crkva sv. Šimuna prvotno se zvala crkva sv. Stjepana prvomučenika, a od 16. st., kad je raka sa svećevim tijelom iz crkve Marije Velike prenesena u tu crkvu iz 12. st., naziva se crkva sv. Šimuna i danas je središnje hodočasničko odredište Zadrana.

BLAGOSLOV TRIPTIHA U PRIDRAZI

Vjernici župe svetog Martina biskupa, u Pridragi u nedjelju 24.rujna u župnoj crkvi Gospe od Ružarija doživjeli su, nakon posvete te nove crkve 2001., jedan od najuspješnijih programa kulturno-religioznog sadržaja u bogatoj povijesti te drevne hrvatske katoličke župe. Blagoslovljene su tri oltarske pale tj. triptih nebeskih zaštitnika župe Pridraga, a nakon mise održan je duhovni koncert članova zagrebačke opere. Na početku liturgijskog slavlja pred punom crkvom oltarsku palu u ime zadarskog nadbiskupa mons. Ivana Prende blagoslovio kanonik Stolnog kaptola sv. Stošije u Zadru don Nedjelko Zubović, a euharistijsko slavlje predvodio je domaći župnik don Jure Zubović, pokretač cijelog projekta. Na misi je kršten i maleni Ivan, koji je radosno primljen u zajednicu vjernika.

Dragocjen i vrijedan triptih malo je čudo likovnog izražaja samouke hrvatske slikarice, pridraške nevjeste, podrijetlom Mađarice iz vojvodanske Ade, Margith Megyeri-Zubčić. Ona je u tri mjeseca intenzivnog rada naslikala dragocijeni triptih koji ostaje u trajnom naslijedstvu župe Pridraga i njenih naraštaja. Triptih i oltarska pala velikih dimenzija (centralna 220x200; lijeva i desna 180x100) ukrašavaju sada svetiste nove župne crkve. Centralna slika prikazuje Sv. Martina, biskupa, patrona župe, viteza na konju koji u poznatoj sceni otkida svoj ogrtac i udjeljuje ga potrebitom prozeblom prosjaku, od svijeta ponijenog i odbačenog, ali od Boga neizmjerno ljubljenog. Taj "prozebli prosjak" zapravo je sam Spasitelj Isus, koji prosvjetljava i preobraća viteza Martina u svog poslanika i službenika u Crkvi kao monaha, svećenika i biskupa. U donjem djelu slike prikazan je niz u nekoliko figura pridraškog puka različitih generacija, kulturnog, socijalnog, duševnog i drugih statusa i uzrasta, koji ponizno i strpljivo u redu iščekuju Kristovo prosvjetljenje i milosrđe. U perspektivi su prikazane domicilne crkve, glasovita ranokršćanska crkva sv. Martina i sadašnja Gospa od Ružarija, na koje sv. Martin, vitez s konja, kao putokaz na putu spasenja, upućuje živu zajednicu vjernika na Kristovu zajednicu Crkvu u kojoj se ostvaruje njihovo spasenje. Na lijevoj strani triptiga je prikazan lik Gospe od Ružarija ili Kraljice Svetе Krunice. Gospa je u nekom blagom poluprofilu, sva uronjena i predana u molitvi kao "Maria orans", sklopljenih ruku s krunicom u rukama i zvjezdanom aureolom oko glave. Optički ona lebdi na lakom bijelom oblaku, nježna, pitoma i blaga majčinska lica, baš kao prava zaštitnica svojih vjernika. U pozadini je panorama Pridrage, kao i na ostala dva dijela triptiga na kojima u dubini i pozadini dominira zelena boja, boja proljeća i života. Na kraju se u sve tri slike kao temeljna panorama uzdiže gorda planina Velebit, ponosni simbol drage nam domovine Hrvatske. Iznad planine dominira azurno-plava boja neba, prožeta ljudskim i prozračnim oblacima, kao da su iznikli iz prirodne kontemplacije. Treća slika prikazuje Sv. Marka evangelistu, kao podsjećanje da je nekada na tom svetom mjestu gdje se danas uzdiže zvonik nove crkve bila kapelica, stoljeće i pol, njemu posvećena. Dominantna figura evangeliste sa Svetim pismom u ruci, u podnožju s mitskim simbolom-lavljom glavom i sa spomenutom kapelicom u pozadini. Perspektivna pozadina u cijelom triptigu je uglavnom slična: zelena panorama Pridrage, pridraške crkve i more, ponosni masiv Velebita, nadnaravna ljepota plavetnog neba s andeoskim čednim i prozračnim oblacima.

Nakon mise održan je duhovni koncert klasične glazbe članova zagrebačke opere povodom donacije novog pijanina od strane Hrvatskog kulturnog kluba u Zagrebu na čelu s predsjednikom Šimom Šimatovićem, za glazbeni odgoj školske djece u Pridragi. Na programu su bila djela: Ave verum i Benedictus W .A Mozarta; Tosca, arija u crkvi G. Puccinnija: Ave Maria F. Schuberta; O, happy day! crnačka duhovna pjesma O. P Freirea; Nabucco, Va pensiero (Verdija i Lucia di Lamermoor G. Donizettia. Nastupili su prvaci zagrebačke opere: Miljenka Grdan, Marijana Šokčević, Nikša Radovanović, Tvrtnko Stipić i Ivica Trubić, uz klavirsku pratnju Mire Flies Šimatović. Zaključna pjesma "Zdravo Djevo Kraljice Hrvata" (P. Perica-F. Dugan), u kojoj su sudjelovali svi navedeni izvođači te prisutni župljani na radost svih prisutnih odzvanjala pod akustičnim crkvenim svodom. Poslije kulturno-liturgijskog programa priređen je prikladan ručak i razgovor uglednih gostiju i mještana koji su bili izuzetno počašćeni brojnim prisutvom hrvatskih djelatnika iz kulturno-umjetničkog djelovanja, kao što su akademici R. Katačić, N. Fabrio i S. Kaštela, gospoda B. Donat, O. Reissenger, Z. Spišić, J. Stanić, Z. Festini, M. Oštirović, Z. Filipović, K. Šarić, M. Živković, te bard hrvatskog novinarstva M. Sigetić i dr. Zahvala je upućena osobito župniku don Juri Zuboviću, načelniku općine Novigrad Josi Klapanu, ravnatelji Osnovne škole Krsti Zubčiću te svim župljanima koji su doprinijeli da taj izuzetan kulturno-religiozni program u potpunosti uspije.

PREDSTAVLJENA KNJIGA "ŽENE U DOMOVINSKOM RATU"

Knjiga "Žene u Domovinskom ratu; Snaga ljubavi: Činiti dobro-Zadar" predstavljena je u petak 6. listopada u Hrvatskoj kazališnoj kući u Zadru, povodom 15. obljetnice agresije na Hrvatsku i dana kad je Zadar osobito razaran. Promociju je organizirao izdavač, udruga "Žene u Domovinskom ratu" na čelu s predsjednicom Marijom Slišković, idejnom začetnicom i urednicom istoimene edicije i Ivana Haberle, koordinatorica zadarske podružnice i trećeg izdanja. "Posvećeno: hrabrim braniteljima, strpljivim prognanicima i osloboditeljima okupiranog hrvatskog tla" stoji na početku knjige na čije se 284 stranice nalazi 78 eseja, zapisa zadarskih žena različitih profesija i zanimanja koje su opisale svoje aktivnosti i razmišljanja u danima Domovinskog rata. Uz citat iz svakog od zapisa, autorice su predstavljene na promociji, uz uručenje prigodnog dara. U knjizi se nalaze i fotografije iz ratnih dana, mape, karte, slike s bojišta i primjerice dječji crteži na zidu skloništa. Među autoricama su i benediktinske koludrice koje su čuvale izložbu Zlato i srebro Zadra, s. Gracijana Gracin, koja je u to vrijeme radila na Odjelu za transfuziju krvi zadarske Opće bolnice, s dirljivim opisom zajedništva u 'transfuzijskom podrumu', te Mirjana Tadić, djelatnica zadarskog Caritasa koja je opisala aktivnosti Caritasa u to vrijeme i njegovu ulogu i značenje za ljude u ratu.

"Žene nisu bile samo pasivni promatrači nego su se aktivno uključili u obranu grada. Knjiga svjedoči o barbarstvima agresora, spomen je na tisuće mina, granata i rafala i brojne ranjene obitelji. Istina o stradanjima upečatljivo je zabilježena i tako je zaboravu otet važan dio hrvatske povijesti" rekao je zadarski dogradonačelnik dr. Rade Škarica. Uime autorka nazočnima se obratila Marija Obad, rekavši da knjiga prenosi poruku o značenju povijesnog trenutka, a ta je povijest bila brutalna, zločinačka, ali i slavna i herojska. "Dostojanstvo se brani argumentima i ne dopušta kompromise. Trebalo je ostati normalan, realan, hrabar, pošten, a nadasve duhovno jak" poručila je Obad, rekavši da su se žene borile za istinu i pravdu organiziranjem u 'Bedemu ljubavi', bile su braniteljice u europskim prijestolnicama, pri UN-u, ali i silovane, u logorima, ubijene, na bojišnici, žene s molitvom na usnama. "Ono što žena rađa nema lice smrti. Bez obzira kakve su percepcije rata, naš je bio domovinski i pobjednički" istaknula je Obad.

Marija Slišković, inicijator projekta, pokrenula ga je ne zbog sklonosti ka podjeli na muško-ženske poslove i sposobnosti, nego, kako je rekla, jer se neke istine mijenjaju i dobivaju čudne likove. "A istina je da smo se 1991. g. obranili" istaknula je Slišković. Prva incijativa tih žena bio je poziv generalu Kadrijeviću da se kriza riješi mirno, te su na Trgu bana Jelačića u Zagrebu prikupile peticiju sa 64 000 potpisa građana. Nakon toga krenule su svjetom pozivajući na pomoć Hrvatskoj. "To da smo počele s mirovnom inicijativom prije nego se rat dogodio svjedoči o našem osjećaju odgovornosti. Žene u prvim otporima pokazuju ljubav prema suprugu, sinu, domu, domovini, novinarke odlaze na bojišnicu; ali su i žene s puškom, na minobacaču. U svim segmentima su bile žene" poručila je Slišković, istaknuvši da ne postoji mjerilo da je neka žena napravila najviše. Nakon Zagreba udruga žena okupila se u Osijeku, gdje su uspjele u inicijativi da osječko izdanje knjige bude priručnik u Povijesti za učenje o Domovinskom ratu. U pripremi su još dvije knjige "Žene u Domovinskom ratu", Šibenik i Petrinja. Želja je napisati i knjige za Karlovac i Dubrovnik, kao prilog uobličavanju povijesnih zapisa i poticaj na svijest da je Domovinski rat stvorio državu.

MEĐUNARODNA IZLOŽBA "SVETA ANASTAZIJA / STOŠIJA – MOST IZMEĐU KRŠĆANSKOG ISTOKA I ZAPADA"

Međunarodna izložba "Sveta Anastazija/Stošija – most između kršćanskog Istoka i Zapada", posvećena ranokršćanskoj mučenici sv. Stošiji, zaštitnici Zadarske nadbiskupije i naslovnici zadarske katedrale, svečano je otvorena u utorak 10. listopada u Gradskoj loži i crkvi sv. Donata u Zadru. Tu jedinstvenu Izložbu pod visokim pokroviteljstvom Papinskog vijeća za kulturu i UNESCO-a otvorenom je proglašio zadarski nadbiskup Ivan Prenda. Dio je međunarodnog projekta "Umjetnost za mir u Europi i u svijetu", idejnog začetnika Pierre Tchakhotina iz Italije, akademskog slikara i predsjednika Međunarodnog odbora "Sveta Anastazija". No, projekt je pokazao da se ne ponosi samo Zadar njenim relikvijama i štovanjem. U Europi je 180 mjesta povezanih sa sv. Stošijom. "Njenih katedrala, crkava, kapela i svetih prikaza ima posvuda: od Bergingova prolaza do Atlantika, od sjeverne Volge do obala Grčke i Sicilije. I usred tog križa sjevera i juga, te 'ekuemene anastazijane', stoji Zadar, koji s ljubavlju i ponosom čuva njene relikvije u stolnoj crkvi i već 1200 godina je štuje za svoju zaštitnicu" rekao je mons. Prenda. U Gradskoj straži u prostoru Sata na Narodnom trgu izložena je foto dokumentacija svih crkava, relikvija, oltara, gradova, mjesta, ulica i trgova u svijetu koje nose ime sv. Anastazija ili su na bilo koji način povezane s njom, te zemljopisne karte Europe i svijeta s označenim mjestima Stošijina štovanja.

Crkva sv. Donata, najmonumentalnija građevina srednjeg vijeka na rimskom trgu Forum, do 13. studenog o.g. dom je raznovrsnih umjetničkih prikaza svevremene žene patricijskog roda, po rođenju Rimljanke, po horizontu djelovanja Evropljanke, po uvjerenju kršćanke, koju su u kršćanskoj vjeri odgajali majka, sv. Fausta i rimski vitez, sv. Krševan. "Spaljena na Božić 304. g. u Sirmiju mu, a imenom Anastazis, Uskrsnica, sažela je dva najveća misterija kršćanske vjere, utjelovljenje i uskrsnuće, i to životom u kojem je odlučno živjela Isusov nauk. Ona je simbol kršćanske civilizacije jer izranja iz baštine jedne i nepodijeljene kršćanske Crkve prvog tisućljeća" poručio je mons. Prenda, istaknuvši da ona svojim zalaganjem za prava potlačenih, utamničenih i progonjenih, zbog svog uvjerenja, za vrijeme Dioklecijana, predstavlja suvremen lik samosvesne osobe koja je mučeničkom smrću posijala sjeme boljeg, novog svijeta za kojeg se i mi danas, često i s mukom, zalažemo. "Anastazija, Uskrsnica, što joj ime znači, uskrišava danas u svijesti i kreativnosti ljepotom i snagom svog života, ideala i neodoljivošću mučeničkog svjedočanstva. Uskrišava porukom koja do danas svijetli vrednotama koje čovjek u svakom vremenu prepoznaje kao vječne, općeljudske i kozmičke" rekao je mons. Prenda, karakterizirajući Izložbu kao rijedak događaj dijaloga i susretišta umjetnika svijeta, vjere, kulture i naroda. Čestitajući promicateljima tog značajnog projekta, blagoslovio ga je i papa Benedikt XVI., poslavši pismo u kojem je poželio da ta hvalevrijedna

ekumenska inicijativa, koja u središte razmišljanja stavlja izvanredno i autentično svjedočanstvo vjere i ljubavi i već 17 stoljeća nadahnjuje i potiče kršćanski svijet na svetost, doprinese zbližavanju i zajedništvu svih koji vjeruju u Krista.

Slikar Pierre Tchakhotine s «kozmičkim» ikonama sv. Stošije

To se ostvarilo i nazočnošću uzvanika, 'istočnog i zapadnog plućnog krila'. Uz predstavnike zadarske gradske i županijske te državne vlasti, događaju su nazočili i Angelo Zampetti, predstavnik talijanskog veleposlanika u RH iz Generalnog konzulata Italije u Splitu (izloženo je 29 talijanskih radova), Boris Medvedev, zamjenik veleposlanika Ruske federacije u RH (na Izložbi je čak 126 slika 94 ruska autora), Radivoj Cvetičanin, veleposalnik Srbije u RH (23 slikara iz Srbije), o. Petar Jovanović, predstavnik Eparhije dalmatinske i episkopa dalmatinskog Fotija, brojni uglednici iz Italije koja je sljedeće odredište postava Izložbe te članovi Međunarodnog odbora 'Stošijinog projekta'.

Postav sa 233 umjetnička djela, 193 autora iz 14 zemalja svijeta (Argentine, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Danske, Finske, Francuske, Njemačke, Velike Britanije, Italije, Poljske, Češke, Rusije, Srbije i Španjolske) u Zadru se izlaže po treći put u svijetu, nakon Yaroslavla u Rusiji i Srijemske Mitrovice u Srbiji. Samo za zadarsku Izložbu nastalo je dvadesetak novih radova hrvatskih slikara, pretežno zadarskih, te dječji radovi zadarske djece koji su na satovima školskog vjeronauka raznoliko prikazali Stošijin lik. Mons. Prenda je poželio da nas duh Stošije, koji će nam progovaratati preko njenih likova, potiče na rast u vrednotama na kojima se stoljećima nadahnivala zlatna nit civilizacije ljubavi. A taj duh radovima je svestrano i nadahnuto prikazan i progovora iz najraznovrsnijih životnih situacija koje je doživjela. To jesu slike lika-sv. Stošije, ali i konteksta-mučeničkog ranokršćanskog vremena i poruka trajnog života. Koliko je bogata njena karizma, toliko su bogate i raznolike tehnike koje je prikazuju. Portreti, ikone na drvu, crteži, grafike, ulje na platnu, pastel, akvareli na papiru i drvu, guaš, tempere na drvu, akril na platnu i papiru, skulpture od kamena, drva, bakra, emajla, gipsa, ljevani kamen, cinčani bakvorezi, keramika, prošivane tkanine, čak i ulje i lak na morskoj bisernici: srebro, dragocjene i riječne perle: sve to čini mozaik ljubavlju natopljenih motiva koji prikazuju Anastaziju dobročiniteljicu koja pomaže utamničenim kršćanima, siromasima, čudesno spašavanje nje i osuđenih na smrt u barci. Izložba 'priča' i kako zatočena od supruga piše sv. Krševanu, oplakuje tri sestre mučenice

Irenu, Agapiju i Kinoniju, kako je car Dioklecijan ispituje a majka Fausta predstavlja sv. Krševanu. Oslikan je i boravak u katakombama i njeno mučenštvo na lomači, dar za dobro svijeta. A dar našeg povjerenja njoj pokazuje dirljiva slika 'Molitva rodilje za sretan porod' ili pak 'Portret moje kćerke Anastazije na dan njenog imendana', 'Cvijeće za sv. Anastaziju'.

Oslikan je i simboličan let sv. Anastazije nad Zemljom s nadom da pridonese miru čovječanstva. Ne slučajno. Naime, okosnicu Izložbe čine dvije ikone, istočne i zapadne varijante, Nadie Lavrove i Nikolaja Gaverdovskog, koje je dva puta blagoslovio i u rukama držao papa Ivan Pavao II. Blagoslovio ih je i ruski patrijarh Aleksej, srpski Pavle, carigradski Bartolomej, a 1995./96. sedam su mjeseci letjeli kozmosom u ruskoj svemirskoj letjelici 'Mir', noseći misiju "Sveta Anastazija-nada za mir", izraz molitve za mir među narodima jugoistočne Europe. "Ono što Crkva priželjuje - susret između rimskog pape i moskovskog patrijarha, sv. je Stošija tim činom posredno već povezala" poručio je Tchakhotine. Pokraj tih dviju ikona u Gradskoj loži i crkvi sv. Donata stalno su bile dvije djevojke u narodnoj nošnji, iz Biograda i otoka Oliba, jer se u tim župama nalaze crkve posvećene sv. Stošiji, koje su ih i prenijele gradom od jednog, Gradske lože, do drugog izložbenog prostora, crkve sv. Donata. Uz oglašena zvona crkve, kvintet pjevača iz župa nadbiskupije u Loži je pjevao himan sv. Stošiji na staroslavenskom, a u sv. Donatu molitvu Presvetom Trojstvu kojem je crkva i bila posvećena. Još je jedna simbolika Donata: baš kako nova, nadograđena i građevna struktura te crkve počiva na starim temeljima antičkih kolona, tako je i sv. Stošija stvarateljica novog. Oplemenila je prostor koji god je pohodila, nadogradila ga privlačnom i sjajnom dobrotom.

"Njena je poruka nadišla prostor i vrijeme, dospijevši u kozmos. Njen kult živi u tolikim narodima i krajevima Europe i već stoljećima svojim idealima i porukom potiho, u duhovnom i kulturnom pogledu, stvara ujedinjenu Europu" poručio je mons. Prendža. Izložbu smatra rijetkim kulturnim, društvenim, ekumenskim i religioznim događajem, potvrdom kako se vjera i kultura ne prestaju međusobno prožimati i izgrađivati čovjekov duh i svijest. Voljom oca Prestancija, Stošija je bila udana za uglednog Rimljana Publij, paganina. Zbog kršćanskih stavova, u vrijeme Dioklecijanova progona, muž je stavlja u kućni zatvor. Nakon njegove smrti rasprodaje bogatstvo pomažući kršćane. Poruka je te izuzetne ličnosti da se vrijednostima oduprla svjetskim moćnicima (Dioklecijanu), pa i najbližima (paganinu mužu) dosljedno i pošteno živeći svoje uvjerenje, ploveći 'protiv struje' ondašnjeg vremena, po cijenu života. Sv. Stošija je djelovala u Rimu, Akvileji, gdje prati sv. Krševana i prisustvuje njegovu suđenju i mučeničkoj smrti, na obali sjevernog Jadrana, Panoniji gdje je spaljena. Njeni su ostaci u VI st. preneseni u Carigrad, a u Zadar u 9. st., u sklopu misije mira među narodima i državama ondašnje Europe.

"S ponosom gledajmo na kršćanske korijene. Gradimo mostove ljubavi, razumijevanja i mira, kao što je to činila ta svetica, kako bi se naša, kažu umorna i stara Europa i naši napačeni prostori preporodili i zaživjeli novim poletom i mladenačkim idealima dobra i mira" istaknuo je mons. Prendža. Primio je pozdrave i nadbiskupa Catanije na Siciliji, mons. Salvatorea Cristine, gdje se osobito štuje sv. Stošija, te vladike Aleksandra arhiepiskopa i metropolite grada Kostroma u Rusiji, gdje se nalazi katedrala sv. Anastazije. Na otvaranju u Loži nazočnima su se obratili i zadarski dogradonačelnik Rade Škarica i zadarski župan Ivo Grbić. "Izložba je dio međunarodnog projekta čiji je plemeniti cilj sažet u maloj, a tako velikoj riječi 'mir'. Svjedoci smo vremena koje razlike među duhovnim obzorima i vjerama čini opasnim i uzburkanim. Prepoznati razliku kao bogatstvo umješnost je dana onima otvorena srca, koji su poput sv. Stošije mučenice spremni svjedočiti ljubav prema čovjeku kao Božjem stvorenju" poručio je župan, dodavši da s ponosom i radošću primamo metaforu mosta u nazivu Izložbe. "Na našem je prostoru prošlost nedavno bila puna bujica koje su sve mostove odnijeli. Umjetnost je nemoguće zatvoriti granicima i pravilima. Stoga je baš ona najbolji materijal za gradnju svih mostova koji će nam pomoći prepoznati sličnosti i uvažiti različitosti u cilju stvaranja mnogih kulturnih vrijednosti, te duhovnog i tjelesnog prostora boljem i ljepšem življenu" rekao je župan Grbić.

U crkvi sv. Donata nazočnima su se obratili brojni. Idejni začetnik Međunarodnog projekta "Sv. Anastazija-umjetnost za mir u svijetu" i organizator Izložbe Tchakhotine smatra Izložbu izuzetno važnom jer su umjetnici, bitan dio društva, pozvani progovoriti, te su oslikali život sv. Stošije. U povijesti umjetnosti još se nije dogodilo da je toliki broj izložbenih radova, od Urala do Atlantika, od Skandinavije do Mediterana, posvećen jednoj svetici, rekao je. "To je veliko društvo. Na početku smo stvaranja temelja za fondaciju sv. Anastazije i u Zadru. Jer, moglo bi se dogoditi da svi umjetnički radovi s Izložbe, kao stalni postav, jednog dana budu udomljeni u Zadru. Mnogi umjetnici su na raspolaganju i drage volje bi ih darovali" rekao je Tchakhotine, prenijevši pozdrave svih autora s Izložbe. "Bit sv. Stošije je vrlo važna jer utjelovljuje ljubav, mir, milosrđe i razumijevanje, sve općeljudske i kršćanske vrednote. Čestitam nadbiskupu Prendi i Odboru u Zadru koji je Izložbi dao takav naziv. U prekrasnoj bazilici sv. Donata nalaze se toliki stupovi, a centralni stup svih izložbi sv. Stošije u svijetu je izložba u Zadru" istaknuo je Tchakhotine. "Smisao izložbe je posvijestiti ljudima današnje Europe veliko značenje te svete žene mira koja bi jednog dana trebala postati zaštitnicom svih europskih naroda i njihove ujedinjene zajednice" poručio je Tchakhotine, porijeklom Rus, rođen u Francuskoj, a živi u Italiji.

Prigodne riječi uputili su i pomoćnica ministra RH Branka Šulc i predsjednik Organizacijskog odobra zadarske Izložbe, generalni vikar nadbiskupije mons. Ivan Mustać. Podsjetio je i na pastoralnu godinu sv. Stošije koja je bila u nadbiskupiji 2004. g., te na hodočašće zadarskih vjernika u Srijemsku Mitrovicu i njihov užvrat Zadru. Upravo je proslava jubileja Stošijina mučeništva bila impuls i u temelju je nastanka Izložbe, rekao je Tchakhotine. O. Jovanović je poručio da se pred sv. Stošijom preispitamo kakvi smo ljudi i kršćani. Poželio je da Izložba doprinese suživotu i boljem razumijevanju među kršćanima. Enzo Carnazzo, predstavnik talijanske pokrajine Pijemonte, gdje se nalazi jedna od najstarijih crkava sv. Anastazije, pročitao je pismo predsjednika provincije Pijemonta. Rekao je da ta inicijativa dovodi u zajedništvo lude raznih jezika i naroda, da se nađu u dijalogu i međusobnom poznавanju. "Prepoznati i priznati se ljudima jedni pored drugih prvi je akt protiv rata" poručio je, nazivajući sv. Stošiju mironositeljicom i pomiriteljicom. Medvedev smatra da ta Izložba ujedinjuje kršćanski svijet i značajna je za približavanje naših naroda. Zampetti je opisao susret kao kulturni, umjetnički, zemljopisno-povijesni, inspiriran duhovnom temom mučenice Anastazije. Uime Grada Mondovija u sjevernoj talijanskoj provinciji Cuneo, gdje će Izložba, nakon Zadra, a prije završnog izlaganja u Rimu, biti postavljena, govorio je Livio Attanasio, izaslanik gradonačelnika. "Države imaju moralnu dužnost naučiti razgovarati o temama koje se nazivaju malenima: dijalog, mir, međusobno pomaganje, poštovanje

različitosti. Te teme spašavaju vrijednosti i povijesne, europejske tradicije, da bismo u budućnost gledali s mirom. Povijest pokazuje da je umjetnost uspjela sjediniti narode i kulture kad su ih politički razlozi i interesi država razdvajali i to nisu uspjevali" rekao je Attanasio.

Talijanska umjetnica Maria Luisa Cavaggioni darovala je zadarskoj katedrali sliku sv. Stošije, reprodukciju freske iz 15. st. u bazilici sv. Anastazije u Veroni. Svi sudionici i govornici čestitali su organizatorima i domaćinima, Zadarskoj nadbiskupiji, mons. Ivanu Prendi, Organizacijskom odboru nadbiskupije i tajniku Liviju Marijanu te Gradu Zadru i Zadarskoj županiji. Svečanost otvaranja završena je svečanim koncertom u katedrali sv. Stošije gdje je Katedralni zbor sv. Stošije, pod ravnateljem Žana Morovića i u orguljaškoj pratići Dragana Pejića, izveo deset sakralnih i liturgijskih djela zapadne i istočne kršćanske tradicije koje slave sv. Stošiju. Prvi je put na hrvatskom jeziku izведен i 'Akatist sv. Anastaziji', hvalospjev od spleta pjesama-molitava koji još od 6. st. ima tradiciju na kršćanskem Istoku.

U sklopu projekta u srijedu 11. listopada u dvorani Nadbiskupske sjemeništa 'Zmajević' u Zadru održan je kolokvij o sv. Stošiji, prvi od tri koja će održati u Italiji. Opisujući Stošiju u prisutnost u pomirenju naroda još u 9. st., kad je zadarski biskup Donat, 810. g., dobio njene relikvije od bizantskog cara Nicefora u Carigradu kao nagradu za posredovanje u mirnom rješavanju spora između Bizanta i Franačkog carstva, izlagač mons. Eduard Peričić je istaknuo da je mirom 1812. g. u Achenu otklonjena mogućnost sukoba između Istoka i Zapada. "Europa se stvarala sa svoja dva pluća, iz Franačkog i Bizantskog carstva. Donat je posrednik u postizanju mira, a Anastazija, svetica mučenica, čije relikvije je Donat dobio na dar za to posredovanje, postaje most koji će povezati Istok i Zapad sve do danas" rekao je mons. Prenda. I taj čin, dakle, opravdava naziv Izložbe koja Stošiju predstavlja kao most između Istoka i Zapada, što je svojim životom, od rođenja do mučeničke smrti, u potpunosti ostvarila. U kolokviju su sudjelovali i Enzo Carnazza iz regije Pijemonte te Livio Attanasio iz talijanskog Mondovija, koja je sljedeće odredište postava Stošijine Izložbe. Vladislava Anastazija Belanović govorila je o prvoj izložbi održanoj u Srijemskoj Mitrovici. Samoborski župnik Vlado Bogdan predstavio je Stošijin kult u Samoboru, a o. Josip Gregur u Bavarskoj. Mr. Trpimir Vedriš govorio je o Hagiografiji sv. Anastazije, a mr. Vesna Lalošević o mučenicima Akvilejskog kruga. Veleposlanik RH pri Svetoj Stolici Emilio Marin istaknuo je da možemo iskusiti, opipati, kako nam je starokršćanska baština ponajbolji kulturni temelj

europske današnjice, zajednički temelj prije svakog raskola i podjele nastale u proteklom mileniju. Sv. Anastazija poručuje da je ta baština naš najbolji zajednički nazivnik, rekao je veleposlanik Marin, dodavši da je 14. ožujka o.g. kardinal Paul Poupard, predsjednik Papinskog vijeća za kulturu, dao pokroviteljstvo tom projektu. Zamolio je tom prigodom veleposlanika da prenese njegove izraze divljenja ljestvici naše zemlje. Marin smatra dogadaj pravim bogatstvom i u mnogo čemu otkrićem, rekavši da je taj kult nešto što ujedinjuje, a toga možda i nismo uvijek svjesni, istok i zapad Europe, istočno i zapadno plućno krilo kršćanstva, kako je govorio papa Ivan Pavao II. Najavio je održavanje znanstvenog skupa u Rimu u suradnji s Papinskom akademijom, za vrijeme završne Izložbe u Rimu, koji bi u širi specijalistički kontekst stavio sv. Anastaziju i njen kult. Nadbiskup Prenda je izrazio uvjerenje da će događaj u Zadru doprinijeti da u svijesti nadbiskupije i hrvatske crkvene i građanske javnosti iznova zasja lik svetice koja povezuje kršćanski Istok i Zapad, izvor je nade za mir u svijetu i poticaj ekumenskim naporima Katoličke i Pravoslavne Crkve, u kontekstu kršćanskih Crkava u Europi i svijetu. Zapadna je Crkva stoljećima štovala sv. Stosiju na sam Božić. Pape su redovito drugu božićnu misu slavili u bazilici sv. Anastazije u Rimu. 'Duša' cijelog projekta, Pierre Tchakhotine, predstavio je njegovih pet razvojnih etapa, poručivši: "Svi govore o kršćanskim korijenima. Mi ih imamo. Trebamo samo skinuti veo i otvoriti ovaj događaj svima".

ĐAKONSKA REĐENJA

Zadarski nadbiskup Ivan Prenda podijelio je u subotu 14. listopada u crkvi sv. Šime u Zadru sveti red đakonata akolitima Anti Soriću iz Bibinja i Martinu Jadrešku iz župe Neviđane-Mrljane, trenutno župnim suradnicima na Smiljevcu i Bilom brigu u Zadru. Uz sudjelovanje mnoštva vjernika i bogoslova s Riječke bogoslovije, mons. Prenda je predvodio koncelebrirano slavlje u zajedništvu s brojnim zadarskim svećenicima te rektorm i vicerektorm Riječke bogoslovije mons. Nikicom Uravićem i dr. Božidarom Mrakovčićem.

Đakon je sluga Krista i pravi poslužitelj svetih otajstava braći, rekao je nadbiskup Prenda, opisujući sadržaj njihove službe: poučavaju svetom nauku, predsjedaju molitvama u župama kao župnikovi suradnici, krste, blagoslivljaju svetu ženidbu, nose potpudbinu umirućima i predvode pogrebne obrede. Taj put ususret ljudima traži punu otvorenost uma i srca za čovjekove potrebe. Čovjek treba spremnog, zauzetog i revnog navjestitelja Krisotve vijesti, koji poznaje ljudski život i kadar je otvarati puteve prema Bogu, poručio je nadbiskup Prenda.

"Zato je vrlo važno da se pristupa čovjeku srcem Isusa Krista, a to znači milosrdnom ljubavlju. Ta dobrostivost Kristovog sluge nikad se ne miri sa slabostima u čovjeku niti otpisuje čovjeka" poručio je mons. Prenda, dodavši da to traži dubok osobni život vjere, živjeti od Krista.

Pastoralna plodnost ovisi o tom prijateljstvu i zajedništvu. "Odgovor pravog prijatelja Kristu čini nas sposobnima, prodornima, plodnima i radosnima što nam Bog daje vidjeti ljude obasjane istinom i novim životom. I suprotno: zanemareno prijateljstvo s Kristom rezultira osjećajem osobne nemoći i promašenosti, a ljudi bi time bili lišeni svjedočenja ljubavi i darova koje je za njih spremio nebeski Otac" rekao je mons. Prenda, istaknuvši da blizina vjere i života s Kristom vidi molitvu kao stičer apostolova života. To prijateljstvo s Kristom rađa i radikalnim predanjem u trajnoj čistoći srca i predanjem u celibatu, dijeleći s Kristom njegov stil života: prihvatanje Crkve kao svoje baštine, stavljajući joj na raspolaganje sve svoje snage za izgradnju Kraljevstva Božjeg.

Nadbiskup je opisao i put ređenika do đakonata. Primili su službu čitača, koji navješta Božju riječ u liturgiji, te akolita, službenika kod oltara za dolično odvijanje Euharistije. Te dvije službe očituju i dvostruko, bitno usmjerenje i đakonske službe: potreba Crkve da se hrani Božjom riječi i Kruhom života, Kristovim tijelom, rekao je mons. Prenda, istaknuvši da će ta dvostruka služba doći do izražaja u življenju svećeničkog poslanja prema kojem ih vodi đakosko ređenje. U Crkvi postoje dva modela đakonata: permanentni đakonat koji se daje zrelim ljudima kao samostalni stupanj Svetog reda i đakonat kao put prema Svećeničkom redu. Oba su tjesno povezana s biskupom i u službi katoličke zajednice, rekao je mons. Prenda. Apostoli su postavili đakone za pomoć u zajednici kako bi se oni mogli posvetiti propovijedanju Riječi i molitvi. No, osim služenja u zajednici, i na početku Crkve đakonima je povjерeno da naviještaju Riječ Božju, rekao je nadbiskup, ističući primjere đakona Stjepana pred Židovima u Jeruzalemu ili đakona Filipa koji strancu naviješta i tumači Riječ Božju.

Uz čestitke ređenicima, njihovim roditeljima, odgojiteljima, župnicima i svima koji su ih pratili na putu, nadbiskup je pozvao zajednicu da ih podrži i primi s radošću i zahvalnošću za Božju dobortu koja ne ostavlja svoj narod, već mu neprestano šalje prijatelje koji im žele donositi Božji život. Ređenike je ohrabrio da se ne boje: "Krist je vjeran prijatelj. On nikad ne ostavlja svoje niti povlači svoja obećanja da će biti s vama. Ukorijenjeni u vjeri, budite neporočni i besprijeckorni pred Bogom i ljudima, kako dolikuje Kristovim služiteljima i djeliteljima otajstava. Ne dajte se odvratiti od nade evanđelja, čiji morate biti ne samo slušatelji, nego i služitelji".

BLAGDAN SV. LUKE EVANĐELISTE

Blagdan sv. Luke evanđeliste, zaštitnika liječnika, svake godine tradicionalno se proslavlja misnim slavlјem u kapeli Opće bolnice u Zadru. U srijedu 18. listopada misu je predslavio generalni vikar zadarske nadbiskupije mons. Ivan Mustać, u zajedništvu s bolničkim kapelanom don Valentinom Furjanom i don Josipom Bunićem, župnikom župe Gospe Loretske na čijem području se nalazi zadarska bolnica.

Crkva je uvijek poštovala ljudsko tijelo, čovjeka čine duh, duša i tijelo. Kršćani u Vjerovanju ispovijedaju i uskrsnuće tijela, istaknuo je mons. Mustić u propovijedi, dodavši da je Crkva prepoznala da ne može vjerodostojno propovijedati Kristov nauk ako ne vrednuje čovjeka u potrebi, a čovjek je najviše u potrebi kad je bolestan. "Isusov nauk je uvijek pratila briga za bolesne. Kad je Isus propovijedao, događala su se ozdravljenja. Pohodio je gubavce koji nisu imali ljudsko dostojanstvo i živjeli su izvan zajednice, oživljavao je mrtve. Isus se nije libio ni najlošijih 'dijagnoza'" rekao je mons. Mustić, spominjući Isusove učenike, sv. Luku, liječnika,

koji je bio učenik sv. Pavla i ranokršćanske mučenike, liječnike Kuzmu i Damjana, koji su radili lijekove i molili nad bolesnicima.

Bolnica je mjesto gdje se ljudi rađaju i umiru, rekao je predvoditelj slavlja, dodavši da je ta ustanova dužna imati i Službu da ljudi budu pomirenisi Bogom i da dostojanstveno umru. "Vi ste svjedoci koliki su ustali u bolnici; došli su u nju bez nade, a kući su se vraćali s nadom. To je velika zadovoljština i plaća liječniku" rekao je mons. Mustać, ukazujući i na potrebu ljubaznog pristupa pacijentu i ophođenja s čovjekom u potrebi. Izrazio je priznanje napredovanjem zadarske bolnice poboljšanim uvjetima rada, poručivši liječničkom osoblju da se ne obeshrabre uslijed napada na njihovu struku. I Crkva kroz svu svoju povijest doživljava razne napade, oni su prilika i čine da budemo još savjesniji, rekao je mons. Mustać. Čestitao je liječnicima blagdan njihova zaštitnika, zamolivši zagovor sv. Luke da im da ljubavi, zdravlja i snage da mogu raditi i pomagati životno ugroženima.

U nazročnosti ravnatelja bolnice dr. Zvonimira Vrančića i liječnika, u misu su sudjelovali i članovi zadarske podružnice Hrvatskog katoličkog liječničkog društva i Hrvatske udruge katoličkih medicinskih sestara i tehničara.

Tekstovi: Ines Grbić

